

סירים מעשה החכם ה' יהודה אברבנאל
בן השר המחבר על ספר ראש אמנה :

• אשר היתה אזי אצל אמנה	• יסודות רת לעדת אל כתונה
• גביר יצחק אברבנאל אמנה	• הדור הדור ורב אומן חקרה
• ואין לשונות אלי ירח אמנה	• ואיכה תערוך ספר לקפרי
• ומה לך אל סביר חרמון אמנה	• דרוש סיני דרוש הר השמים
• אמת פריז ועלהו אמנה	• הלא זה בן ועץ חיים בתוכו
• לואת אבי קראו ראש אמנה	• ובו מדעי וראשי האמונות

תס

אמר יצחק

ראש חמשה

בן לארזי שר וגדול בישראל ארון יהודה אברכנאל משרס ישי בית הנחמי
מזער דוד כבד ומצוה לאומי מעם מפורד ומפורד גלגל יושלס
רעה ראיתי במלכות הנבואות הרמות והנשאות
לשר בספרד

הדוכיות בתורת יא נבואות ודברי הנבואות החכמות כמלכות בדק נבואות ובחזקיהם ובנביותם לבי ראד
ועיני ראות טוב טעם ודעת זך וכפי חכמים ומידות טובות ובריאות אך חמנה כי משפתי את
כל כלום תפואות מלאות וכי משפתי יתחזות דעיותיהם המסוללות נבולתי מראות את עמי בני ציון
הישרים בדיעת יסודי תורת יא ושרשי חמנות אלהי העברים אשר חמנותם מחייבת לטובים ולשרים כי בהיות
אש דת לאו תתהלך למישרים ואור התורה נהג עליהם המאיר לאור ולררים הנה במספר פנותיה עמודיה וארמיה
לא ראו אורים כדורים מפי ספרים ומפי ספרים אך בחלוף דבריהם הזכו בספרים צלמות ולא סדרים איש אל
עבר פניו ילכו דרך האתרים החוקרים עדר עדר לבדו מולב על ההרים מית לבד לעדרים דבר ידברו בראשונה
הרב הגול ימיומי הנכב על הקוצרים וחכמים מוכני ישראל מקשיבים לקול חברים ויורו המורים שלם עשרת
המה עיקרים ואחריהם חכמים לבקרים לדרך אחרי יעל אבר כנשרים זה יאמר בזנו בערים אל נאלו בורות כשרים אין לנו חלק בנותרים
למענה וגם לשמנה שרים המה הנבורים זה יאמר בזנו בערים אל נאלו בורות כשרים אין לנו חלק בנותרים
זולתי שנים שלמה גרבים על כן תפוג תורה מעולפת ספרים אברהם המומנה ועמודיה יתפלגן עלפי חלה
הדברים ותהי האמת נעדרת ושמונה כמהפכת זרים כל רודפיה השיבות בין המצרים אשר מצרים היא
יושבת מתוך ההפכה הפכה הדעות ערוכה בכל ודרכה בין דעו מקנה אברם חכמי ישראל ברי סמכה בין
דין לדין בעצם הדנוס בעמקה של הלכה בין משאבים שואבים מים חיים לעדה הנסוכה בין תופשי המלחמה ומערכה
למלחמת מערכה ויהי העם כמתאוננים וקשת דרכה בשרשי התורה הדרכה ומספר פנותיה ותאכל יסודותיה
התנאי למלכה ואת צעקתם שמעתי צעקת בני ישראל בני אלהים אומרים אמור אנה אכחנו עולים והנה
קדושים אשר בארץ המה אורים גדולים אנשים חכמים וידועים יושבי אהלם אשר אמרו בעלם נחיה תחת צאלם
ילפתו אחרות דרכם מיימינים ומשמאלים ובאש המריבה להלמות עמלים ימנעו עליהם בחלים ובמות קטנות
אלוהים מוסבליס אחינו המסו את לבבנו להם קראו חובלים כי ישר אש מרעהו ובתן בחללים חלק לבם
איש לירכו פנו דרך לא סללים וכל דרך אש ישר בעינו קדם הלוים ולא קרב זה אל זה בדעותיו ויהיו כל אחד
סובלים כדורים ובעבור זאת שלומי אחימי ישראל היהודים האמללים לא ידע פלג בטלם יצאו מכותלים פוסחים
על שתי השעשים יתבטלו הוללים ושומר אמונים נפשו נבטלה מאד אחוזו צדים וחבלים כי אמור יאמר מי
יעלה בשר וימי יקום במקדש קדשו עם שרשים אראלים ואכחנו לא כדשאי זה דרך יסבון אור דרך לעבור גאלים
אם דרך הנשר בשמים הוא השר הגדול הים זל השומר על בני עמום בראש גוללים ויאחזו צדיק דרכו וצדיק
באמונתו יסיה אמן מכלים ואם דרכי הרבנים האחרונים אשר החזירו עליו בחלים כסו פניו חרולים
ממני נבשו הדוכרים על צדיק יסוד עולם אשר לבו כפתחו של אורל יבואו וכוזו מי עוד כמסולם רוחו ונשמנו
צועקים אל ממי עולם בים גדלתי ורוממותי אורי כל הלא המה יאמו בלחמי לחם אכירים כפי אכלם
סני בין מסכתי שאבו מים חיים ממקורי ברוך מקוטב ועד גדלה וידו אכן כי המומני לרפוי סחקו עלי
צדיקים מה החלם הזה אשר חלם קמו עבדים בארונתיהם מתפרצים בגשים אלים מכל מחצנים בעלי חיים
פני אנשים עברים נדים אפרוחים או ביצים תלמידי הר נשים וכל הארץ נשו ללול ואתה בן אדם מה לך כדום
ליוחתי לשועתי אועק אלך חמם אל יסוד דך ככלם והנה חנית על דבר כבוד שמי וסגור לקראת רדפי כבבור
עירי וברא אלה יחיו ויבואו מבקשי נפשי כי ברשת זו טמנו נלכדה גלגל וכמעשה דיהם תן לחם השב בראשם
בגולל תן לחם כפעלם כי ידעתי את מכאוביו וכל אשר התענה אבי אבי רכב ישראל גולת גולת אריאל
ועשרת צבי חכלים פלג ל יבון בלבדי כי ראיתי אלים פדים אל פדים דבר עם משה עדיק מנביא ועתה נבשו
מעולל יסב ממנו שני מרוב שמי ובעני חס לבי בקרבי כי שמעתי אומרים משכילי עם יכינו לרבים נלכד
אחרי מחאביו חסדאי ואלבי ונפליה ממנו עבדות משה אים האלהים כי מערבי לבי פחדתי סקרי בשרי יראה
ורעד יבוא כי כי טעמתי מעט דבש פמותי ויער יסודותי אכלתי יערי עם דבש סתיתי ייב עם חלב והמה אומי
כעקר עקרו נשר שרשי נדרים בפיהו פניו מלענות לביא מעי רותחו ולא דמו כל עוד כשיתי כי כי משפתי
את כל בלוי ומצאתי כל מחסבותי בריאות וטובות יבון אבי והמה דברו עלי כזבים ויחסכו דבריו
מאיש טובה ומשפתי יסודותי ורובו בטענות חלושות דקות וסדופות בניות על קין הצבי על נפשו צדי לבי יחל
בקרבי כי אראה פני ימי בגיות אל שני עתרים אל נבי יקומו לחק על הנשר גדול הכנפים ליש ולביא היוכל
לכבו לאומי ככבי בחזק לבלתי נפצי כי בראי חדשה בארץ בן ממצרים תפיע ויד מים עד ים ועד ארץ הכני
ועל כיוצא לפניה וכשרס מארץ ציה לחכות את פריה למעלה יודע כמכיא להפוך פורק כל זרע אמת סורי הבט
כבריה כספק לארץ כבדי דמי וחללי כי אורי שני כאור זרוע לצדיק בעד אטנכי ואיש אין בארץ ימלט אי נקי
ולאיש האלהים תגורה אין להכחיד דברתי אני אל לבי להוציא לאור משפטו בעמי וניבי אבי אשכני כל טוב

ראש חמשה

וארז להציל מיר מצרים הלאהים אותו למען עונותיו האומרים ערו עד היסוד כי וכבו את בלתי וזהו עונות
 מעלה מעלה במעלות חכמות בחראות את עושר כבוד ידיעתו וריון מבינותו ואת יקר תפארת גדולתו כבוד
 עקרי אמונתו וזוהי ספר סדרי עונותיו אחת דתו לבלי תת אותו ביד מלך כשם נפשו לעבור ברייתו ולהוסיפו בחבוי
 סלבו רוממותו וכבוד מדרגתו אגלה עמיקתו ומסתרתו אשר שם סתר לו סביבותיו סוכתו וערפל חתולתו
 אריב ריבו ואכדיק דקתו מאויבו כשמו אקח מהם חמדתו ובעבור תברכני כשמו ויחידתו אכפר בעדו ובעד
 ביתו אכא תליתיה כא ונתת לעבדך לב שומע להצין אחרי בינה חן וטוב טוב וממדבר מתנה היתה פניך
 אל עבדך להשכיל דעת סרב ממנו מצד ממנו פנה ותאורכי חיל להפך בזכותו אמת ומוחן תנחמה תפחד כשמו נכד
 ועבדך תנחמי להעלות ארובה לעבותיו אל כא רפא כא ותתן לי מנן ישעך סוחרה ונצח להצביח אויב ירדפו ולהורג
 כי סקר ענה ולבלי לעיני כל בעל כח כי אין במהו נכונה ואת מושעים מננה כי ידעתי בדבר הזה גם כמותו
 אחרי בלייתו תהיה לו עדנה ומכרכתך יבורך לב עבדך מתעלת הכרפה העליונה להמציא עור כענין עיקרי
 תמורה והרת כתסה לזרע אברהם למקד סכרא חדשה עדינה ורעננה אצל אמונה קריה כאמונה סיתה סמרה
 לפי מחשבה בלשנוי מדבר סקר ארח ומכל עון ואשמה אטלטה כא יהיו לרצון אחרי פי והבין לבי זך וישר לפני כל
 חכם לב ואיש תבונה ואחרי יד כל אדם יפסוק היוספי במלכות ראשול ייד כל העם באחרונה וישן וביטן בשמי
 סתירה וראשי האמונה במאמרי זה הודעתו כאמונה יהי שמו לעולם

ראש אמונה

בזכרון דעת הרב המיומני ביוסר
 מה שהביא בפי המסנה ובספר המדע ובספר מנן המנות אשר לו

כדעות סאר החכמים שבאו אחרינו בענין העיקרים והמונות אשר בהם כפי מה
 שזכר הר חסדאי מספר אורו אשר לו והל יוסף אלבו בספר העיקרים
 בזכרון שבע עשרה ספקות העירו החכמים ההם בדריהם על העיקרים אשר
 ביא הרב המיומני
 עשרים ושלשה ספקות אשר העיר הר חסדאי בדר הרב המיומני בעבור המונות
 אשר מנה בקצת העיקרים
 כשמונה ספקות אחרים שהעירוני אני המספר על העיקרים אשר הניח הרב ה
 המיומני והמונות אשר מנה בהם
 כהקדמה הראשונה כמדרך אליה לביאור הדנוה הזה ולהתיר ספקותיו והיא
 מהזולת שם עיקר ושם יסוד
 בביאור הקדמה ספית כניח אותה גם כן לביאור הדנוה ולהתיר ספקותיו והיא
 בביאור העיקר הראשון והמונה הראשונה
 בביאור הקדמה ספית דריה לביאור הדנוה ולהתיר ספקות תודיע סכל
 אחד מהעיקרים שם סתי דעות
 בביאור הקדמה רביעית כמדרך אליה בדרנוה הזה תודיע בפי זה אותן העיקרים
 ככללים קצתם בקצת ולמה בזכרו כל אחד מהם עיקר בפני עצמו
 בביאור הקדמה חמישית יתבאר בה שלשה חכמות ועיונים גדולים כוון הרב
 המיומני במספר העיקרים
 בביאור ארבעה הקדמות אחרות כמדרך אליהם האחת בפי זה סוג מן המונות
 יהיו העיקרים והספית ספקות ראוי סתיו מיוחדים לתורה הלאהית והג'
 שהעיקרים הם אמונות כפי ופעולותיו והה' שהאמונות יגיעו לאדם אחרי ההכנות הנרכבות אליהם

בהתר שלשה ספקות הראשונות שהעירו על העיקרים ושם ביארתי שם ראוי
 סקרא מין המונות כפי פשט הכתובים להאמין הדבר בחלוף האמות בענין
 בהתר הספק הראשון

הפרק היג

הפרק היג
 מה שהספיק על העיקרים והמונות והה' שהאמונות יגיעו לאדם אחרי ההכנות הנרכבות אליהם

בהתר הספק השני מעיקר תמימת המונות
 ספקות אחרים ובהם יוסמו הר ספקות אשר העירו

הפרק היג

הפרק היג
 בהתר הספק השני מעיקר תמימת המונות

בהתר הספק השני מעיקר תמימת המונות
 ספקות אחרים ובהם יוסמו הר ספקות אשר העירו

הפרק היג

הפרק היג
 בהתר הספק השני מעיקר תמימת המונות

בהתר הספק השני מעיקר תמימת המונות
 ספקות אחרים ובהם יוסמו הר ספקות אשר העירו

הפרק היג

הפרק היג
 בהתר הספק השני מעיקר תמימת המונות

בהתר הספק השני מעיקר תמימת המונות
 ספקות אחרים ובהם יוסמו הר ספקות אשר העירו

הפרק היג

הפרק העשרים

הפרק הכא

הפרק הכב

הפרק הכג

בשלמות גדול המסכה הראשונה

הפרק הראשון

בהתר טלמא ספקות אחרים מהם נשם ביארתי קצת הפרק הראשון: ומסר המדע
 ופירוש פרשת כה אמר יי אל דרך הגוים אל תלמדו:
 בהתר שני הספקות האחרונים מאשר העיריות בעיקרים ועממם נשלמה התרת
 הק' הספקות אשר נכלו על דברי הרב בעיקרים ובמנות:
 באסיקה על אשר דעות החכמים בעיקרים הם דעת הרב חמדאי ודעת הר' יוסף
 אלכו ודעות אחרות סוברתי שם:
 בביאור הדעת הכבון אנלי בדבר הזה:

הפרק הכד

בספק אחר יורה בדעתה הוא והתרתו: ושם ביארתי
 אשר בספק חלק כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא:

בדעת הרב הגדול המיומני ביוסודות התורה ועקריה: הנה די אשון אשר התחיל
 בהנחת עיקרים ויוסודות התורה האלהית הלא הוא הרב הגדול הרמב"ם בפירושו
 בלשון ערב ובמנא ממונ כזה הפרק שתי העתקות: ועם היות חלק לעולם הבא: וראוי שידע שפי' המסכה עשאו הרב
 לתינת האחד מהן העתקת הר' שמואל תבון ז"ל ראוי שכמוך עליה לרוב חכמתו ולגדול מעלתו בהעתיקות: והנה זכרון
 היסודות אשר הביא הרב סתה הם אלו אשר אזכור בלשוני: ומהם שצריך לזכור בכלן והוא מקום ראוי לזכור בו
 הא' מציאות הבורא ית' והוא שיש שם מצי' שלם בכל מיני השלמות
 ומאמת התחדתם: וש' יעלה על הדעת שהוא אינו כמצי' יתבטל
 ונא יחשר כי הוא אינו צריך במציאותו לזולתו וכל מה שזולתו מן הדעות הנכבדות והגבולות ומה שתחתן הכל כצד
 במציאותו אליו: והיסוד הא' הזה אנו למדין מדבריו יי אלהיך וזה מצות עשה' **והיסוד** הכ' אחרות
 שהוא אחד ואינו כאחד המין הכללי ולא כאחד המין הפרטי ולא כאחד המורכב שהוא
 רבים ולא כבין השפוט שהוא אחד במספרו והוא מקבל חלק לאין תכלית: אבל הוא ית' אחד באחרות שאין כמותו:
 והיסוד הזה השני אנו למדין ממה שאל' שמע ישראל יי אלהינו יי אחד וזה מצות עשה': **והיסוד** הג' בטול
 הגשמות: והוא שה' הזה ית' אינו בוך ולא כח בבוף ולא תשיבוה מה ששיג לבושים כמו התמונה
 והמנוחה לא בעצם ולא במקרה וכבר הרחיקו ממנו החכור והשרד ולא אמר הכבד ולא מי תדמינו ואשוא ולא היה
 בוך היה דומה לבושים וכמה שאל' טבא בפפרים: מתארי הגופים: בגון השיבו והעמדה וכיצא כזה כלם הם כנגד
 לשון בני אדם כמו שאל' דברה תורה כלשון בני אדם: וכבר דברו בזה הענין חכמי הדורות הרבה: והיסוד הג'
 הזה אנו למדין מן כל ראייתם כל תמונה ר' לא תשיגוה בעל: תמונה כי הוא כמו שאמרנו לא בוך ולא כח בבוף:
 הד' הוא שה' הנזכר הוא הקדמון באמת וכל מה שזולתו אינו קדמון: כשנעריכוהו אליו והראיות על
 זה הרבה בפפרים: וזה היסוד הד' אנו למדין מן מעוזה אלהי קדם ומתחלת וזוערת עולם וגו':

והיסוד

הה' הוא שהקב"ה הוא לבדו הראוי לעבד ולגדל ולבצח ולהרי' קול ברומויותו ולא יעשה כן לזולתו לזונו
 מן המצואים מהמלאכים והטובים והגבול' והיסודו ומה שיוכר כלם כי כלם ממוני על פעולותיהם
 אין להם לא שלטון ולא חפץ אלא אהבת הש': ואין ראוי לשמוע אמצעי' בין בני אדם להקב"ה אלא שיכוננו כל המהפכות
 לבדו ויתרחקו מזולתו: והיסוד הה' הזה אנו למדין מן המצא שצטטנו שאל' נעבוד ע' ורוב דברי התורה הם בזה
 ה' הנבואה והוא פראוי לרעת כי זה המין האנושי ימצא בו מדות הרבה ושלמות גדולה
 כפשם וזה עד אשר תקבל נזרת השכל ואחר כך יתחבר אותו השכל האנושי אל תפוער
 ויאצל עליו שם ממונ אצילת כבודת והם הם הנביאים וזו היא הנבואה וזה ענינה: וביאור זה על דרך השלמות ארוך
 מאוד ואין בונותנו להביא מופת על כל יסוד ולפרש אמתות כי הוא כולל החכמות כלם אבל כוונת אומתם על דרך
 ספור בלבד: ופשוט התורה יעידו הנביאים ריבה: **והיסוד** הז' כבאות מלדית הוליה הוליה סתיה
 אביהם של כל הנביאים הראשונים שביי מלכיו
 ממונ במועלה והוא לבדו בראי השם מכל המין האנושי והוא שהשיב ממונ יתעלה ויפיר שהשיב כל אדם ש
 שביצא או ימצא: ודיוו ער'יו השלום כבדל ברכל'ית ההכבד'ית מוכני אדם עד שהשיב
 ובעל ממונ בחות הדמיון וההרגש והשגותיו ונשאר שכל כלבדל: ולפי' מאד כי בחיותו מדבר עם השם בלא אמצעו
 מלפך שאל' מה אדבר בו: והיותו נשאר הענין המושל הזה ללא מל'ית הענינים הלא דקים מאוד ונביכים למי'
 פשוט והקדמות ומוסלים: ולפרש קודם לכן מציאות המלאכים ופיוני מעלתם מן הכבוד: ולפרש ענין הנפש וכחותיה
 ולהרחיב הגלגל בצורות שרתקו הטבאים' לבוא ונכדל' בענין הדין שיעור קומה' וענינו
 ולא יושלם כל הענין הזה ואפילו יתחבר בעתלית הקנור במל' דין:

[illegible]

וְכִכְרֵי הָרִבִּיּוֹת לְדַבֵּר בְּכֵאן וְיִצְחָק מִכְּכֹונֹת הַבְּרִיּוֹת אֵלֶּיךָ עֲשִׂיתָ זֶה מִעֲבָרִי שִׁים בּוֹ תִּשְׁלַח גְּדִילָה וְחוֹזֵק הָאֲמוּנָה וְכִלְתָּ
לָךְ בּוֹ דְּרִיסִים מוֹעִילִים מִמְּכֹוֹרִים בְּסִפְרִים רַבִּים וּבְכִבְרִים יִשְׁלַח לְךָ קֶסֶף אֹתָם וְהִנֵּה לְךָ דְּבָרִים אֵלֶּה פְּעָמִים רַבּוֹת
וְהַתְּבָרֵן בָּהֶם הֵב וְאֵם תִּשְׁאָל בְּסִפְרָךְ וְתִשְׁמָע בִּי הַבֵּת אֹתָם מִפְּעָם אֶחָד אוֹ מִפְּעָמָה פְּעָמִים יָרֵב כִּי הִשְׁאִיל לְמֹא
וְעַל כֵּן אֵל תִּמְחָר בָּהֶם מִיִּרְאָה לָךְ כִּי לֹא חֲבָרְתִּנוּ כֹּאמֵר יוֹדֵעִין אֵלֶּה אַחֵר הִתְשַׁבְּרָה וְהִתְעַבְּרָה בְּסִפְרֵי הַיִּקְרִיָּה וְעֵינֵינוּ
הַדְּעוֹת הָאֲמוּנוֹת וְכִלְתָּ אֲמוּנוֹת וְהָאֵל הַתְּבָרֵן בָּהֶם וְלִדְרֹאוֹת בְּטֻעֵמוֹת וְרִאוּת בְּדִירוֹת עַל כָּל עֵינֵינוּ וְהָאֵל
אֲשֶׁל הַלְּהוֹת אֹתִי הַחֲרִיד כְּכֹונֹה עוֹד תִּמְחָר לֵב הַדְּרֹאן וְכִרְוֵן הָקִרְסִים הָאֵלֶּה בְּשֵׁר הַמֶּדֶר הַלְּלוֹת יִסְרָאֵל
אֲשֶׁל הַלְּהוֹת אֹתִי הַחֲרִיד כְּכֹונֹה עוֹד תִּמְחָר לֵב הַדְּרֹאן וְכִרְוֵן הָקִרְסִים הָאֵלֶּה בְּשֵׁר הַמֶּדֶר הַלְּלוֹת יִסְרָאֵל

[illegible]

ההכמים טבחו אחריו בענין העקרים , ואמר לו הבה העקרים והיסודות באופן

[illegible]

בספר העקרים אשר לו הרכבה לחקור באלו העקרים והעמידים וגו' עליו פה

הפרק השלישי

הזהר על דברי הרבנא העירו עליהם תחבמים המזכרים
בספקות אשר העירו על העקרים

היהשקיער הוא שם מוכח על דבר שממדת דבר אחד וקיומו תלוי בו ואין בו קיום וזנתי
באין השקיער תלוי בעקרינו יקשה לתלמידיה הלא יבא כל ה"ב אמונות אשר זכר במדרגת עקרים ועבות שהתורה
כלת תלמייה עליהם כי עם היות שיצדק זה ביסוד הראשון שהוא מצאות השם , ובכבואו ונורה מין השמים והידיעה
וההשגחה הנח האחרים אשר מזה אינם עקרים ויסודות לתורה , למשל בליטול וידעא זה בפרט בעקר השכיני
סדורו ויהאחרות , ובעקר ה' שהוא מהרחקת השמות כי עם היותם אמונות אמתיות הנה לא תפול הרגוה כלל וזה
ולא יפסד מעשה המצות אם לאמין חלוטם ולכן יקשה מחד למה זכר שתי האמונות האלה בכלל העקרים וזה
השקל הראשון , השקל השני בזה שמהם לא היה בעקר השכיני שראוי לעבוד יתעלה והעקר הזה הוא מצות
פרטיות כמו שאמר ונבראת את יי אליהם , ואמר ונעבדו בכל לבבם , ואח"כ או היא עבודה שכלל או תפלה ,
ולכן אמר הרב בזה העקר שראוי להרים קול בשבחיו ורוממותו וזו קשה שימנה בכלל העקרים לפי שאין ראוי
שימנה עקר ולא שרשן סוד מצוה פרטית , ומצוה התורה שאם לא היה בן היה מספר העקרים
במספר המצוות , השקל השלישי בעקר החמישי ההוא גם כן שהניח סדר שם השקל השלישי והוא לברר ראוי
לעבדו ולא יעשה לוולתו ושאריו ראוי שסבסד אמצעים בין אדם לעבדו והוא קשה לפי שהחילוקי השקל אמת , ונעבד
אמת , ולא שהוא מתפלל לתלך בבריאל או רפאל שילינו כדורו לפי יתעלה איך תפיל התורה בכלל על זה ולמה יהיה

ראש חמנה

הספק הרביעי בעקר הנה והוא שחזרת מלכות לא תהיה נשוחה ולא כחלפת ולא תבא תורה מאת הכורא זולתה וראש
תהיה בה תשפוט ולא גרעון שכל לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו וביאר הרב בשפר המורה ענין העקר הזה באמרו
שהתורה האלהית היא שלמה בתכלית השלמות שחלוף תורת ה' תמימה והדר השלם לא יקבל התוספת ולא החסר
ולזה לא' שתשפוט בשום זמן וכבר יכול בזה ספק אינו מועט והוא שפעם היות שלם תשפוט התורה מזה הכותן ולא
מזה בעצמה כפי שלמותה כבר אפשר שיפול בה השבט מצד המקביל ל' שהשם יתעלה בזמן מן הזמנים יושף או יגרע
או ישנה התורה בכללה או בחלקיה כפי מה שיאות לנאכל' יתלך ראינו שזה לאדם הראשון מצות מיוחדות ולא התירו
לאכל הבשר ונתן לנח מצות אחרות והתיר לו הבשר ולאברהם נתן מצות המילה והמשה הוסיף מצות אחרות רבות
לפי שהצוות האלהיות ישתנו כפי הזמנים וכפי מה שיאות אל המקבילים כי כמו שהרשע המוכח יתן תשובה דקה
אל החולה בתחלת חליו ואחרי כן בזמן הידירה הפה שאשר הוא הפה שהתיר ואין זה חסרון בחק הרשע כי אם חכמה
רבה כן הענין במשפט התורה ומצותיה שאינו מהבטל סיקרה בהם השנוי והחלף כפי המקבלים ונזכר הזמנים יגש
הראיה שהביא הרב לבאר העקר הזה ומסוק לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו לא בא להזהיר על נצחיות המצות כי
אם על תכונת עשייתם שלא כלמוד משובדי צד אופן עבודת אלהיהם ונעשה תוסף או גרעון במצות התורה כמו מורה
עליו פסוק הפרשה וזה היה הענין כדבריו איך אמרו חז"ל דר' מתתיהו לנאמר דבר מן התורה בשב ואל תעש ואין
שפק שלא היו עוברים על לא תגרע ממנו וכן אמרו ששלמה נתן ערובין וידים האם באמר שעבר שלמה על לא תוסף
וביקרא רבה אמרו שכל המועדים עתידים ליבטל חוץ מפגרים ויום הכפורים וכן אמרו למה נקרא שמן חזיר חסר
שעצור הנה להחיותו לשראל וימינו נזרל שבו שמות המועדים החרישים בתורה ראשון ושני ושלישי וכן כלל ונקראו חסר
כסן אייר וכו' וזה יכול מזה היה ואף שגורא כפי לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו כדברי הרב אין משם ראיה
לנצחיות התורה כי הכתוב לא הזהיר אלא שאנחנו לא נוסיף ולא נגרע מדעתנו על המצות אבל מה המונע שלא יהיה
השי' מוסף או גורע בהם וכבר האריך בעל שפר העקרים דברים רבים על זה עברק ונעברק ונעברק ונעברק ונעברק
כמאמר ד' משפרי יעויינו משם הספק הנה בעקר הנה שמה הרב ביאת המושג עקר כי עש היותה אמונה אמתית
הנה אין האמונה הזאת יפול שכלולתה תפול התורה והנה מצאנו בערך חלק אחר ד' חלק אין להם משיח לשראל שבהר
אבלוהו בימי חזקיהו ואין ראוי שבה' שהיה ר' הלל יוצא מכלל הדת וכופר בתורה אחרי שבה' קראו ר' ואמרו שמועה
מפיו וזה יורה שאינו עקר הספק השני בעקר האחרון שהוא תחיית המתים כי עש היות האמונה הזאת אמתית כפי
הקבלה והתורה אין ראוי שבה' עקר לתורה כי הנה המאמין שהגמול האלהי הוא בעולם הזה וכפי חלקי תחיית
לבשרות אחר המות למה תפול התורה בכללה על זה ויבטלו מצותיה הספק ה' אס היה ל' צד הרב עקר אמת
שהתורה לא תשתנה בזמן מהומים לא בכללה ולא בחלקיה וגם לא ביומיה האמיתיים איך ח' אס מנה הרב בכלל העקרי
ביאת המשיח ותחיית המתים ביומיה דברים עתידים ואחרי שיתקיימו ויצא לשלם הנה אז בהכרח לא יהיו עקרים
וישתנו שני העקרים האלה בהכרח ובהשתנותם תשתנה התורה בקצת האחר שהם חלק ממנה וכבר הובא שלא
תשתנה זה חלק בכלל אפשר הספק הח' שאם באמר שהרבה לא מנה העקרים כפי הנראות שם עקר אבל מנה בעקרים
האמונות האמתיות המשובח יקשה ח' למה לא מנה עקר שהשכינה שורה בישראל באמצעות העשרה שהיא ההצלה
האחרונה שזכו ישראל אליה הספק הט' למה לא מנה בכלל העקרים חרש העולם שהיא אמונה ראוי להזמין בה כל
בן ישראל כמו שביאר הרב בערך ה' חלק ב' מספר היצירה וכמו שמה עקר בשאל קדמון היה ראוי שימנה ב' עקר
שהעולם ממורש הספק ה' ולמה לא מנה שראוי להזמין בכל הנשים שבתורה כפשוטן שהוא יסוד גדול ועקר שבה
הגוי וכן באמונות אחרות שראוי שיאמינם כל בעל תורת מלכות ובפרט מעמד הר סיני הספק ה' למה
לא מנה הקבלה שראוי שימסך האדם אחרי קבלת האבות שהוא עקר כולל הדתות האלהיות שלא יצויר מצאותם
זולתה הספק ה' למה לא מנה הכחירה שהיא עקר גדול שלא יצויר מציאות סוס דת זולתה וקראו עקר הרב
עצמו בפער המדע הלבנות תשובה פק' ה' הספק ה' למה לא זכר הרב בכלל העקרים היות השם יתעלה עולם
ברצון כי האמונה הזאת קודמת על אמונת חרש והמופת' והוא העמוד הגדול אשר ספרי התורה ומצותיה
והשכר העולם ושאר הפנות תלויות ובביות עליו לפי שאם חל' נכיה שהאל לא אינו פועל ברצון לא יהיה מקום לברא
זה ולא לנבואת הנביאים ומעלת נבואת משה ותורה מן השמים וביאת הגורל והחיות המתים ובהיות פועל ברצון
יאמנו העקרים האלה כלל והספק הזה לא העירו עליו החכמים האלה אבל העירו חכם אחד מהאחרונים
הספק הארבעה עשר ולמה לא מנה בכלל העקרי' שהנה ית' ולא ישהה נכחי ולא שהוא חכם ולא שהוא יכור
זולתו שהתארים אשר ראוי שנאמין בו ולמה היו העקרים בזה המספר משלשה עשר האם היו במספר שלשה
עשרה מדותיו של הקדוש ברוך הוא או כבוד השלש עשרה מדות שהתורה נדרשת בהם באמת אין לעקרים
שזכר הרב יחס ודמיון עם אותם המספרי' הספק הט' למה לא זכר בכלל העקרי' ענין תכלית האדם ואמונת השארות
הנפש כמו שפשה ה' חסדאי שזכר התכלית בתוך הפנות הפורין וישירות הדת שלא יצויר העדר אחד מהם תפול
בכללה וכן זכר השארות הנפש באמונות האמתיות שהכופר בא מהם יקרא מין והספק ה' למה לא זכר תשובת האורים

והומים בכלל העקרים כמו טעמה ה' חסדאי סבכלל האמונות האמתיות שצריך שפאמין בהם והכופר באחד מהם יקרא מין הביא חיות הבהן טעמה באורים ופומים :
 הספק ה'יו' למה לא מנה התעלה וברכת כהני ש וטועלת
 התעלה וראש הטנה יום הכפורים וארבעה פרקי הטנה בכלל העקרים כמו טעמה ה' חסדאי סבכלל בדונ ה
 האמונות האמתיות שצריך שפאמין בהם והכופר בא' מהם יקרא מין : והם תולדות במצות מיוחדות : הלא לא טכנ
 עשרה ספקות לעשות מדברי החכמים שחשירו כנגד עקרי הרב :
הפרק הרביעי : בשלש הספקות ועוד הקשה ה'ר' :
 אשר העיר ה' חסדאי נגד הרב על העקרים שמהם בכלל המצות :

חסדאי נגדו במה שמה העקר הראשון והשני מצות שלשה ספקות אחרות :
 ואין ספק שחמרי כנגד הרב ואם לא זכרנו שמה טועה טעות במור'מי שמה אכבי י' אלהיך מצוה לפי שחמנה היא
 מן המצוות ולא תזכיר כנגדו בזה לא מצוה מוצה ידוע ולמה כאשר נניח אמונת מצוה האל מצוה כבר נניח אמונת מצוה
 האל קודמת לאמונת מצוה האל : וכן ילך לבנות תכלית : ויהיה הדבר התחלה לנבחנו וכל זה בתכלית הטעם והבנות
 הספק הב' למה שכבר יראה שם המצוה וגדרה לא תפול אלא בדברים שיש לרצון ולבחייה מצוה בזה : ולפי
 שהחכם היה הוכיח במאמר הב' כלל כ' פירא המופתו שאלו חנן לנפש כמו שהוא בנפש והאמין א'א' שלא ירגיש חיוב או הכרח אשר
 והדעת כי אם צור הדבר המושכל שהוא חנן לנפש כמו שהוא בנפש והאמין א'א' שלא ירגיש חיוב או הכרח אשר
 ומפאת הטעם הפלגית ואם מופתו הכס והפלא לאמין מה שיאמין שיתחייב מצוה שלא יעול סם מצוה וגדרה בדבר
 מהאמונות הדעות ולכן טעה מי שחשב שמיצאות האל ואחרות הם מצות עשה :
 היות דבור אכבי י' אלהיך מצוה מדברי ר' שמלאי סבכלל בפר' הראשון : וכעת ה' חסדאי
 שהוא בלתי צורך יע' וביע' אחרים אכבי י' ולא יהיה לך רחוי סיובן כולל כל הדבור הנמשך עד לאוהבי ולשומרי מצותי
 למה שכבר ישתתפו לו הב' דבורים כלשון מדבר בעדו באמרו אכבי י' אלהיך על פני לאוהבי ולשומרי מצותי : ואמנם
 שאר הדברות באו כלשון נכסר : כי לא יקרא י'א' כי שבת ימים עשה י'א' שבת וינפש : ולכן הסכימו שאכבי י' ולא יתיר
 לך מפי הגבורה שמועם : ולפי שהחכמים מוכי המצות מנו לא תעשה לך פסל : ולא תשתחוה להם בשתי אזהרות
 הנה אם נמנה אכבי מצוה יהיו א'כ' שלשה מצות ששמען מפי הגבורה ויעלו אם כן לתרי' מצות :
 לא יהיה לך אלהים אחרים : אזהרה שלא להאמין האלות לזולתו כמו שכתב הרב יעל' לתרי' : ומזה יתחייב שלא כוון
 שמואל באמרו א'כ' : ולא יהיה לך מפי הגבורה שמועם סהיה כל אחד מהדבורים מצוה אלא ששתי המצות הם בדבור
 לא יהיה לך שם לא תעשה לך פסל ולא תשתחוה להם : כי לא יהיה לך לא כמנהג במצות להיותו אמונה : ואין לרצון
 ולבחייה מצוה ב' : ויהיה דבור אכבי שרם והתחלת לכל המצות לא שמה'ה מצוה כפי עצמה :

הפרק

בשמונה ספקות אחרות שהעירות אבי בדברי הראשון ז' : ומלבד הספקות האלה עוד ראיתי
 לעיר ספקות אחרות לא שערש הראשונים נגד הרב הגדול במה שכתב בספר המדע ובפי המענה בענין העקרים
 והמצות האלה :
 הספק הראשון למה בספר המדע בהלכות יסודי התורה הביא הרב קצת מהיסודות שזכר בפי
 המענה והשמיט קצתם פי הנה זכר בפר' ראשון מצוה האל והספק הראשון מן המצוות שם שלש העקרי הראשונים
 ובפרק ז' הביא מצוה הכבואה ומעלת כבואת משה ותורה מן המצוות שם ז' עקרי אחר' ונכסר' : ובפרק' אחרים
 הביא נגדיות הגור' : הרי לך ז' יסודות שזכר בספר המדע מצוה אחר' : ואם נניח שזכר בפי המענה ונשארו א'כ' ששה
 עקרים הכותרים שלא זכרם באותם הלכות מספר המדע והם שהוא לברו קדמון ושהוא הראוי לעבדו והידוע' האלות
 והספר והעונש : ובאות המשיח : ונחיתת המית' : שם אלה הביא הרב סם בפירושו המענה בכלל העקרי ולא זכרם
 בהלכות יסודי התורה בספר המדע והוא ז' מחד אם היה יסודי התורה ועקריה הם דבר אחד :
 במה שהביא הרב בתוך הלכות יסודי התורה בספר המדע דברים אחרים כמו לאהבה את השם : ליראה ומנון ללכת
 בדרכיו : ליראה מן המקדש : ועינינו רבים מחכמת הטבע והאלות אשר זכר שמה : ולא ימלאו כל אלהן האמונה
 בדברים האלה מכלל יסודי התורה ועקריה : ולכן לא הביאם הרב בפי המענה בכלל העקרים : ויקשה א'כ' למה
 הביאם בספר המדע בתוך זכרון היסוד' היותם שלא נזכרו מצוה אחרות : ואם נניח שכל מה שזכר הרב באותם
 הלכות בספר המדע הם יסודי התורה יקשה א'כ' למה לא זכרם בפיר' המענה בכלל העקרי' : ויהיו אם כן עקרי הדת
 כ'א' שלשים כפי מחסר המצות והדריעות ההם לא יב' כמו שכתב הרב :
 ויסודי התורה שזכר הרב לא מנה בכלל המצות כי אם שנים הראשונים מהם ז' מצוה האל ואחרות שכתב בכלל
 אחד מהם מדיעת דבר זה מצות עשה : וכן מבאש בספר מין המצות מל' : אמנם שאר העקרים לא מנה אותם בכלל
 המצות לא בעשה ולא בלא תעשה והוא ז' מחד כי אם היו כלם עקרים ויסודי התורה שכתחייב להאמינם א'ך באמר
 שלא צוה השם ית' על אמונתם : ואם אין האמונה בהם מצוה הנה תהיה רשות והוא צויה למה שאמרנו שהם עקרים
 כתחייב להאמינם : ואין לנו שגאמר שלא מנאם מצות להיותם אמונות ולא יעול עליהם סם מצוה וגדרה כרעות הרב
 ר' חסדאי שהרי מצוה האל השם ואחרות הם אמונות וכתב הרב שמה מצות :
 מצות לפי שלא באו בתורה פסוקים יצו עליהם הנה העקר השלישי מהרחקת הגשמות בא עליו פסוק מלא
 והוא הראשון סדריהם הרב מונסר בעור' הגשמות

דילם אומנה

והשומרים מאד לנפשותיהם כי לא רציתם כל תמונה וכן בקבלתם זל השמר פן ואל מצות לא תעשה הם ואלהם לא
לא מנה הרב בעקר הזה מנה' וכן עקר היותו קדמון וכל מה שוללנו אינו קדמון כשנשיב ויבואו אליו שיתכלל בזה כבוד
חרוץ העולם כמו שאבאר כבר בא מפורש בפסוק כי ששת ימים עשה יי את השמים וכו' וכן עקר שראוי לעבדו בא
בפסוק ועבדתם את יי אלהים יאמרו תעבדו דוד וכו' וינבחר כנחיות התורה הוכיחו הרב מפרש לא משיך עליו ולא
תברר ממנו ומה הטענה ח"כ שלא מנה הרב העקרים האלה בכלל המצוות כפי הכתובים שראו עליהם בהיות מנה
מצות אחרות בסדר פסוקים יותר חלוף מזה מאד והפך לא למה בסדר המצוות הרב בעיקר הראשון יסוד
היסודות ועמוד החכמות והיה ראוי שיתאר אחד מהיסודות לא יסוד היסודות ומה לנו לרשת את היסוד הזה הוא
ממוד החכמות הנכבדות אשר לא מבני ישראל המה אם לא וליאמר בלשון הזה בפי המעשה ולא בסדר מבני ישראל
שאר לו ויקשה ב"כ אמר שם אחרי ביאור היסוד וזל לפי אין אמתות באמתות אחד מהם וכו' כי אין צורך באומר הזה
והפסוקים שהביא הרב על זה לא יצאו על מה שכוון כי אמרו יי אלהים אמת איך יסלול האמתות מכל כמא אחר כמו
סדקה הרב להוכיח ממנו ופסוק אין עוד מלבדו שהביא הרב גם לזה אין שם זכר אמת והפך היה במה שכתב הרב
הבלבול השלישי מאותו פרק ראשון זל המצוי היותו הוא אלהי עולם ארון כל הארץ והוא המנהיג הגלגל וכו' והדעת
הוא זל היות הסבה הראשונה מניב הגלגל העולם אינו מעצם מחוייב המציאות וכו' וכבר רבו בו הדעות לחכמי העיון
וגם בדברי הרב המורה נמצאו בדרכו הזה דברים שחייבים בספר כמו שכתבתי באומר עשרות יקדים אשר עשיתי
במחשבותי ונראה ח"כ הניח הרב הגדול הדעת המוסק הזה בביאור זה העקר ויסוד הראשון ולא כתב בזה בפירוט
המעשה ולא בפשר המצוות וכן היה שהוכיח וביאר הרב מציאות האל באמצעות תבונת הגלגל התמימית הוא דעת
בני על קדמות העולם חלילה לרב מהאין זה ויקשה ח"כ מה נשמנה מה סבה הרב בזה בספר המורה ומה שכתב בו
באור המצוות אם במה שאין בו צורך ואם בנטיה מפרש הד' הפסוק השמי במה שביאר הרב באומרו הלבנות
עקר היסודות האלה במה שנקרא עמק כי הוא ביאר אותם באמצעות היראה במונות נגד הוכיחו מתבוננת הגלגל
שהוא המופת בעליו שהביא על עמק מציאות השם ויקשה עוד למה לא הביא בפסוקיו עוד מלבדו לחייה על היסוד
והביא ראייה על מציאות האל ואין ספק שהכתוב האמון יותר מתייחס אל ביאור היסוד מלבדו המציאות ויקשה גם
כן מה שכתב שמה בספר המורה בביאור היסוד הראשון זל וכל המעלה על דעתו שיש אלוה אחד חזן מזה עובר
כלל המעשה שואמר לא יהיה קל אלהים אחרים והנה הלאו היה באמת הוא כבוד עשה הייחוד והיה ראוי שיתייחס הרב
אחרי זכרון מצות הייחוד לא שביאור העקר הראשון מתמציו' כי אם היה בעקר הראשון מצות עשה שראוי שהמלה
באמצע הכה יחיה לא תעשה שלו שלא באמין יתא שואמר בכל כלבו אין אלהים כי שיש אלוה אחד חזן מזה כי הוא כלל ספק
הפסוק שאמרו במה שמתח הרב בעקר הראשון שהוא יתעלה מחייב המציאות ויקשה
ומנה עקר שבי שהוא אחד ועקר שלישי הרחקת השמונות ועקר רביעי שהוא קדמון לבדו וכבר התבאר בחכמות
האלהות שמועצמות מחוייב המציאות ומחוייביו הוא סיהיה אחד ושאינו גוף ולא כח בגוף ושהוא קדמון וכנאי כי
ומלבדו זה לא יאמר בו שהוא מחוייב המציאות וייתייב מזה שבעקר הראשון שהוא יתעלה נמצא מחוייב המציאות
ויכללו שאלות העקרים המנוסכים אחריו שם אחריו וקדמותו והרחקת השמונות ולמה אם כן מנהל הרב
בעקרים בכני עצמם בהיותם בכללם בעקר הראשון ומתמייבים אליו בהדרכה ולא זכר בעקרים
אחר מחייביו והפסוק השמי במה שהביא הרב בפירוט המעשה בתוך העקרים אמונת תחיית
המתים ודבר זה לקח הרב ומשכתה מאד ולא שאין חלק לגלות ההבא האומר אין תחיית המתים מן התורה וכפי
מנוסתם אין העקר אמונת תחיית המתים בלבד כי אם שיהיו מן התורה ולכן השתלה החכמים בגמ' להוכיח התחיית
ממפסוקי התורה כמו שמוצא שם בפרק חלק ויקשה ח"כ על הרב איך כתב שהעקר הוא האמונת בתחיית המתים
הבחלול והיה ראוי שיתאר שבעקר הוא להאמין בתחיית המתים היותו התורה כפי לשון המשנה שאלה הם הספקות
בכלם אשר יסלבו בדרכו הוא ויעל כלל ויחסר ב"ח ספקות והסימן בהם ב"ח מעשיו הדין לעמו ולתורת הספקות
הזוכרים וביאור דברי הרב ראיתי לקדים קדמותו שירוב לעמוד על תכלית כוונתו ושכחתי בעיקר אשר הניח
הבקרחה הראשונה כמאד כמאד למה בדרכו היה

הפרק הו מה שאמר שם המורה והיסוד כי הדת שם המורה

השני ואשר עכשי האין תלום ומונחי עליו וכמו שאמר בעצמות על מים ועל יובל שכל שרשו ואמר מתחת שרשו
בשמונח שם יסוד הוא על היסוד שהכין עמוד עליו כמו שאמר ערו עד היסוד כה ואמר יגלו מוסדו תכלל זה באר
על הנקודה האמצעית שהוא המרכז האמת על כדוריות יסוד הארץ ויכלל בארצון גלילי לפימה מוכסע עם שאר חלקי
הארץ בכלל ויאמר מוסדות השמים ירבו מוסדות הארץ בכלל וקרא אותם מוסדות השמים למה
שכתב הרב בטבעיות שאמר לכל תמונה שוככות מכל מרכז כה אשר עליו תשכוכו הנה אם כן שם שרש ויסוד לא
יאמר בו אם על הרב שמונת דבר אחר וקיומו תלוי בו ואין לו קיום וזוהי האמת שער עם היות שאמר
עצמיתם בזה השמות עצמו באומר כרס עקר שראוי בארעא שכוון ובלשונם זכרם לברכה עקר שהוא לאמר
אשר היה קאי ויאמר דבר שם בו עקר מאדויותה או שאין ז עקר

הנה מלבד המנוח הזה עוד ישמחו בו החכמים על דבר היותו ככד ועצמי שבמינו. ואעפ"י שאין עמידת דבר אחר וקיומו תלוי בו. תמצה זה בדרכיהם וזל סאומרים פהרבה מקומות וזה עקר ואינו לזון שרש לרבר אחר אמרו מברך על העקר ופירש את המלה זל בעקר הרבר שמדך דעתו לעשות ממנו עקר הסעודה. ובערך כינד מברכין אמרו בדברים על פירות גיבוסר מלח עקר ואמרו זה להיטו יותר משוכות יובס"ק בדרכות לא שטעקו יציאת מזרי מוקומות אלא פתחא שעבוד מלכות עקר ויציאת מצרים טעם כינא דבר לא יקרא שדך עוד יעקב לא שיעקב סם המנוח אלא אפ"ס שלא יהיה שרש לרבר אחר ועל זה המנוח אמר ולא המדרש הוא העקר אלא המעשה. והתמה מהחכם ר' יוסף לזון איך כפ"ב ואמר אכתב שערך שם הוכח על דבר שצמידת דבר אחר וקיומו תלוי בו ואין לו קיום וזולתו ומה הפלג לזה? ומה שכתב נגד הרב הגדול באמרו שהעקרים אשר מנה כפי המעשה לא ידק עליהם שם עקר וגדרו והוא עצמו במאמר הב' מופקדו כתבשה למה מנה תורה מן השמים עקר והנבואה מן העקר ממנו כפיית הדבר בהקד"ל סאנבואה הוא עקר ותורה מן השמים שיעוף ויחית נפשות שלם סוף תורה מן השמים עקר והנבואה שיעוף ולא נקראו עקרים וזאת הסיבה כי אם לזי מהתורה היא תכלית הנבואה והבטול והיענות תכלית ההשגחה ולמעלה האמונות הלא מנאם עקרים. הנה א"כ כשהקשה החכם הזה נגד הרב הגדול כתב שערך לא יאמר כי אם על החומר או הצורה. וכאשר הוקשה אצלי אמר שכבר יאמר עקר על תכלית הדבר. והאמת הנכון הוא שם עקר יאמר על שלמותו. ל"ע על חומר הדבר ועל צורתו ועל תכליתו שהוא החלק היותר שלם שבו. וכאשר תדע זה תבין דברי הרב הגדול שכתב כפי המעשה פתחת העקר. וזל ראוי לבאר שערך תורתנו ויסודותיהם י"ב וכו'. וכזה הוא הרב שה"ט אמונות שיוכר מהם יסודות ושרשים עצמיים וחציאות חלולות והתורה מן השמים והיריעה חלולתה. וסוכר והעולם ומהם שטם היות בדרבנא ויסודות. הנה הם עקרים וזל אמונות מוסכחות עצמיות עקריהם גדולות המעלה וחס כל שאר עקריהם אשר יאמר ואחר הקדמות ביאור מהם עקרים ומהם יסודות לא חש הרב עוד בקריאת כל אחד מהם יסוד או עקר להיות המקום ההוא זל פי המעשה בלתי נאות לחקור בו. אי זה מהם עקר ואי זה מהם יסוד כי היסוד הכונה שמה להשרים לב התלמידים באמונות האמיתיות ולא בדרבנא ואחר נסתפק להכיח ולבאר בתהלת דבריו שמהם עקרים ומהם יסודות כדי להשיב ויעלו תלמות בני ישראל עוד נפשו תראם שהעקרים והיסודות הם סוכר הרב הגדול אינם עקרי האמונות ולא עקרי הדת בלבד. אבל כיון שהם הרב סמיך עקרי היהדות. כדי שהמאמין בהם יהיה מכלל ישראל ושלמים אחר המעשה כל ישראל יס' להם חלק לעת וכו' אמר שהעקרים הם היסודות אשר עליהם תבנה ותבנו ירושת העולם והנה הבא הרוחני לכל אשר בשם ישראל יבנה. ובהאמינו אותם אפ"י שיחשבו כמדת חסאות יקבל ענשו על מי מריו ופכ"י יהיה לו חלק לע"ה. ומכלעדי האמונות והעקרים האלה לא יוכל האדם לרש העולם הבא. ראה דברי הרב שכתב בסוף העקרים זל. וכאשר יהיו בלב האדם אלו העקרים כלם ויאמין בהם הנה הוא כבשם בכלל ישראל וצריך להיבט אותו ולחמול עליו ולעשות עמו כל מה שנהה הכורא מעשה חס לרעהו מהאבהה והאחרונה ואפ"י שיעשה כל הצדיקות שיש בעולם מצד התאונה וצד וגבורת וכו' ענין האחר יהיה לו עונם כפי חטאותיו בעקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצן כמציאות וחיוב אדם לשאול ולחשוב כי ולאכדו ועליו נאמר הלא משחזק י"א אשנא לע"ה הנה גלה הרב בזה שלא שם העקרים והיסודות האלה למה שתפול התורה כביטול אחד מהם אבל היא כונתה לבא אותה המעשה שאמרה כל ישראל יס' להם חלק לע"ה. ולעת דנוס וגדר בו ככד וכדע מי הוא זה ואיזה הוא אשר בשם ישראל יבנה וצריך באמונתו יהיה ושאול כונס המעשה ואחר הרב שבהאמינו אלו ה"ב עקרים סוכר יקרא ישראל ויהיה בן העולם הבא ואפ"י שלא ידע דבר אשר מכל התורה כלל די לו להפגת הסלמות הרוחני באמונת העקרים האלה. ולכן לכל אדם ישראל ולגר הרב בתוספת הקב"ה לחסות תחת כנפי אברהם כפיאמר אחד מהם לזכרי תורה תורה כדי שיהיה בן העולם הבא צריך לזווד ה"ב עקרים האלה בלבד ועמשה מהם סוכר וכו' וכלעדי לא יוכל בשם ישראל ולא יבנה תלמידי ואמנם הנה בזה הרב באמונות האלה ולא בזולתם הנה יתבאר אחרי זה.

ההקדמה

הפרק השביעי

הנה העקר הראשון שהכיח הרב הגדול למדו משפוק אכ"י א' אלהיך והוא המנוח הראשונה שכתב בשער מנחם המנוח אשר לו בהאמנת האמות וכן בהיחלוקת החכמים הבאים אחריו. החינה איך ראוי שיבין העקר הזה הנה כפל עליו חלוק גדול בין החכמים כי הנה בעל ספר מצות הגדול כתב זל מצות עשה להאמין שאומנו אשר נתן לנו התורה בזה שבי ע"ד מרש"ה הוא אשר הוציאו ממצרים. וזהו שמה אכ"י א' אלהיך אשר הוציאתך עכל הנה הנה החכמות האמת בזה כח השירה השמימי האומר שם תורה מן השמים ובעל שפר עמודי גולה כת"ל הנה הנה הראשונה לרע שאמרו סבא השמים והארץ הוא לבדו מושל לעולם ולמעלה ולמטה ולארבע רוחות העולם. סבא אכ"י א' אלהיך. וכתב וידעת היום וגומר ואפ"י באיך לחזקת מהפליסותים שאומרים שהעולם כונה מחליו במחלות העולם. אכן הקדוש ברוך הוא יחיה העולם כלו ברוח שיו נחמו הוציאו ממצרים ואין אדם שינק בלעבנו מלמסה אלא אם כן מכריזין עליו

בביאור הקדמות שנית כנעוך אליה בדרוש הזה
הפסית בביאור העקר הראשון כפי דעת הרב

ראש חמשה

מן השמים שאל מיה מצדי בצר בוכנו וגו' ע"כ הנה א"כ לרעתו כח העקר הזה שאלמין בהשגחת השם שהוא העקר העשירי כמו שאבאר והראשון פ"אכ"י אלהיך שידעך ויאהבהו בכל לבו וידבק בו תמיד ולא תסור יראתו מעל פניו הנה זה דרך אחד ויהיה כח העקר הזה אמונת העקר הה' שראוי לעבדו ולשכחו והראשון בפי' לתוראובספר השגותיו להדמיה פ"אכ"י אלהיך באופן כולם הדעות האלה שזכרתי כלם אמר' ז"ל ינה אותם שידעו ויבינו שיש והוא ההנהגה הקדמון אשר מאת ה' הנה בחרן והיכולת והוא אלהים להם שחייבים לעבדו אותו ואמר אשר הוצאתיך מארץ מצרים כי הוצאתו אותם משם תורה על החסן ועל המציאות בידיעה ובהשגחה ממנו גם תורה על תורתו כי על קדמות העולם לא ישתנה דבר מטבעו ותורה על היכולת והיכולת תורה על הייחוד וכל' הנה הרבים בברבור הזה רוב עקרי האמונה עם כלל יורה עליהם הכתוב וקורב לזה כתב הר"ב ז"ל והרב בן חסדאי בתחלת שפרו כתב שבעין אלהיך הוא ששם הנקרא בן הוא האלה והמנהיג אשר הוציאנו מארץ מצרים הנה עם העקר הזה בהאמת ההשגחה לא זולתו והר"ב נסים וכעל ספר העקרים נמשכו בזה אחרי בעל הרין אשר זכרתי עשר היות פלא אמרו הדבר בשם אמרו ויתכן דעותיהם לעצמן כי הר"ב פירשן כמו הרמב"ם מקוצי שנה לאמין רמזה מן השמים וכעל ספר העקרי פירשו על אמונת ההשגחה בדעת עמודי ג'לה וה' חסדאי הלאיך בעיניך חלק דעותיה ואיך כל אחד מהם לדרבן פנה בבאור הכתוב וכונת המצוה וגם בכונת הר"ב הגדול הרמב"ם בעקר הזה נתחבטו הדעות כי הנה הר"ב חסדאי שחלקת שפרו כתב ז"ל ולזה טעה טעות מפורסם מי שחנה במצות עשה לאמין המציאות האל ית' וכ' ואיך ספק שהוא על הרב הגדול אמרו ויורה שהבין מדברי הרב בספר המדע שהמצוה הראשונה הי' אמונת המציאות האל' ד"ל שהוא ממצא בלבד אשר סותרו הוא הנעדר ואולי שהביאו ג"כ לזה מה שכתב הרב בפ"ב הלך א' משפר המורה בענין מעמד הר סיני על אמרם אנוכי ולא יהיה לך משי הגבורים שמועס אמרו ז"ל מה ששני אלה הפרשים ד"ל מציאות השם והיותו אחד אנוכי יושגו בענין האנוכי כ"ל וחשב הר"ב חסדאי שהרב הגדול בספר מנין המצות אשר לו הבין המצוה באופן אחד ולכן כתב ז"ל ולזה השיב הרמב"ם ז"ל לשי דרך זה בספר מצות שלו שזנה המצוה הראשונה בהאמינו באלהות והוא שאלמין שיש עם עלה וסבה אל שהוא פועל לכל המצאנים והוא אמרו אנוכי וא"ה אלהיך הנה פירושם האלהות היותו פועל לכל המצאנות ויהיה לפי זה אשר הוצאתיך מארץ מצרים מצות בדמות ראייה על זאת האמונה וזה ששם נעמוד על יכולת השם וכי המצאנו כלם בעדכו בחמור ביד היתר וכו' הנה א"כ חשב החכ' הזה שדברי הרב אינם מוסכמים בשני המקומות האלה ד"ל בספר המדע ובספר מנין המצות אשר לו כי בספר המדע יסבור שהמצוה הראשונה היא שהאלה ממצא בלבד ובספר מנין המצות יסבור שהמצוה הראשונה היא להאמין שהאלה פועל העולם ומחדשן אבל עם הענין הטוב והישר יראה שאינו כן לא במה שחשב על מה שכתב בספר המדע שהיה המצוה הראשונה להאמין שיש אלה ממצא ולא כמו שחשב בספר מנין המצות שהיה המצוה הראשונה שהאלה פועל העולם וחדשן אבל בכונת הרב הגדול בכל דבריו ובכל שפריו הוא שהעקר הראשון והמצוה הראשונה הי' שאלמין שהאלה א' ששכבר ידענו שהוא ממצא מציאותו הוא ויתר ראשון ויותר מלם אשר בכל המציאות שמיצאות אינו אלא שפר מצד עצמו כיתר המצאנים אבל הוא מחוייב המציאות מצד עצמו וכבר התבאר בהפסדת האלהות שהמחוייב הוא שיש יעלה על הדעת שהוא בלתי ממצא כל שאר המצאנים לא יהיה להם מציאו ואם יעלה על הדעת שאין כל המצאנים מלבדו מציאות הוא לבדו יהיה ממצא ולא יתבטל מציאותו חלילה כי הוא אינו צריך למציאותו לזולתו וכל מה שזולתו צריך למציאותו אליו ל"י שמיחוייב המציאות ומה טובעוהו כותל המציאות או קיום לכל המצאנים ואינו מקבל מהם דבר כלל וכבר ביאר הרב הגדול שזו היא כוונתו במה שכתב בפי' המעשה בדברי העקר הראשון אמר ז"ל היסוד הראשון הוא מציאות הבורא ית' והוא שיש עם מצוי מלם בכל מיני השלמות והוא עלת מציאות המצאנים כלם ומאמת התמדתם וא"ל יעלה על הדעת שאינו ממצא יתבטל מציאותו כל ממצא ואם יעלה על הדעת שאין כל המצאנים מלבדו מציאות הוא לבדו יהיה מצוי ולא יתבטל מציאותו חלילה כי הוא ית' אינו צריך למציאותו לזולתו וכל מה שזולתו צריך למציאותו אליו והיסוד הזה אנו למדין מאמרו אנוכי אלהיך ע"כ' הנה לא אמר הרב שהעקר הראשון הוא שיש אלה ממצא בלבד כי אם שאמינו במציאותו שהוא המציאו היותו מלם שאפשר שהוא מחוייב להביאו לא אפשרי ולזה עצמו כיון בספר המדע באמרו ז"ל יסוד היסודות ועמוד החכמות לרע שיש עם מצוי ראשון והוא המציאו כל ממצא וכל המצאנים מהשמים והארץ ומה שביניהם לא ממצאנו אלא מאמתת המצא ע"כ' הכך כראה שלא אמר לרע שיש אלה ממצא בלבד אלא אמר שיש עם מצוי ראשון מלם בענין ובמדרגות המצאנות ובאמרו שהוא המציאו בלבד ממצא וכו' מורה על קיום מציאותו ולכן אמר ואם יעלה על הדעת שהוא אינו מצוי אין דבר אחר יכול להמציאו ואם יעלה על הדעת שאין כל המצאנים לבדו מציאות הוא לבדו יהיה מצוי ולא יבטל הוא לבטולם שכל המצאנים צריכים לו והוא לבדו ית' אינו צריך אליהם וכו' שהוא רשום מחוייב המציאות ובענין זה וזה ג"כ מה שכתב בספר מנין המצות אשר לו ז"ל המצוה הראשונה אשר כנחנו באמונה באלהות והוא שאמינו שיש עלה וסבה הוא הפועל לכל המצאנות והוא אמרו ית' אנוכי אלהיך ובאמרו הזה כיון מה שאמר הוא עצמו שאר המקומות שזכרתי שאמונת האלהות הוא שאמינו במציאותו בתכל' השלמות ומחוייב ולא אפשרי ומענין מחוייב המציאות הוא היותו נזר העול ושועל ונתכליתו כמו שכתב הרב בפסר המורה ובהחמת האלהות ית' תבארו יב דברים שצדקן במחוייב המציאות

ראש אמונה

והוא איסור שיסולל מהם ואחד מהם הוא שכל שזולתו ייטש ממנו והוא אינו כחשך מוולגותו יעל ההמשכות הזה שהוא מטבע מחייב המציאות ועביינו את הרב באומרו ספר מחינת המצות שיש פס אלוהי עליו וזהו הוה פועל לכל המצוות וכן' אבל ההמשכות הזה שיש למצואים מהותו ית' והיותו פועל אותם אם הוא תמיד' לא כך ולא יסוד בדעת הפילוסוף או בתורתו מוזן מה אחרי האדם המונח כמו שהשד"סן התורה האלוהית הכה הרב אבנר לא' דבר דבר מזה כיסוד הראשון ולא במצוה הראשונה כי איך יהיה העיקר הראשון בחיבור העולם ויהיה העיקר השני בייסוד השם והב' בהרחקת הגשמות ממנו' והד' בקדמותו יודע שאחרות השם והרחקת הגשמות וקדמותו הם דברים באומרו מציאותו ית' וראוי שתקדם ידיעתם לדעת פועליותו שיש חרוש העולם' ואם מזה מציאותו ית' אחרותו והרחקת הגשמות וקדמותו שיש תוארי הפכה הראשונה ודברים עצמיים בה' איך יעלה על הדעת שלא יביא הרב עיקר מציאותו ית' השם והמחייב שהוא העיקר שחלל תלוי בו אבל זה כלו טעות מבוחר שהיסוד הראשון והמצוה הראשונה היא האמונה האלוהית לא שהוא ית' מוצא שם בתכלית השלמות מחייב המציאות מעצמו ולא זה כוון בפס' המורה בפס' לא חלל שני החכר באומרו שאכזי ולא יהיה לך הם שני המדות לז' מציאות הא' וייחודו' ואין הכוונה באומרו מציאות האל שהוא מוצא בלבד כי אם שבאומרו ענין מציאותו שהוא מציאותו מחייב לא אפסרי ושהוא המציאות היותר שלם שאפשר להיות' ולחיות היסוד הזה כן אמר עליו בפס' המדע יסוד היסודות ועמוד החכמות להגיד שהיסוד הזה ל' היותו מחייב המציאות אינו במדרגה שמה לשאר היסודות אבל הוה יסוד וסרם לכל' כי הם נשענים עליו והוא אינו נשען עליהם והוא אמרו יסוד היסודות וכמו שאבאר אחרי זה' הנה יתבאר מזה כלל אמונת היסוד הראשון והמצוה הראשונה והוא שבאומרו ית' הוא מוצא שם בתכלית השלמות מחייב המציאות ויהא ההקדמה חסנית:

הפרק השמיני

ההקדמה

בדרוש הזה' ה' האמונה האלוהית והב' שאין לי ית' הרבה ורצוי עינים כלל' וכן כיסוד הג' שהוא בבחינת הגשמות ויכללו ב'כ' שתי הדעות' הא' שאינו בוק' לאמונת הכחיים ולא מהפשוטים' והב' שאינו כח בגוף לא בענין הצורות המקריות ולא בענין הצורות הטבעיות' וכן כיסוד ה' באו ב'כ' שתי הדעות' הא' בשהוא ית' קדמון ל' שאין לו התחלה' והב' שכל מה שזולתו אינו קדמון כשעדיכיהו אליו ל' שכל הדברים וזולתו הם מתודסים וכבראש' ולא מוכלל אמר באחד מהם שמה קדמון' ומה יתבאר טענת ארסטו בקדמות העולם וגם דעת אפלטון אינם קדמון כי אם מחשבים' וכמו שאבאר אחרי זה וכן אותם ומשלים בשאל ית' הוא לבדו קדמון וכל מה שזולתו אינו קדמון כי אם מחשבים' ומה זה לפי שימאנו לו היכולת כיסוד ה' יוכלו גם כן שתי אמונות' הא' שהוא ית' הראוי לעבוד ולהרים קול ברומויותו ומה זה לפי שימאנו לו היכולת ה' ב'ת' והוא פועל בבחינת ורצון ולכן אליו תאות העבודה וההלל ולא ללגלים ולכבדים ולגרי מעלה שיתלם ב'ר' מוגבל ומסודר ואין להם שלמות ולא חסן ורצון' ולכן לא תועיל להם התפלה לפי שלא יוכלו להרע וגם הטוב אין אותם ועם היות דעת החכמים שהשכלים הנכבדים הם שיעלים בחפץ ורצון' וכן הגרמנים השמיימים הם חיים משכילים מתבוננים' על צד חסותם הנה אין שום שאין בהם בחירה לעצול וזולת מה שיפעלוהו כי מפעולתיהם' ומחידרתו ולא יוכלו לעצול וזולתם' והשנית שאין ראוי לשום אמצעים בין אדם למעלה ויהיה זה לפי שהוא יתעלה המנהיג האמתי באמונתו עיקר חכל בחלתי ולכן ייטש אמצעים זהו אסור ה' ב'כ' וכן כיסוד השמי' שהוא בכבואה באו ב'כ' שתי הדעות' הב' שביא הרב בפס' המורה' האחת צורך התכנה הטבעית ועיוניות' למציאות הכבואה' והב' שלא מתכנה הרצון האלוהי ועל כן אמ' הרב בביאור היסוד הזה' וז' ואחר' כן יתחבר אותו השכל היחסי אל השכל הפועל ויאלץ אליו' ממנו אצילה נכבדת על כן כי האצילות שהוא לא יהיה אם ימנעהו הרצון האלוהי' וכן כיסוד ה' ומכבואת ארצה יוכלו גם כן שתי אמונות' האחת ששעלה במעלה חזון ושלוות שכלו מעל כל איש תמין' והשנית שבמדרגת הכבואה נתעלה על כל הכבואים עד שמוציא זה כתב הרב בפס' המורה שמתארים שם הכבואה על ארצו ומה שאל' הכבואים באתה קולך ומה שמוציא הכבואה הארבעה הכבולים אשר הם הרב שתי כן בכבואה לכבואת שאר הכבואים ולא רציתי' לבארם על לפי מהשכחתי היסוד הזה בפס' מחזה שדי אשר לי' וכן כיסוד השמיני שהוא תורה מן השמי' באו שתי אמונות' אחרי' האחד שכל התורה שכתבה המצויה בידיו היום הזה היא התורה שכתבה למשה מפי ה' הבורה ל' שהמינה כלל מצינו ית' בהשגת הנקראת אמירה' והאמונה השנית שפירוש התורה המקובל שהוא הפלגוד גם הוא מפי הבורה ומשה קבל אותו בסיני ולמדו לביני ישראל על פה ולא בנקראת תורה שבעל פה' וכן בעקר הט' שהוא בכבואות התורה באו שתי הדעות' אחרי' הא' כי זהו התורה לא תהיה נפוחה ולא בחלפה מפי' אמונתו ומה שאל' שיתלסוף בני ישראל מפי' שמו' והב' כי יאמר הרב באומרו ואינו מתירסל מזה' ל' שאינו מעלה עיניו מעיני' אבל הוא מנציח בהם חלק ממונה' וכן בעקר העשירי שהוא בדרגה ג' שהיה ית' לא מצינו מעלה עיניו מעיני' אבל הוא מנציח בהם חלק ממונה' והנה הראיה שהביא תכלול שתי ההודעו' כי באומרו גדול העצם ורב העללה אשר עיניך פקוח ועל כל דרכי בני אדם' מוכר ענין הידיע' האלוהי ואמרנו עוד לתל' לז' כדרכי' וכפרי' מעליו אמרו על עני' ההשגח' והמש' וכן שאר המקור

הסבאִי־הקרב בביאור העקר הזה מורים על שני הדברים יחד לִי על ידיעה ועל ההסגות, וכן ביסוד הוא באו ב"ב ספתי הודעות הא' ס'ה"ה יגמול סבר טוב לשומרי מצותיו ויעשו לעובר עליהם ולמי שאינו מקיים אותם; והסביר בהצגתו הגדול הוא חיי העולם הבא ויעשו הגדול הוא הקרבת הנפש; וענין העקב הזה הוא שם כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול גדול ויש רוח; והאדם הזה הוא העולם הבא והקרבת הנפש יתבאר במאמר דף ע"ו ע"ל אפי' אינו עשה זה; וכן ביסוד לה עשר ככלל ב"ב הוא שפירא נכאלין שחלף משה אפי' עיניו כבש"י ע"ל בא יבא בלל ספק ואם יתחזקת חכה לו; והם שפארוזי זמן לא ימנעך על ישראל כל אם מלך מביט דוד ומורע שלמה כלבד וכל החולק על מלכות זאת המושפחה הוא כופר באל וברב"י כביאוי ויהי זה לבי שהסבאִים כלם נכחו עליו כמו שאמר ועברי דוד נשיא לה לעולם; וכן ביסוד הג' האחרון שהיו בתמיית המצות עש היות שהרב שפירא התפנה לא בביאור אמונה דבר לבי שספקך זה מה שכתביתת המאמר והקדמות כבר חלק וכו' באברית התנחית ועליו אמרו וְלֹא־כָבֵד בביאורם ע"ל שוחרותי וכו' הנה ממה שבוטל האברת כבר באו בעקב הזה ב"ב הודעות רבות ואיכו' תאמר שמתע' הא' שהצמי' יחיו בגוף ונפש; והסביר שהתנחית תהיה לנדיק' כלבד ושפיתאמן באנושה ושיחיו וימיתו כמונו היום; וכמו שאזכור אחרי והיהנה ביארת; כוננת הרב ביסודל הא' ושאל לך יסוד ולא עקר מהם שלל באו בו לשמות ספתי הודעות וכקצתם היו יעמד ומשלים אבל כלל ספק לא יפחת בכל עקב ספתי הודעות וזאת היא ההקדמה הב' **הפרק התשיעי**

בביאור הקדמה רביעית נטענך אליה בדרוש הזה: **ההקדמה**

אין ספק שהקדמות והענינים האלה כשיענינו בהם טובה

[illegible][illegible]

ראש אומה

ומתחילת המיתות כי אז יהיה השכר האמיתי לעבדיו בני יעקב כחיינו והעונש הנמרץ לאומות העולם אלה לחיי עולם
ואלה למרצות ולרדיון עולם : ומה יתבאר ששני העיקרים האחרונים מבית המסיה והתחייה הם מייכים וענפים
מהעיקר הראשון לפי שהם חלקים מהבנות והעונש הכולל : ולא נזכרו בפירוש בתוך העיקר כי אם להסיר ולהתיר הספק
כמו שאמרתי וכמו שאבאר עוד אחרי זה : הנה ביארתי לך מנין היה עיקרים האלה והאכזבה שכוון הרב
במספרם : והאכזבה השנית שכוון הרב במספר העיקרים הלא היא שהשנים עיקרים הראשונים יורה בהם
הפילוסוף בכל חלקיהם ופירשיהם שהם העיקר הראשון והמציאות האלהי השלם והמחוייב : והעיקר השני
כלומר שאין שותף ואין פני באלהות : ושאלו הם כי הארבעה ורובו עשיריים : והעיקר השלישי והמחוייב
כי הנה ב' העיקרים הלא מורה הפילוסוף בהם ונכלל חלק וחלק מהם לפי שהם דרושים הושגו מפאת המצות השכלית
ואמנם שלשת העיקרים הבאים אחריהם הנה הפילוסוף בכל אחד מהם מורה מצד ומכחיש אותו מצד כי הנה באמרנו
ביסוד הד' שהיה ית' קדמון ושאלו לא התחלה יורה בו הפילוסוף ובאמרנו שכל מה שזולתו אינו קדמון אבל מחדש
יכחישו : וכן באמרנו ביסוד ה' שהיה לברו ראוי לעבוד להיות יכולתו בלתי בעל תכלית יורה הפילוסוף בו :
אמנם באמרנו בו שהוא מנהיג ומשגיח באומותנו בזולת אמצעי הנה זה יכחישו הפילוסוף : וכן באמרנו ביסוד הששי
שמציאות הכוונה אמת כפי שלמות המדות : והדעות זכות והכפש יורה בו הפילוסוף : ובאמרנו שכל
תנועת הנבואה נמצאת הדרך האלהי הנה זה יכחישו : אלו הם היסודות שהפילוסוף בכל אחד מהם יורה בקצתו
יכחיש בקצת : אחרי כן הבא הרב שלשה עיקרים אחרים שהפילוסוף לא יורה בהם : לפי שלא ישיגם בחקירתו וגם
לא יכחישם לפי שאינם חצלו כמנעי המציאות והם היסוד השביעי שמשם אורנו כמעלה בזכירת מנוג ומדרגת
נבואתו : על כל שאר הנביאים : והיסוד השמיני שהתורה אשר בידיו היום היא סידור אלהי הושג
בנבואה : והיסוד התשיעי שהתורה הזאת לא תשתנה ולא תתחלף כי שלשת האמונות האלה אין
מציאותם מחוייב ולא מונע כפי המחקר השכלי והעיון האנושי : אחרי כן הבא הארבעה עיקרים האחרים
שיכחישם הפילוסוף בכל חלקיהם כפי דרך חקירתו : והם שהיה ית' הדבר הפיזי והעיון הפיזי והעיון האנושי
שכר טוב לנביאים כפי מעשה המצות אשר בידיהם ועונש רב לרשעים אם לא יעשו וישמרו מצות התורה : ושהנשיא
יבא כדי להתקיים השכר והעונש ההוא ובאחרית הימים ישיב אדמות עפר יקצו כי ארבעת האמונות האלה מצד
שהם שכר אלהי פירוט נכון כפי המצות ומיתות אלהים יכחישם הפילוסוף ולא יורה בהם : הנה אסבך למדנו הרב
אמונה יב' עיקרים האלה אשר שלשה מהם הראשונים התבארו במחקר השכלי בשלמות בכל חלקיהם : והשלמה מהם
אחרים הגיעה החקירה עיונית בכל אחד מהם אל תכלית מה ולא הגיע אל תכלית אחר : שלמה מהם אפשרים כפי החקירה
לא מחוייבים ולא נמנעים : והארבעה עיקרים האחרונים כמנעים כפי העיון הפיזי והעיון האנושי דרך אשר זכרתי
אל תכלית אחרת כפי המצות האמיתיות כפי התורה וכפי האמות היתה אמונתם ראויה ומחוייבת ולמעלה נזכרו כולם
עקרי אמונה : והאכזבה השלישית אשר כוון הרב במספר העיקרים האלה היא כי האמונה אשר יאמין דימאמין
בתורה האלהית לא תמלט מחלוקה אם שתיה אמונת תכלית בו ית' או שתיה אמונה בפעולותיו כי אין במצוה זולת
האל ומעשיו : אמנם האמונה אשר ראוי שזאמין בו ית' היא מיתות מחוייב המציאות ושלם בתכלית השלמות
האמונה אין לנו דרך לברר ולהשיב שלמותו כי אם על דרך השלילה לא על דרך החיוב : כי לא יתואר ית' בשום תואר
מחייב כמו שביארנו הרב בספר המורה וכבר הזכיר עליו שלמה בספר קהלת באמרנו אל תתלה על פיר ולבך אל ימהר
להוציא דבר לפני האלהים כי האלהים כי האלהים ואתה על הארץ על כן יהיו דברים מעשים : אל שלא יהיה נבאל בדבריו
ולא בחקירתו לתאר לו ית' תואר חיובי כי הוא בשמים כלומר בעל מומן תכלית העולם ורחוק מציאותו ומציאותנו
תכלית הרחוק ברחוק שמים מואר ולכן אין תוארו כהוא אנוכי אבל מתחלפים תכלית החלוק ולכן אין דרך אנוכי
כי אם לתאר בתואר שלמות וזה אמר על כן יהיו דברים מעשים : אל מיעוטים ושלמות : ומפני זה הביא שלמה
עקרים שהם השני והשלישי והרביעי שציינם וכחם כח השלמות : והם שהיה אחד ובלתי בשם וקדמון וענין שלמות
הוא שהאל יתברך בלתי בכלל דבר ובלתי מוגבל ולפי שההבדלה היא על אחד משלשה פנים : הא' הוא כמו המספר
במספר שהמספר יקוף עליו ויעדיף עליו כמה שהוא מספר : והשני ההבדלה במקום כגומים המוקפים בתוך המוקפות
וה' ההבדלה בזמן הוא שהמספרים שהזמן יעדיף עליהם משותף קצותיהם : וידוע שהדבר המוגבל
בכל אחד מאלו השלש האלה הוא חסר לכן אחרי שהיה הרב העיקר הראשון שהוא יסוד היסודות כלם מלאהות
ית' לא לשלם מומן כל שלשת ההבדלות האלה כי באמרנו בעיקר השני שהוא אחד ביאר שאינו כומל תחת המספר אחרי
שביאר שאינו כאחד המניין ולא כאחד המנוי או המניין : ובאמרנו שאינו בשם ביאר שאינו מוגבל במקום כי מזה שאינו
בשם אינו במקום ובאמרנו שהוא קדמון ביאר שאינו כומל תחת הזמן ואינו מוגבל בו שלכן בקרא אלהי קדם ומזה
יבאר היותו בלתי לואה כי הלאות אמנם יהיה מצד ההבדלה : הנה הביאר מארבעת העיקרים הראשונים שהיה האלה האמונה
אשר ראוי שזאמין בו ית' ובשלמותו הכלית : ובהאמרנו הנה באמרנו העיקר הד' ביאר השלמה הראשונה
הכוללת משלם ושמה שהוא אדום העולם : ובעיקר החמישי ביאר שיכלתו בלתי בעל תכלית ושלמותו : וה' החסר רצו'
לא בשום כפעולות שאר הכוכבים ושותף ההקדמות האלה ראוי שיאמין מי שיקיים דעת החדוש אחרי האדם המוחלט

וזהו זה הנה מנה מסעולותיו ית' ד' חלוקות אס כוללות עובדות כחידוש העולם שבה בעקד' הר' ומעשה' הדיכס' סגרמו בעקד' השמימי' ומציאות הכבושה שבה בעקד' השני' ואס פעולות מיוחדות עובדות מתייחסות לכלל אומותנו בלבד ומזה המין מנה ביסוד השביעי אומנת משה רבינו עליהשלוש על כל הכנסיאס' וביסוד השמימי' תורה מן השמים' וביסוד התשיעי נחיות התורה לל סכתה בטבעה ומזהה נחיות בלתי משתגת' ואס פעולות כוללות מתמידות בכל זמן והביא מזה המין והדיעה וההשגחה האלהית ביסוד השמימי' והשגד' ודיעוש ביסוד הדי' כי הכסרים האלה הס כוללים לכל בני אדם הם היו והיו תמיד בכל המזים' ואס פעולות מיוחדות עתיד' כמו ביאות השמים שהביא בעקד' הדי' ותחיי' המתי' שהוא בעקד' הדי' והוא בקד' עקד' התחייה מיוחד' כפי דעת הרב' שכת' בתחלת פי' המעשה שהיה המתי' יהיה לדיק' בלבד מוכים למאמרים' לו בורות בשמי' ודיק' ולרשעי' ותחיי' המתי' לדיק' בלבד' הנה אי' כי מספר העקרים בדרך כס' כי מהם מצומצם ומהם מיוחדים אל פעולות העובדות בלבד' ומזה מיוחדים אל פעולות המיוחדות עבודות מיוחדות מיוחדים אל התורה' ומזה פעולותיו הכוללות המתמידות' ומזה פעולותיו המיוחדות העתידות להיות' ומזה כלל התבאר חכמת הרב במספר השמים האלה' וכבר במצא במססת תעניות על' ל' אלפזר בן פרת כשכסאל מה היה לו מוכן לעולם הכ' והשיבוהו מן השמים יתיבאל ל' תלי' סר הכרי דומכי נהרות משמן אפרסמון דמתענגבה הור' ומזו בזה שיהיה נחיי' נקיים בעונב' מדרך בשר' הדי' עקרי אומנות אסר האומ' וכן כשכס' ל' ל' בן עירן שהיה מכריז למה בפניו פנו מקום לבד לנא' אשכחיה ל' יחושע יוחאי דהנה שכב' על תלי' סר כור שקי די פיזא ל' על' ל' פקים של אופס וזהב כקי' ואמר ליה אבת הוא בר לנא' אמר ליה אבא אמר ליה נכראתה הקשת בימיך אמר ליה איז נלא היא חלל כהי' שלל אשכח עובדי' נכשתי קאמ' כמו שבה אומנת בתוכחות פיה כהמדי' הנה השלם עשרה כור שקי' די פיזא שהיה ר' שמעון שוכב' ע' עליהם איז ספק שיהי' עקרי האומות אסר האומין בחיינו כמו שפירסם המדי' כי ספק שהאומין בהם היה שברו אלת ופעולתו לחבי' ושאר חלקי המאמ' איז המקום הזה נאות לביאור' וזו היא ההקדמה החמישית' :

[illegible]

במדבר ה' החומר ואל

במדרגת החומר ואל מצות אמונות מדעיות שהם במדרגת הדיוק, ומהם יש אמונות שהם בבחינת התכלית כמו ביאת המשיח ותחיית המתים. והנה עיקרי האמונה אין ראוי שילקחו מהמוצא המעשיות לה כלליות, ולא פרטיות לפי שהעובר על מצוה מהמוצא הנה הוא בכלל פושע. ישראל ויאלו הוא לאוהו עונש שכתב בתורה על אוהו מצוה אבל אינו יוצא מכלל הדת ולא ימנה בכלל הכופרים שאין להם חלק לעולם הבא אלא אם הוא מתפקד באם היא להיות כי זה בכלל אין תורה מן השמים וכל מצות התורה שנות בה. ויהיו מספר העיקרים המספר האמונות אבל ילקחו מהעיקרים מהאמונות לפי שכל מה התבאר בחכמה שפעם היות התורה כל האדם הוא כדבריו ולכן היו עיקרי מהמוצא האמוני יותר ראוי ונאות לזרמה משפלות החומר לפי שעמידת הדבר באמת הוא כדבריו ולכן היו עיקרי מהמוצא האמוני התכליתיות לפי שאלמונות הדבר הוא בתכליתו ופעמים רבות, כי אם התכלית בדברים מופאת מעלתו ומכנה זה לא היה האהבה את השם עיקר, וגם לא אהבת הרעים: של ואהבת לרעך כמוך ולא ב"ב ועשיית הישר והטוב ולא ב"ב לא תפסח את ארץ כלבך וזהו חומר לפי שפעם היותם מצות כוללותם הם מעשיות, בין שהיה המעשה כלל או בשאר האברים שאחרי שהוא מעשה אין ראוי שייבא עיקר, כי אם האמונות שהם מעשיות וישויות לתורה האלהית ולזה לא יהיו כל המצות שכלו בתכלית ע"י עיקרים עם היותם שכל העיקר הראשון לא היה אמונות פרטיות וגם להיותם מוצאת מעשיות. וכבר העיר על הדקדוקי האות בעל פה העיקרים כמומר ארץ ארץ זר ומבט מפי זה טענה דרב הגדול במה שכתב בעיקר "אראי לעבד" לפי שהיא מצוה פרטית לעבדות השם וכמו שציבא אחר זה והשוללה לא מכינת הקבלה עיקר להיותה מצוה פרטית, ושלכן אין ראוי שסאמר שכל א' מהעיקרים בעשרת הדברות לפי שהם מצות פרטיות

לִים הַמִּיחָדִים הַמִּינִין

מהדורות הטבעיות ואם הנמסות להם שחקקים הם במדרגת ההבדלים המיוחדים חזין ולכן באימונתם תשגם האמונה בתורה האלהית ואם לא היו מיוחדים אליה לא היה מתחייב מאמונתם אמונת התורה האלהית. אחרי שאינם מיוחדים אליה במה שהיא תורה אלהית, וזוהו הצד פסל בעל ספר העיקרים את היסודות אשר הכיח הז' חסדאי ז"ל מנציג שנקתם עם היות שהם עקרים כוללים לית השקיות מלא יצייר מציאותה וזולתם הכה איכנו מחייב שבהמצאם תמצא התורה האלהית שהי זה במאמר האומ' שבהמצאם הכוח והמרגיש ימצא האדם שאיכו צורך למי שבהמצא האדם ימצא הכוח והמרגיש ולא יתקצר שבהמצאם הכוח והמרגיש לבר ימצא האדם אם לא יצטרך ליהם ליהם המדבר. ובאמר שבהמצאם הכוח והמרגיש ימצא המדבר ימצא האדם שצורך. וזו היא הקדמה הטבעית, וההקדמה המדעית עיקריהם האלה ששנה הרב לוס א"ת בתי י"י ומתורגם הם כלם אמונות בשם ית' (ובפעולותיו) אומנם שאר הדברים המדעיים בטבע המציאות עם היותם דברי אמת ומדעים צודקים אין ראוי שיכנו בכלל העיקרים לפי שהם הקדמות טבעיות אבל אינם עיקרים מיוחדים לית האלהית ולמד

עם האדם וימנענה מירדות העולם הבא כלל ספק ומה שהביאו אל שם בן אביה שהיה יודע רבונו ומכון למורד
 בו והוא האדם היתה כשירתו מנוגה מכל כשירה כי לרוע מנהגו נשפיתו אל התאוות הגופניות היה מוכנס
 טענות מזויזפות חלוקות אל האמת המצוייר אנלוג ולכן היתה בפירוש גדולה מאד אבל מי שיאמין דעות כוזבות
 בחוק התורה לתם שעינו הביאו להם או שקבלם ממלמד טועה אין ספק שהוא כופר ומין אחר שהוא כופר
 באמונתו לעקרי הדת אבל פכא יס על התבוללות יותר ממה שהיה ללשע בן אביה שהיה יודע ברצונו אחר העקרים
 ועבר זה שהעביר בבחינת סתתה מני מיכס האין הראשון סתתה הסבלות והעדר ההכנה האמיתית אשר מפני
 המאסו אחר פשוט שקבתים או מפני אופן אחר ועל אלו אלו שבו בנים טובים לל שם טובים וכופרים אבל אם
 יסוכו בתפוצה בהשפעת דעתם באמיתות הנבואה יצילו נפסם מני סתת והמין השני הוא מהקפירה היא בסברת
 המרד ידוע התבוננה בללשע אחר הסיתה כפירתו במרד ובמעל והיה מתעולל עליו להרע ברעם לחלוק על האמת
 ולכפור בו ומפני זה שפרי תפוצה לבניו נבעל וזהו אמרם חזן מאללשע אחר שידע רבונו ומכון למורד בו ולפי
 זה הבנים הטובים הכופרים מפאת הסבלות וללשע אחר הכופר מפאת המרי חזר השנה טההם שכל עור שיאמינו
 בטענות ובאמונה הכוזבת הם מיניש וכופרים ואין להם חלק לעל האמנם יתחלבו בשופכים טובים הם מוככים
 להיותם סבלות העדרי לתקן את אשר עותו בעפשות תפוצה ומסתללים בעיון התגרי כפי האמת אמנם ללשע לא
 היתה לו אותה תקות והכנה להם שכבר הושרם בכפירה מדעת ובסלמות שכלו כן ראוי שיוכנס דברי כפאון
 העקרים ולכן הוא בסוף מאמרו שיענינו דבריו עיון והתבוננות מוסף וכי אינם קלי השכנה ושכלל באותם העקרי
 ובמספרם אחי פקירה ארוכה ועמוקה ועל כן אין ראוי להתור אותה בקלות ולחלוק עליהם כפי הסברא הגוברת
 שחזר להם שניה הרב בכלל העקרים בעקר זה שאין ראוי שנסים למצעים בין בני אדם
 להכה נסיה וכאמ שכבר זכרתי בהקדמה החמישי שבעקר הזה יוכלו האמונות אמיתיות

אל הספק הב

עליונות האמת הוא ששם פועל רצון ואינו כשאר המצאים הממלכיים והגבלים והכוכבים והשפעות ומאד
 שהוכח מהם שכלל ממונים על פעולותיהם ואין להם שלטון ולא חפץ למעול מה שיפעלו אבל השם ית הוא פועל כפי
 הרצון והחפץ ולכן אליו תאות העבודה והשירות ההלל והשכח והאמונה השנית היא שכלתו ית הוא בלב כערי
 תבולת וזהו אמרו כי כלם ממונים על פעולותיהם לל שפעולותיהם וכחותיהם מונבלו משפירות דברי כפאון
 לא יעברו והמסורר אצלם אמנם השלל כל אשר יחפץ יעשה וכמאמר המסורר כל אשר חפץ יא עשה בשמים ובארץ
 ולכן ראוינו אליו העבודה פי הכל בידו כחמר ביד היצר ואין מי יאמר לו מה תעשה והאמונה הב היא שכל האמונות
 והשפעות ייחדו להשגת העליונה המושלים עליהם וכמו שאמר שר מלכות יין ושר מלכות פרס וזלתי האומה הישראל
 שלא נתיחד להקבית כוכב ולא שר בלתי לל לרדו וכמאמר משה אדוננו וכן תאמר עיניך השמיית וראית את ששמים
 ואת הירח ואת הכוכבים כל צא השמים נודת והשפעותיהם להם ועברתם אשר חלק אליהם אותם לכל העמים תחת
 כל השמים ואתכם ללחץ יי ויציא אתכם מקורי הברזל ממוזרים להם וזכרתי אשר חלק לי כיום הזה וכעת הלאכץ זל
 דבר מנופה הוא כי לל עש כוכב ידוע ומזל וגל לכל עיר ועיר והשם שם לשרא ומעלה גדולה להיות השם ועצם
 ולא כוכב להם והיה ישראל כחלת השם פכ ועל זה אמרו בפרקי ר אליעזר שכתבים שרי הפילו בייסם גדולות ער
 טבעים אומות וכפל גורל כל שר מהם על אומה ואומה מהם וכפל גורל כל השם על ישראל שכל כי חלק לי עמו יעקב
 חכל כחלתו רצו למורד בזאת שהיה אשר לל שר ושר עם אומתו שהוא מנהיג אותה בלי אמצעות שר אחר אותו היחס
 יש ללשית על אומה ישראל שהוא המנהיג אותה בלי אמצעות שר וכוכב ומזל ומהו כוחה הרחקת העל כלה ומה שכל
 על ישראל מיכאל שרכם אינו להיותו ממונה עליהם כי אם לפי שהיה מלך טוב בעדם לפני השם ולכן לא נקרא שר
 על ישראל כמו שנקרא שר מלכות יין שר מלכות פרס וכמו שכתבתי בשפר עשרת זקנים ולכן אמר בעקר הזה זל ואין
 ראוי לשמוע אמצעים בין בני אדם להכה אלא שיכונו כל המופעות לגבור ויתרחקו מזולתו וכו' ולא אמר הרב
 שהיה זה העקר שכל יסיון אמצעים כי היא מצוה מעשית לל מצוה לא תעשה פריטים אבל אמר הרב שמוזר העקר
 מושך אותה מצוה וכאמ אמר שמוכי העקר אשר זכר ראוי שכל יסיה אדם אמצעי בינו לגוראו וכמו שאמר הסביל
 אם תשוב ישראל נאם יא אלי תשוב לל ולא למצוה וכן דרשו חזל על פסוק כולל להיני בכל קראנו אליו אליו אתה
 צווח ולא למיכאל ולא לגבריאל וכו' ואין ראוי להקשות ממה שהתפלל יעקב המלך באמרו המלך הגדול אותי
 וכו' כי התפלל אל לל היתה כמו שאמר תלהים אשר שתלבו אבותי לבניו תלהים ארבעה אותי והמלך היה שלוח
 המאמחה העליונה ולכן אמר המלך הגדול אותי מפל רפי כי פעולתו לא ית בדברים המורפשים ממחיב הוא פיהו על ידי
 אמצעים להם להיות ית המעלה המופעת בשרט בפועל ההוא וכמו שביארתי במאמר עשרת זקנים ומככים לל
 מיניו באברהם שאמר יא אלי השמים אשר לקחני מבית אבי וגו' הוא ישלח מלאכו למכיר ויכול מקום שמוצא תפלה
 אל המלך הכוננת בה תפלה ללשית ישלח מלאכו שילה השגחתו לנשות אותו פועל וכבר ביארתי זל במכתבים וזר
 עצמו בפרשת הכה אכבי שולח מלאך למכיר אמרו אל תמרד בו אל תמייני כי כלל שאל יעשה לו עבודה כי העבודה
 היא ראוייה לל ית ולא למצוה וזלתי ומה שמוצאנו ביהושע שהשתחוה למלאך אשפס שאמר שהשתחוה להם אשר
 זכר הקדן ואמונתו

לכית ישראל לעולם המלך ההוא לפניהם להורישם את הארץ או שהכניע עצמו לפני המלך לעשות מצותו כדרך
הקטן שסבב לפני מי שגדול ממנו. ואמנם מה שבראח ממאמריהם זו וממאמנם גם היום להשתטח על קברי המלכים
כדי שיבקשו רחמים עלינו. וכמאמ' הנכבד רחל מוכבה על כניה נבר' יהיה זה לא משני דברי' אם להכניע כשמו לפני
ית' וכחשכ לפניו כמתיס וזהו דעת החכם האומ' בתשובת השאלה למה נכח בעת הצד' לכית. הקבירות שאמ' הרי אנו
כמתים וזה לענין הקבועה. ובענין מה שהשיבו בלשית השק הרי אנו ככהמות. ואם כדי שנתפלל לא ית' וזהו
לנו זכותם ונדקתם אשר היא עומדת לעד. וזהו. כיון החכם האחר שאמר בתשובת השאלה. כדי שידבקו רחמים
המתים עלינו. הנה כללו הפנים ודומיהם מאי שיוכנו מאמרי חז"ל לא שהם ע'ה יבכיסו אומצעים בדבקתיהם אחרי
אשר הם יחירו ואתנו על זה וימנעוהו ממנו. ובמסכת מנחות אמ' רבא בר רב יצחק מצור ועד קרטגני מכירין את
ישראל ואת אבות שבטמים. ומצור כלפי מערב ומקרטגני כלפי מזרח אין מכירין את ישראל ולא לאביהם שבטמים.
איתי' ביה רב סימי וא' כתי' כי ממוצח שמש ועד מכווא גדול שמי בונים ובכל מקום נבר'. אמר ליה. רב סימי התם
דקרו ליה אלף דאלי' תסע בלו בזה המאמר' כי בחלק מהמיושב מכירי' את האל ית' ויודעי' אמונתו כאשר הם מכירין
את ישראל המאמינים כי באמצעותם יכירו את אבות שבטמים. אמנם במקומות אחרים שאינם מכירי' את ישראל
אינם מכירי' את ה' ור' סימי הקשה על זה מפסוק כי ממוצח שמש ועד מכווא פירא' ממונ' שכלל מקום ובכל
אומה יכירו אלהי ית'. והשיבו כי הם מכירים אמצעי' ומתפללי' אליהם והיו ימנעו פירא' ממונ' שכלל מקום ובכל
זהו מקרההו' אלא דאלי' ואין ספק שזה היה סעיף מסעיפי ע'ה המייחסים בזהו לשית ולמה היו מתפללי' לאמצעי'
ונכסר היעצ' ההוא בידי בני אדם וגם היום הוא מפורסם באמונת המוצרי' ואנחנו לא כן נחשוב אבל נתפלל לא אלהי
בכל קראנו לו ואל. הספק ה' שהוא למה מנה הרב שראוי לעבדו עקר בהיותו מנהו פריטי' כמו שאמ' ועבדתם
את אלהיכם. נכסר ונכסר שבעל ספר העקרים אשר העיר הספק הזה לא הצי' כונת הרב בזה העיקר כי
הנה הרב הגדול לא אמ' שהיה העיקר לעבוד את השם כי העבודה לא ית' היא מצוה מעשית ואם היה הכונה בעבודה
היה התפלה כאמרו' זו ולעבדו בכל לבבכם זו היא עבודה שכלל הוי' אומ' זו תפלה יהנה היא מצוה פריט' מעשי'
וכבר כתבאר בהקדמות השפיות שאין ראוי שמוכח עיקר מן העקרי' שום מצוה פריטית ממוצחית וזהו
כללם הם מהממוצח השפיות לא מהמעשיות כמו שכל בהקדמה ההיא אבל היה כונת הרב בזה העקר שראוי שכלאמי'
שהשית מצד מעלתו ויכלתו הוא אשר ראוי שבעבוד ופכרים קול בתוספתותיו והוליויו אינו מצוה העבודה ולא מצוה
התפלה אשר עבינה העבודה והתפלה כפועל ובמסעה כי אם האמונה בשפיות' לבדו ית' הוא אשר ראוי שבעבוד ולא
אחר. ולכן היה מצוה הש' בניה על יסוד הזה ולכן אמ' הרב בביאור איתו עיקר זו. והיסוד ההוא אנו למדוין מן
המצוה שבענינוי' שלא נעבוד ע'ה זו כי ממה שאמרה התורה לעבוד אלהים אחר' נלמוד אמונה עקרי' אומית. והנה
השית כפועל ולא שנתפלל אליו כי כל זה הוא דבר מוכרח ומהעיקר שהאין שאלו ית' פחות העבודה וההול' וידוע
שהסבה זאת עיקר הזה היא סבה והעבודה והתפלה הם מצוה פריטית וממוצחית ממנה.

הפרק
בהתק' הספק ה' ואל. הספק ה' שהיה כמה שמונה הרב כנחיות התורה עקר' אסיב
ואומ' שרבינו סעדיה
טעמו נגד זה המתעקשים אם מדרך השכל והסברא ואם מפאת המקראות. והשיב עליהם בתשובות קלות כפי
המפורסם ואין כונתו כאן להעריך דבריו כי אם לבקש ראי' חזקה משפיק על כנחיות התורה. ולכן אומ' הר' שדאי
רצה לעשות מופת על כנחיות התורה באמרו שתורת' מן האית' שלימה בתכלית השלמות. וזהו יורה על כנחיותה
לפי שאם היה שטותנה אל אחרת במדרגה פחותה מהשלמות וזה בטל לפי שהשית מופת טבעי שלמותו ישלים לולתו כל
מה שאיפשר ולכן לא שכלאמי' שישנה מדרגתו א תורה אחרת פחותה ממנה. ואם הייתה השתנותה אל תורה יותר
ממונה לא היתה א' התורה האלהית אשר אנו שלימה בתכלית השלמות. כיון שיוכל להיות אחרת יותר שלימה ממונה
ואם הייתה השתנותה אל תורה אחרת שנה לא במדרגת השלמות תהיה ההמרה והטעני' פועל ריק אין תועלת בו. ולא
יצייר זה בחק השית זו היא טענתו. וכבר הקשו עליו אחרונים המעיני' בארנס שבס היית מכת הכמות השתנותה
אל תורה יותר שלימה ואל תורה פחותה מהשלמות חכם טענתו הנה כבר אמרנו ששפיקה אל שלמות כמוה ולא יחייב
ממונ' הכמות שחשכ כי למה שהיה הפ' והכונה באמצעות זאת התורה איש' באמצעיים רבים. הנה כבר אמרנו
שאלו המוכחים אל זה השלמות ישתנו לולתם. ואומ' אשר לא יא' שיתנו ביאול זה השלמות בעינו והכרחי' ההשתנות
יהיה להשתנות המונג' בזאת התורה הדורג' להגיע א זה השלמות אשר כפי השתנותם יחייב השתנות. האמצעיים
ההם. ולפי זה לא תהיה ההמרה והטעני' פועל ריק אין תועלת בו אחר' שיש הקב' ותועלת בו. וכבר השכו אכס'ר
לעשות מופת אחר על כנחיות התורה והוא שאחר שהונח היית ואם התורה האלהית שלימה בתכלית השלמות. והיא
שהיה ההנה אשר היא בתכלית השלמות לא יצוחר בזמן זולתו ולא במקום זולת מקום. אבל בכל זמן ובכל מקום הנה
היה מן המוכרח בפצחו שזאת התורה אי אפשר להשתנות בשום פנים וכשום זמן.
ראיה על זה מההנהגה הפרטית' כי לא תתאמת עם הכפיון באים מה וכמון מה.

ראש חנוכה

אכל שבתבשר לכל איש ולכל זמן ובכל מקום : וכל שכן בתורה הלאית אשר היא מלת השלם בתכלית השלמות : ית' למה
 טבה מהשתעוררות אל האהבה והדבקות בשית' אשר הוא התכלית המכוון בו : ויתבאר מזה שיהיו תפלות השלמים
 והחסדים כל אחד כפי טבעו והתבשר : אליו וא"כ איש ששבתבשר בשום פנים : אכל גם על הטענה הזאת יתחייבו
 בטוהלים וספיקות : האחד מה שזכרנו שהדבר אשר הוא כלם בתכלית השלמות : א"כ שישתנה בשום זמן ובשום מקום
 זה לאו סיבה בשלם בתכלית השלמות בהחלטו מזה לא יצדק זולתי על השית' כי אין דבר יכלול כל שלמות : זולתי אחר
 שהוא ית' עליו וכל זולתי עליו כי הוא ית' א"כ שישתנה בשום זמן ומימי השמיים : ואמנם כבר יאמר שלם בתכלית
 השלמות : אבל נקשר באמרנו במין האדם שהוא בתכלית השלמות שיצויר במין האנושי : וככה באנו שתדענו הלאית היא
 הגשמים : וכן באנו במשה ארוכנו שהוא בתכלית השלמות : ועוד שהתורה היא ממאמר המצטרף והוא
 המועיל המורה לאשר יקבל ההוראה והיה הדבר אשר יעיל תחת ההצטרפות כבר איפשר שישתנה בהשתנות המצטרף
 וכן התורה עם היותה בעצמה שלמות בתכלית השלמות כבר איפשר שתשתנה מצד השתנות המקביל : אשר אליהם
 תצדק מולות שיהיה זה חסרון בחק : ואמנם במה שאנו שהתורה הזאת תעיר להגיע אל האהבה והדבקות
 הלאית : אמת הוא אבל מי המונע זה להיות הוא : בעצם באמצעים אחרים : ומזה שהקים ענין התורה
 להנהיג הרפואה היא טענה העצמאית : וזה כי בהנהגה הרפואית להיותה תלויה בדברים הטבעיים אשר התחלת
 הטבע לא יסודרו מהם שני השבים כי לא יהיה בזמן מה החוס פותח והקור סותם ובזמן מה בהפך : ואמנם התורה
 ובכלל כל הנהגה היא כגלות בדברים אשר קבתם הרצון והכחיה ה אשר מהם בודאי יסודרו שני השבים : כי יצדק
 אדם היות מה שימאסו בזמן אחר : ולכן יחייבו שיהיה כל פס בהחלף הדברים אשר מהם כגלות : וזה הרצון והטבע
 ומפני זה כלו הביאו המציינים חלוקה גם בטענה הזאת : ולכן נראה שהדרך היותר נכון לאמת נחמיות התורה
 היא מצד הסובל והנזקקות אותה כי למה שהיה זה המציאות בכלליו ובחלקיו פעל האל ית' מחדד בחכמתו אשר תעשה
 כל הדברים לתכלית ידוע אלנו : ואם אכחנו שהיה זה המציאות בכלליו הנס הוא ית' בחכמתו סדר הדברים אשר יעמוד ויקיימו כר
 הדברים אחר בריאתם כפי חמלתו עליהם כמו שסדר מוזן לכל הכח על מה שהוא עליו וכן לכל בראי : מעלה ומטה
 נתן להם מה שיסמור מציאותם ויתמידם המון הקצוב להם כפי מה שגזרה חכמתו האלהית והנה כמו שסדרה מוזן
 גוף האדם בדברים ההכרחיים לא יעבור בלתי כן שדי מוזן הכפם בדברים ההכרחיים שכלו כפורה : וכמו שמוזן
 הגוף האנושי לא ישתנה ולא יעבור לעולם לפי שסודר מלת השית' כן התורה האלהית שהיא מוזן הכפם האנושי לא
 ישתנה להיות מונות סודרו מחכמה אחרת ומפעל אחר : ואין להקשות מתורת אדם ובעל כח כי אלו בודאי
 אינם תורות : ואלו הכפם האנושי ואמנם הם בלבד סודרים למינות הקצוב האנושי כפי טבע המוכים אשר היו
 מוסדרות בהם : והם במדרגת הממונים : ואמנם התורה האלהית שתישיר הכפם שלמות האחרון אין עם זולת תורת
 מורה כי הוא המוזן ההכרחי לנפש לקבות החיים ולהנצל מהמוות ואין להקשות אם יבוא ההכרח שישתנה דבר : מ
 מהעבודות התוריות בזמן מן המונים כי לא למה ששתנה טבע הנפש מהיות מוזן באות לגוף האנושי וכן הכשר והיין
 אם היה שמוזן מן המונים בהיות הגוף חולה יהיה בלתי באות אליו כי הדבר שישתנה במקרה בהכרח שיוכל לעצמו
 כי המקרה לא יתמיד : וגם שיבוא ההכרח אל ששתנה קצת מנות כאלו תאמ' שלא כדור יציאת מצרים למוות המשיח
 הנה לא לפי זה יקרא שני בואת התורה כמו שאין סיני למי שאין לו שדה וברם שלא יתן מעשרות כי הצויה הכפדים
 בדברים אחרים קיומם ונחיותם היתה שבהנצח אותם הדבר ימצאו אותם הצווים על יסודם ואם לא ימצאו אותם
 הדבר שבעל הנה עכ"פ הצווים עומדים במקומם וכמו שזכרנו בהנהגה הרפואית התכלית במציאות החלישים כי
 לא בהעדר החולים תעדר מלאכת הרפואה כי הרפואה קיימת לעולם : וקיימה שבהנצח החולים יאותו להם אותם
 הרפואות : וכמו כן אם יבוא ההכרח שמוכר הגאולה העתידה ולא הקדומת הנה המונע לעולם עומדת
 שראוי לזכור יציאת מצרים כל עוד היות ההכרח הראוי לה נמצאת והיא שלא תצא בגולה גדולה ממנה : וזה
 העולה שהשתנותו באלו הדברים אם יצויר אינו סיני בחקם כי לא ישתנה שמוכר הגאולה שמוכר הוא מולות : ולא
 יבטל זה היות התורה נחמית : ובכלל צריך להבין שהדבר שישלם עליו המונע בנחמיות התורה הוא הדבר אשר הוא
 מסודר בערך א עצמו כי זה לא ישתנה כלל לזמנו מוזן הכפם האנושי מסודר מהחכמה האלהית כמו שלא ישתנה
 מוזן הגוף האנושי ואם ישתנה במקרה : ואמנם למה שצדק יספיק אלנו מי הביד לנו שמה שבה כפורה הוא המוזן
 המיוחד לנפש כי אולי הוא דבר אחר או יותר מזה שבה כח או מעט ממנו למה היה מהכרח לקיים נחמיות התורה היות
 כבאות מרעה למעלה מכל הכביא : ושהיה כבאותו בלי כח כח ההדמיה אשר לא יאמר על אלו אצלנו ששם מזה שאמר הוא
 מה שדענו השית' שלא יבא כביא לזמנו על דבריו אחרים שהוא אשר ידעו יא פנים אל פנים וכל זולתי באמצעים : ואך
 ישמע משה : מי שדבר עמו באמצעים מה שלא שמועו המדבר עמו בזולת אמצעים : וכל זה ביאור הסכמי באמרנו ולא קם
 כביא צד : ואם כן לא יאמר ששם כביא יוקף עליו ולמה אמר למעלה ויהאם כן מן מלא וגו' : יאמר כי יהושע היה מלא
 ששם החכמה למה ששם

ראש המטה

וא"כ הכל בא מכחו וזהו שמונו בני ישראל אליו ויעשו כאשר צוה יי' את משה והנה עבד לא יאמר שפתי בזה מחר
השפיות שכתבה כי אחרי שזה מוסדר מהשיות אין לשאול למה היה הכרחי למונו הכסף זה ולא זולתו כמו שאין לשאול
למה היה הלחם מונו האדם לא זולתו כי היתה התשובה בשמיהם שזה נאות למונו הכנסים והיה זה ההלחם נקשר
אלהם מהלחם יי' אשר שורר הכל ממנו כפי טבע חכמותו ועם היות אופני חכמה בזה טעמים ממנו כמו שכתב
מונו אופני החכמה בברוא האדם על זאת התבונה ולא בתבונה אחרת וכן כל שאר הדברים אלף שהתשובה ה
המשפיקת לכל זה היא מה שאמרנו שהכל נמשך אחר טבע חכמתו יי' ואמכנו ככל שאר אופני זאת חכמה ואם היה כבר
כפינו תועלת רבות במתבוננת זאת החכמה וכמו כן כפינו בעניני המונות השנים האלה אלף שאר כפינו כלל ולא אחר
מאלף אלפי אלפים וכמו שכבר העירו הפילוסופים שער עתה לא הושב אלף מעט מזער מואפני החכמה
בבריאת האדם וכל שכן בשאר הדברים והנה התבאר מכל זה שזאת התורה האלהית אשר בידנו היא נכחית ואי אפשר
שתשתנה בשום זמן כי הוא יי' השועל אותה והמציאה כפי חכמתו הבראת ראשית התורה הוא ראיה לכל איש
ולכל זמן יודיעתו יי' לא תתלה בזמן מה מובדל אבל ידע הדברים בזה שהם נאמרים לכל זמן ולכל איש ולכל מקום
ולזה לא פועלתיו הנולדות לא ישתנו שני החלטי ואם היה שיטתו לנודק שעה כענין מה שפנה אליהו בחר הכרח
דומה למה שיטתו חלקי המציאות בפלטים לנודק שעה כפי העת והמקום אשר יעשה שם הכלל כי צורת המציאות
הוא על דרך צורת התורה האלהית יוכלו נתנו מרובע אחד והכל היה תכלית מציאות ולהעמיד קיום העולם וכמו
שצורת המציאות לא תשתנה בכלל כן התורה האלהית לא תשתנה וכמו שהצורה האנושי מובדלת ומיוחדת המין האנושי
משאר המינים כן התורה הישראלית מובדלת ומיוחדת האומה משאר האומות אמר ואכדיל אתכם מן העמים וכמו
שהצורה האנושית אחת ושמה בכלל המין בבחינת עצמה ותמצא מתחלפת באישים שיש מהם שלמי הצורה האנושית
ומהם חסרי כה ועכ"ל אחת היא בכלל כן התורה היא צורה אחת שמה בכלל בני ישראל בבחינת עצמה והיא מתחלפת
באישים שיש מהם שלמים כה ויש מהם חסרים כה ועכ"ל אחת היא בהם לעולם מאין במוה בשוויה ואם יקרה פגע או
חולל באסמיה הנה ימצא בה כל הסמיה והתורה אשר בהם תרופה ופסוק אל שוויה ותעמוד על קיומה
ועל זה אמרו רז"ל לא תכתוב את ישראל לנביא הרבה להם תורה ומצות דלדרכים רבים שיוכל להשלים כפשו בכל
אחת מהם וכמו שנראה במי ששאל מה אני לחיי העה"ה ושיבחו כלום בא מצוה לידך וכו' כלומר בכמציאות אחת שפנה
אותה כהוגן קנה חיי העה"ה ונחלקו ריש לקיש ור' יוחנן במסכת סנהדרין בפסוק לכן הריחבה שאלו כנסה ושערה
פיה לכל חק וריש לקיש למי ששייר איש חק אחד מן התורה אמר ליה ר' יוחנן לא יחמא ליה למריהו דמיא הכי לא
למי שקיים חקי אחד מן התורה הנה ריש לקיש חשב שכל המצות יצטרכו אל הרפואה הכפשיית ולקטין השלמות
ולזה אמר שהשאל שואל גהיכס הרחיק פיה למי ששייר איש חק אחד מן התורה אמר ר' יוחנן כבר שזכרנו מצוה אחת
וחק אחד כהוגן ובבחינה שכלית תרופה הנפש רפואה שלמה יי' היא רבוי המצות אלול מצדקת השם ובגדל חסדו
בהמציא דרכים ואמצעים רבים לכלי האדם איפשר שיקנה שלמות בכל אחד מהם וכמו שיקרה לחולה שיבואהו
תיעוב המאלל והרפוא החכם יסדר לו מונות רבות שונות זו מזו לאכול ויכסה מי מכלל יערב לו חכו ויכשר אליו
זה או זה ויעמוד על המונות הערב אלול והוא יסיר ממנו תיעוב המאלל כן המונות הרבות היכס האל יי' בתורתו
למען נקח מהם אחת אחת ונעשה מהם כפי קראנו וכאשר יודמן שנעשה מהם מצות אחת בשלמות ובבחינה שכלית
זו כהיה נעשה וכו' אם נעשה יותר מאחת בשלמות וכפי קראנו ולזה אמר שיש היו ישראל שומרים שתי שבתות בראוי
מיד היו נבאלין והיוצא מכל זה שאי אפשר שתשתנה התורה לא בכללה ולא בחלקיה כפי חכמת הנותן ויכלתו יי'
אל זה כיון הכבדו באמרו מה אני לא שמינו ואם בני ישראל לא כליתם כלום שהתורה היא נכחית בלתי משתנית
והאומה היא נכחית כמו כן וצדקו אם כן בדברי הרב הגדול בעקד נכחיות התורה ואמנם הראיה שהביא על זה הרב
מפסוק לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו כתב בעל ספר העקרי בפסוק יי' מאמר ראשון זל' וזהו לא היה ראוי גם כן
למנות שיש ולא עיקר שהתורה לא תגושח ולא תשתנה אם היא מצוה פרטית כמו שכתב הרמב"ם זל' וכו' נראה מדבריו
שיחשוב שלרעת הרב העקד הוא היא מצוה פרטית זל' שלא נוסף ולא נגרע מן התורה אבל זה טעות מובאר הוא ב
דברי הרב לפי שהמצוה הפרטית היא שלא נוסף ולא נגרע והעקד הוא שכל המצות הנכחיות התורה ושהשיות לא יוסף
ולא יגרע עליה לא שיהיה עצם העקד המצוה עצמה שישאלה יוסיפו וכבר יורה על זה מה שאמר הרב
בסוף העקד וכבר באמרו מה שצריך לבאר בזה בזה הוא שכל המצות הנכחיות ואולי על מה שאמר שיהיה פיה המוסר זל'
לפי שהכביא הזה מרעה כל החכמים וכל הנביאים הם כנגדו קצרי יד מלגשות כמותותיו והטעין הקה"ה בלכבו
אמונתו כמו שהכביחו בתורה וגם כך יאמינו לעולם הנה הגיד לנו בשם ה'ה שלא תבא מאת הכורא לעולם תורה
אחרת כמו שאמר לא בשמים היא וגו' ואולי כי קרוב אלף הדבר מאד וגו' עוד אמרם זל' וההיינו גם כן מלחמיהם
עליהם ולברוע מהם ואולי לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו ולפי אמרו זל' שאין נביא רשאי להדפס דבר מעתה עד כאן
הנה כמה שאמר הרב הטעין קה"ה בלכבו אמונתו וכו' כיון אל העקד והיסוד שלא תשתנה זאת התורה ולא תבא
עוד תורה אחרת ממנו יי' ובאמרו לא בשמים היא אמנם כמה שאמר אחר כך והוסיפו כמו כן והוסיפו
ולברוע וכו' הוא ענין המצוה ולכן אמר לו לאן אזהרה הנה התבאר ששני העקד זולת ענין המצוה

ראש אמונה

ואמנם מה שהביא הרב בביאור העקר פסוק לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו אין כוונתו לכאור מזה אמונת העקר דל
 שהשית לא יסנה התורה ויהלפה ולא יוסף ויגרע בה : כי הכתוב ההוא בישראל ידבר אבל כוונת הרב שנאמין ב
 שבתורה וזהו לא תהיה לעולם עד תוספת ולא גרעון ושומעני זה יבא לנו המצה אשר נבטוינו שלא כוסף ולא נגרע
 וכמה מהעקרים והיסודות למד הרב בהוציאו אותם מן המצות עם היות העקר דבר אחר שהוא האמונה הכוללת
 והמצוה דבר אחר שהוא המעשה הפרטי : ראה דבריו בסוף היסוד החמישי אמר 'וליסוד זה' הזה חזו למדיו מן
 המצוה שנבטוינו שלא לעבור עו' וכו' : וכן מהמצוה שמה' השית בתורה לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו למדנו העקר
 הכולל שהתורה האלהית לא תהיה בה לא תוספת ולא חסרון מפאת מה שמה' השית על זה אל ישראל מלבד מה שנאמין
 שלא תהיה בה תוספת ולא חסרון מפאת הכבוד ית' אשר זה כלמדו מאמרו לא בשמים היא : ואמנם הפסוק הזה כל לא
 תוסף עליו ולא תגרע ממנו הוא כולל לכל תוספת המצות וגרעונם : ובאמרו זל מין שאין מוסיפין על הולל ועל
 הציניות תל לא תוסף עליו : ואמנם מה שהקשה עוד בגד הרב ממה שאמרו חזל בד' מתנין לעקר דבר מן התורה
 בשב ואל תעשה : וכן שלמה שתקן ערובין וידים באמרו האם נחשוב שהיו עובדים על לא תגרע ולא תוסף הנד' ת
 תשובתו כבר ביארה הרב עצמו בספר המדע כי מאשר מצאנו שני כתובים מכמיסין זה את זה האחד לא תוסף
 עליו ולא תגרע ממנו ואחול שאין כביא רשאי למדש דבר מעתה והשני אמרו לא תבדו מן הדבר אשר יבדו : לך ימין
 ושומאל' ואחול' אפי' יאמרו לך על ימין שהוא שמש ועל שמאל שהוא ימין פירש עלפי התורה והקבלה האמתית שאמרו
 לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו : ואין כביא רשאי למדש דבר וכן בדבר שיש בו ד' עז' כפסגה הפרסה ואף כבאר מצות
 כסאמרי הנביא שהסס בזה להוסיף או לרבע אין לרבע רשאי לשמוע כמו שהתבאר ובה' חסריו לעולם : ואמנם
 פסוק לא תבדו מן הדבר אשר יבדו לך ואחול' אפי' יאמרו לך על ימין שהוא שמש ושמאל' אמרו שזה בדבר שאין בו ד' עז' ו
 ושיעשו לצורך שעה לא לנצחיות ומזה הענין הביאנו והתקנות והסיגים שעושים בד' הגדול וחכמי הדור שאין בוד'
 שמוי התורה ולא תוספת ולא חסרון בה לפי שזה מעצם התורה והקבלה כי הנה החכמה החכמה האלהית שמה לא
 ישיק סדר התורה להשמות מובי המקבלים והסדורים : ולכן נתן דשות' לנביאים ולד' הגדול לתקן תקנות ולגדור בדרי'
 ולעשות כייגים לתורה ולחוק אותה כפי כח המקבלים ולא יקראוה ביטול ושנוי תורה : ואינו בכלל לא תוסף ולא ת
 תגרע כי התוספת והגרעון הוא כשיאמר אדם הריני מוסיף על מה שאמרה התורה לפי שהיא חסרה ואני ממליט'
 אותה או גורע ממנה לפי שיש בה חסרון והפסול אבל כאשר עשינו סיגים ותקנות הם מעצם התורה ולשמייתת'
 ובאמרו עשו ומשמרת למשמרת ולכן אינו בכלל לא תוסף ולא תגרע ומה שהביא החכם מויקרא דבה שכל המועדי'
 בטלים חוץ ממועדי ויום הכפורים הין בטול זה בטול המועדים עצמם חלילה כי אם בטול זכירתם שהם כולם זכר'
 לציאת מצרים וענין המאמר שישראל בזמן הבטולה לא ישימו לב אל זכרון הכסים וה' פלגות אשר עשה השית להם
 בטלות ממועדי כי בראותם המסות הגדולות אשר יעשה השם להם לימות המשיח תשכחנה הראשונות ולא תעלנה
 על לב וכמו שאמר הכתוב לא יאמרו חי' אשר העלה ואשר הביא וגו' ולכן אמרו חוץ ממועדי ומיום הכפורי' שנים
 הכפורים כלל זה יום העשירי שהם מתאחדים בתשובה ומחילה וכפרה והיו מכוונים לשבת עצמם : ופורים
 אפי' שהוא מהמסות פסעם בבלות : וכן אמרו זל למה נקרא שמו חזיר מפני שעתיד הקהל להקריב לו ישראל' כבר
 פירשנו בו בלמדנו שבאנו על אדום שנקרא חזיר שכל יכרסמנה חזיר מיער : ואם שומעני המלחמות והזירות שעה
 ית' הו' לה' לישראל כמו שהתירו להם בזמן כבוש הארץ וכמו שאמרו ובתים מלאי כל טוב אפי' קורלי דחזירי ולכן
 אמרו לחזירי ובאמרו זל בלמדנו י' מתיר אסורים י' מתיר אסורים : ומה שהקשה עוד משמות החדשים ששנו
 בימי עזרא אין זה בטול ולא שנוי כי מי המונע אם אנחנו כרצו לבנות שמונת החדשים אחרים בלא יצאנו ממשפחה אין
 זה כי אם כי שמתגרס ומפרש השמות אשר באו בהכתוב שאינו מבטל אותם כי שמונת התורה במקומם הם עומדים
 על כל פנים : יעוד הביא החכם דאיה ממדע חזיר על פסוק ישיק מבקשות פיה לארץ שאפרי שנתנום תורגמו
 הקדוש באמרו זל אמר יתירי בשעה שפירש ישראל אכזי' ולא ישיק בנתקע תלמוד תורה בלבם והיו למדיו ולא
 משתבחים בארץ אצל משה ואמרו לו משה רבי' תעשה אתה פרוסכיון דל' למיח בימותינו שכל דבר אמת עמונו וכשעשה
 חזרו להיות למדיו ושכחין אמרו מה משה בשר ודם עובר אף תלמוד תורה שלו עובר כלום משתבחו חזרו וכו' והם
 אצל משה אמרו לו משה לאי' יבנה לנו פעם שפיה לאי' ישיק מבקשות פיה לארץ לאי' חזר עכשיו אצל לעמוד לבא היא
 שכלא מתיר תורתי בלבם : וכתלתי חכי מהחכם הזה איך הביא המאמר הזה לראיה ולבאר ממנו שהתורה תשתב
 כי הנה שאלתם מל' ישראל היתה שלא תשתבח מולכם התורה שקבלו על יד משה ולא בקו' למעשה מפני' שיש שנים
 דל אותה תורה ששומעני ראשונה לא תורה אחרת חס ושלום ומתשובות משה אלו למדיו זה גם כן שהשיב העשוק שאמר
 נתתי תורה בלבם : דל תורתי התורה שנתתי איני שם עתה שוכחים אותה ולמדות המשיח תשוב להיות בקדשם לא
 תורה אחרת : ואיפשר עוד ללכת בהתירפ הספק הזה כל דרך אחר והוא סבחיית התורה ראוי סיכון בכלל' ויתיה
 דל תורה שכתב עם הפי' כפי שקבלה משה בסיני ושהדברים כלם אשר עשו הנביאים והחכמים בכל דור ודור אם
 להוראת שעה אם בדרך סיג אם בהוספה או בגרעון עלמה שכתב בתורה בביאור וגם כן מה שיעדו והעשויים
 שעתידים להיות למורת המשיח כבמור' המעשים וכחיות החזיר והדומה לה כל הדברים ההם

הם מעבדה התורה וכלם באמרו ונצטוו למשה בסיני לפשותם בזמנם אם שתיהם הצואה בפרטיותם ואם בכלל והוא
 ע"ה מפרש בקבלה פה אלמנה וליהיות מעבדה התורה היתה אליהו להקריב בזמנה חוץ למקדש לפי שהיה מקובל אליו
 לעשות כן לעת הנידוק אשר היה וכן שלמה שתקן ערובין וידים עשאון כפי מה שבזמן בפי התורה ומפני זה אמרו ר' ז'
 מתבין לעקוב דבר מן התורה בשם ולא תעשה לפי שם זה היה מעבד התורה משור אליהם ונעזיר על זה צוה ית'
 לא תשור מן הדבר אשר יגיד לך ימין ושאלו ר' אחא"ל אפי' יאמרו לך על ימין שהוא שאלו ואין כוונתם במאמרים
 האלה לומר שהחכמים היו עוקרים דבר מן התורה ונזורים דבר נגדה על הימין שהוא שאלו נגדה מפני הנהוג אלמנו
 שאינו כן כי אותו הדבר אשר יגורו החכמים הוא מעבד התורה ואמתתה והוא הימין בפירוש באמת ואינו עקירה
 ולא שאלו ולא שמי ולא חלק כי אם בערך אלמה שהורגנו בו בדברי התורה וכפי מה שנחשבהו בפשוטה כי אם
 לבד כל זה כבר באו ונצטוו בקבלה אותם הדברים האחרים כלם אם בזווי פרטי ואם מכח הצווי הכללי וכל מה
 שבעשה יעשה כלו הוא מעבד התורה ונכחיי בנחמית' הנה התבאר מכל זה שהתורה האלהית אשר בדינו היא

הספק בזה הענין ונתחיל זהו מה שרציתי לכתוב
הפרק היד בזה הענין החמישי ואל
 עקר כי עם היותה

אמנה אלהית אינו יסוד שבטולה תפול התורה : אפי' ואומר שהנה ראה הרב למוכות ביאת המשיח
 עקר לעצמות : ראשונה להיות ביאת המשיח מין ממזרי הגמול בשכר והעונש כמו שאל בהקדמה החמישית ואחר
 שהיה הסבר והעונש עקר עניני אינו מהבטל שהיה ביאת המשיח גם כן עקר : והעונה הפסית לפי שרוב הכתובים
 ומדברים ביום הקדש כלם הירבו התלכות בענין צדיק ורע לו רשע וטוב לו עד שפירש זה הרבה מהשכח' בענינים
 סלקו ההשגחה אלהית ומפני זה אחרי שהשיטנו הרב בעיקרי הידיעה וההשגחה אלהי' והשכר והעונש כפי המעש
 היום שבי עקרים האחרונים מביאת המשיח ותחית המיתים כדי לשלך בהם כל ספק והדיוט שיעלה בלב האדם על
 ההשגחה והמעשט האלהי וכמו שזכרתי בהקדמה ה' ומהבחינה הזאת היה ראוי שימנה זאת האמנה עקר והעונה
 הפלגית היא לפי שביאת המשיח באה מפורשות בתורה בכתיב' לפי שמהם אדוננו ביעזריו והכתיב' כלם
 סבאו אחריו וכן המדבר' ביום הקדש כלם יעזרו ונבאו ודברו מביאת מלך המשיח וכמו שהזכרתי זה הוכחה גמור'
 ברורה במאמר משמיע שפועה אשר עשיתי על ביאת המשיח : ולכן הזכור בביאתו הדי הוא כאלו כופר בתורה'
 ובכתיב' ובכתובים אחרי אשר כלם ייעזרו עליה : ומזאת הבחינה היה ראוי שתמנה האמנה הזאת עקר ומעקרי
 התורה : ואמנם מה שאלו ר' הלל ב' חלק אין להם משיח לשראל שכבר אכלוהו בימי חזקיהו כבר כתבתי איבי במאמר'
 הנזכר שלא היתה בוונתו לכתובם ביאת המשיח חלילה וגם לא היה רצונו כמו שפירשו אחרי שאין להם משיח לשראל
 מהכרח השפוקים שאלמנו ביטעיה על המשיח לפי שכלם יעזרו על חזקיהו מלך יהודה ושלא היה אם כן ר' הלל מאמין
 ביאת הגואל מן הכתובים אלא מצד הקבלה כי כל זה רחוק הוא כפי פשט המאמר אבל היתה כוונתו באמרת
 שביאת המשיח יש לו שני גבולים : הא' זמן אפשרות בואו אם זכו ישראל ועשו תשובה לפני המקום שאז ימחר יחיה
 מעשהו ויקדים בואו : והגבול השני הוא חייב בואו בזמן מה ידוע לפניו ית' אעפ"י שלא יזכו ישראל ולא יעשו תשובה
 שים קץ מונבל ידוע לפניו ית' לא יעבור שלא יבא בו והוא אשר ברא עוליו דכיל בסוף ספרו ועל שני הגבולים האלה
 דרשו חז"ל כי יא בעתה אפשרה לא זכו בעתה זכו אפשרה : ר' שאלע"פ שלא יעשו תשובה ולא יהיה להם זכות יעשה
 מונבל שנהגינו בא יבא ולא יאחר : ואמנם אם יזכו ייעשו תשובה יחיה הנה' ביאת המשיח קודם זמנו : ולזה גם כן
 רמזו באמרים אין כן דוד בא אלא בדור שכלו זכאי לו כל חייב : והיה דעת ר' הלל שאין להם משיח לשראל ר' שאל יבא
 משיח מנידם כלומר בזכותם משאת תשובתם והוא בזמן האפשרות : וזה שכבר אכלוהו בימי חזקיהו : והנה זכר
 ימי חזקיהו לפי שהקדים הנה' לעשות לחזקיהו גם גדול ומסדר רב בזמן שהכה במחנה מלך אשור מאה ושמונ' וחמשה
 אלף איש בלילה אחת אשר גם כוונתו לא כהיה יום קסם לוי' מאויביו : ואם דרשו לא היה ראוי לכך כמו שאמר : הבהנה
 ונבמתי על העיר הזאת להוסיפה לזעזע דוד עבדי ולא חל' לזעזע דודו פל חזקיהו ולזה יאמר ר' הלל שאמרו גם
 הוא הימנעב להם לשראל' הוציאת המשיח לפי שנתמעטו וכיוצא : וי' אותו גם והסדר הגדול שפועה
 להם שהוא מומין הנם האוי' להשקות : להשקות להם בימות המשיח : וכמו שאמרנו חכמינו ז"ל בפרק חלק בקס' הקדוש
 ברוך ה' לעשות לחזקיהו משיח וסנהריב בוג ומגוב כלומר שהיה לוחם מלחמותיו והוא במנחה כענין
 שנתקד לעשות לחלף המשיח במלחמות בוג ומגוב האינו עליו המק' בשיר והוא עומד על רגליו ועיניו מתקנה בחזקיהו
 וגו' ושאמרה מרת הדין לפני הכ' רבנו של עולם ומה דוד שאין לפניך כמה סירות ותוסכחו' לא עשיתי משיח כלתי'
 לוחם מלחמותיו דרך גם ושלא בעתה לעשות לחלף המשיח עליו והיתה מנחתו כבוד ר' שכלכודי יקסר
 כהיותו במנחה וזאת מהקם לעשות לחזקיהו ושם כאשר שיבאת מלך אשור ואמר ר' י' ר' ר' שכלכודי יקסר
 הוא כמום עומ חתום באונותיו : התבאר מזה שהם שפועה השם לחזקיהו חסד ר' הלל שהיוק לרענו אחריו למעט
 וזכיתו פאוס' שיתאריך חלתו ולא יבא בזמן האפשרות עד הגיע זמן החיוב : ועל זה אמר אין להם משיח לשראל'
 ר' שאל יבא להם המשיח מידם בזמן האפשרות אבל יבא בזמן החיוב בהגיע העת המונבל והמסודר מאתו יעשה
 והמורה על אמתת מה שפרשתי הוא שם בפרק חלק אומר פעמים רבות אין כן דוד בא וכו')

ראש חמשה

דוד שכן דוד בא וכו' כי תמיד בלעזבם יאמרו כן ואמנם להלל לא אמר אין בן דוד בא שכתב אצלנו בימי חזקיהו
למי שלא היה כוונתו לשלול הכהונה הלהלל וזה אצל אמר אין להם משמח לשימאל כל שאל יבא המשיח בזכותם ומפאת
תשופתם כי אם בעת הקץ המונבט והמסודר לפניו ית' והנה השבט עליו רב יוסף פריה ליה מאריה לה הלל לפי שהיה
מונבט אצל רב יוסי מה שהכחישו להלל כיאות המשיח בזמן האפשרות כי בזה יתאשר ישראל מן התשובה ויוסיפו לחטוא
באזנים אברהם תתקבצו ואף כי ברחבת הפתח ירכבו שומע ולכן בקש עליו מחילה לפני המקום ואמנם טענת רב יוסי
שאמר חזקיהו אימת הוה בבית ראשון אלף זכריה מתבטא בבית שני ואמר גילו מאד בת ציון וגומיר' הנה מלכך יבא
לך וגו' ויראה שאין ברכיו אלף טענה בברו אכל אמתת הענין הוא שרב יוסי אמר שזכריה היה בבית שני וכטא על
ביאת המשיח כמו שאמר הנה מלכך יבא לך וגו' ואמר אחר זה מיד שובו לברוך אבינו התקנה והוא המורה שהיה
מוכיח אותם שישבו בתשובה כדי שתבא התשובה האלהית עליהם מהרה ושאל הרבר בברכי להלל שהכחיש אותה
בזמן האפשרות וגם כי הנה באמרו מלכך יבא לך מורה שיבא המשיח לישראל בזכותם ותשובתם והוא א"כ סותר
למה שאמר להלל אין להם משיח לישראל' התבאר מזה כלל שאמונת ביאת המשיח ראוי שתהיה עקר ויסוד גדול
בדורינו

הפרק השני בחקר השפך השמי' ואל הספק

תחית
ולא יאמין עם זה התחיית אחר המות הנה לא תפול התורה בכללה על זה ולא יבטלו מצוותיה' אשיב ואומר שעם היות
שלא תפול על הנהגה כאלה' ככטול האמונה הזאת ראוי שתמנה עקר ויסוד ממשניות התורה מביאנות' והאמת
להיותה מין ממייני השבר והעצם כמו שזכרתי בהקדמה החמישית ולכן אם היה שהשבר והתורה הוא עקר מעקרי
הדת ראוי אם כן שאמונת תחיית המתים תמנה גם כן מכלל העקרים בבחינת היותו חלק מחלקי השבר והעצם הנהי'
ואין להפיל מאשר מזה בעקרם השור והיחידים אשר תחתיו כי הנה עשה זה להיותם אמונות משוכחות הכרחיות'
היריעה כמו שזכרתי פעמי' והכחינה הסכית היא לפי שהאמונה הזאת השרישנו עליה התורה האלהי ודברי הכחיאי'
כלם והמדברים ברוח הקדש גם כן ובפרק חלק הרבו הראיות מן הכתובים על זה הספק' והיותו חוקרת מהמח
אם מן התורה הוא מה שאמר ארזכנו משה עה' ראו עשה כי אבי אבי הוא ואין אלהים עמדי אבי אמת ואחיה מחנתי
ואבי ארסא וגו' וכמו שזכרנו שם אבי אמת ואחיה יכול יהא מיתה באחד וחי באחד כדרך שהעולם מובא תל מחנתי
ואבי ארסא' מה מחינה ורפואה באחד אף מיתה וחיים באחד מכאן תשובה לאומרים אין תחיית המתים מן התורה'
ואין לנו שכלא שפי' אבי אמת ואחיה על היותו ית' יכול לעשותו לא שיער עליו כי הנה הפרשה בלה תיער עלשהיה
לעית לבא באמרו הלא הוא כמוה עמדי וגו' לה קסם ושלם וגו' כי קרוב יום אידם וגו' כי ידיו יא' עמו וגו' ומפני
זה בגמ' לא עשו דחיה מהעצמה הזאת כמו שעשו בשאר הטעלות שהכחו' וזכר' כי עבר אחת ואל עבר תשוב'
אמר שטעון בן יוחאי מכאן לתחיית המתים מן התורה' ואל עבר תלך אין כתיב כאן אלא ואל עבר תשוב' ואמנם מן
הכחיאים אשר ישעיהו ית' מתוך כלתי יקומו הקיצו ורכבו שוכני עפר כי של אורות טלך וארץ רפאים תפלוועם
היות שבתקן חלק הקשו על הטענה הזאת באמנם ודילמא מיתם שהיה יחזקאלהם ואפשר שיפורשו גם כן ער
אנשי הגלות השוכנים בעפר השפלות והסם ית' יהיה מקים מעפר דל' הנה סבגן הפרשה ודבריה יוכיחו בהכרח
שתדבר בתחיית המתים כפשוטה' וכמו שהוכיח אחר זה ומלכא הכביא אמר מיעד על יום התחייה ודיון' כי הנה
היום בא בווער כתבדור וגו' הנה אנכי שולח לכם את אליה הכביא לפני בוא יום יא' הגדול והמלא והשיב לה אכזר על
בנים ולב בנים על אכזרתי לפי שהתחיית תהיה על ידי אליהו להיותו הקיים בגוף ונפש ילפי' שבתחייתם יגידו האבות
לבנים או הכסדר לאבות מה עקרה להם בהפדר' כפסם מגופם אמר והשיב לה אבות על בנים' ואמנם מן הכתובים
הנה נמצא כפסר דכיל ורכי' מישי אדמות עפר יקיצו ופער' חלק לא כתבו דחיה ולא חלשה כלל בזאת הרה וכתב
הרב הגדול באגרת התחייה זל ואומר כי זאת תחיית המתים והיא טוב הנפש אל הבורך אחר המות כבר זכרה דכיל
בזכרון שאי אפשר לפרשנו בענין אחר ולהניחו ממשטנו והוא אמרו ורכים מישי אדמות עפר יקיצו' אלה תמי עולם
ואלה למדמות לראון עולם' ואמר לו הולך ואמת לך לקן ותבוא ותעמוד לגדולך לקן הימין וגו' הנה התבאר
שהאמונה הזאת באה בתורה וכנביאים וככתובים' ולכן נעשת האמונה כוללת ועקר ויסוד גדול והיה הכופר בה'
כאלו כופר בתורה וכנביאים וככתובים' ומהכחינה הזאת הוכחה עקר ויסוד מיוחדות התורה' והכחינה השלישית
היא מפני היות האמונה הזאת קשה הנידו והקבול אלא הסכל האכזפי ולפי טלב האדם כמעט יטה ממנה לקשיים'
אמרו במשנה שהכופר בה אין לו חלק לעולם הבא' והרב הלך בעקבות המסנה מתקובלת' וראה מאמר המסנה
ואלו שאין להם חלק לבה' האמר אין תחיית המתים מן התורה והאומר אין תורה מן השמים והאשקיונוס' ומאחר
שהם במשכתם השוו אמונת תחיית המתים לאמונת תורה מן השמים ולאמונת מציאות האל והידיעה וההשגחה שכל
זה יכולו בתאמר אשקיונוס הנה אם כן היה ראוי שתמנה אמונת תחיית המתים עקר כמו שאר העקרם שזכרו

באותה מנשה' וכזה היות הספק השמי הזה
זל' ספקות אחרים' ואל הספק
והוא א"כ ית'

הפרק השישה עשר

השמיני

דאס איז אונזער

ואל הספק

ואל הספק

ואל הספק

למה לא מנה הקבלה בכלל העקרים שימושך האדם אחר קבלת האבות אשכנז ואומרו שהאמונה הזאת כבר נכללה ונבאה
 בפי רב בעקרי הא' שסם כתב הרב שנאמין שכל התורה אשר בדינו חיים הזה היא אשר נתנה למשה זהו כלל מפי
 הגבורה כל שהתורה הזאת אשר בדינו היא עצמה התורה אשר ניתנה למשה ולא נעשת בה שנוי עד עתה ושאותה
 תורה אשר כתב לו משה קבלה מפי הגבורה ית' ולא אמר בה דבר מפי עצמו ובעקרי ההוא כתב מזה ענין ראוי
 שנאמין בפי התורה המקובל שהוא התלמוד שבס' הוא מפי הגבורה וזו היא הקבלה אשר בדינו שקבלו אבותינו זה
 מזה עד משה ר' פי התורה וסתירה שקבלו אותם על פה ואל הספק וזהו ס' מנה שהיה למה לא מנה הבחירה
 עקרי אחרי שלא נציייר פוס דת וולטה' אשכנז ואומ' שכבר זכרתי בהקדמה הט' שהעקריש

ואל הספק

האלה שפעם הרב ל'סר את בית יא ותורתו הם כלם אמונות בפי' לא בדיעות הדברים האנושיים כי הנה לא מנה
 בכלל העקרים מהות הכפס האנושית ולא בן כן נכחייתה בטבעה לפי שהאמונות האלה הם מעשינו בני האדם ואין
 ראוי שיזנו עקרים בתורה האלהית אשר עקריה ויסודיה הם הדברים אשר ראוי שנאמין בהם יתעלה ובפעולותינו
 המתיחסות לאומה על כד הרצון האלהי לא ברב אחר והבחירה קדמה לתורה והיא קודמת לכל הפעולות האנושיות
 במה שהם אנושיות ואינו דבר נעדר לתורה כלל והוא כמו שיאמר היות האדם בעל סכל מזהו לאדם במה שהוא
 בלתי עולה שהוא אמוני תורה אלהית ודברי הרב הגדול בספר המדע פרק חמי' מהלכות פירק תשובה מוריס' עליו
 באומר ז' ודבר זה עקר גדול והוא עמוד התורה והאמונה וכו' כי הנה לא אמר הרב שהוא עקר התורה אבל אמר
 שהוא עקר גדול והוא אמת כי הוא עקר גדול כולל הסוד המדיני ואמר שהוא עמוד התורה לא שהוא עקר התורה
 כי אם עמוד אשר בו תשען כי הוא הכחה ושרם כולל לא ולולת המן האמונות ומן הפעולות האנושיות כי הם אמונות
 עובדי ע' וכל שאר האמונות המתחלפות כלם נדרכות לזה העמוד והשתכל אמרו שהוא עמוד התורה ולא אמר שהוא
 עקר התורה לפי שהעקר הוא מעצם הדבר וחלק ממנו בעקרי האין שהוא חלק מהאין ומעצמו אמנם העמוד אינו
 חלק מן הכית ולא מעצמו אבל הוא דבר מחוץ ויחזיק אותו שמה להשען עליו הכית וכן ענין הבחירה שאינה מעצם
 הדת ולא עקר מעקריה אבל היא דבר מחוץ ועמוד הבחירה אלהית ולמה אמר הרב באומר פרק עצמו כס' שספן
 תוצר להיות האדם והיוה עולם למעלה והמים והארץ יורדים למטה והגלגל סובב בעולם וכן שאר הכריות עד אמרו
 אלה הוא מ' עצמו וברצונו שכתב לו האל פעם כל מה שאדם יכול לעשות הנה התבאר מזה טעם אמר הרב שהבחירה
 היא עקר התורה כי אם שהיא עקר גדול המעשה בני אדם ואמנם מה שאמר בסוף הפרק ז' זה העקר שכל דברי
 הנבואה תלויים בו אין רצון הרב וכוננו לקרוא הבחירה עקר אבל זה הדבר חוזר למה שאמר למעלה ומפני זה
 יאמר בכנאות שדנין את האדם לפי מעשיו על כל מעשיו אם טוב ואם רע ועל זה אמר זהו העקר וכו' אמנם
 הבחירה היא התחלה כוללת לכל הדתות אבל אינה בייחוד עקר מעקרי התורה האלהית מהשבות אשר אמרתי

ואל הספק

הי' שהוא למה לא זכר הרב בכלל העקרים היות הסי' פועל ברצון אשכנז ואומ' כי כפי מה
 שכתבתי בהקדמה ה' שהאמונה הזאת באה ביסוד ה' שאינו ית ראוי לעבוד ולרומם קור'
 ברוממותו לפי שימצא לו ית' היותה הכ'ת' והוא פועל בבחירה ורצון ולכן אליו תאות העבודה וההלל ולהיות
 האמונה הזאת כוללת בעקרי הה' ההוא לא כנערך הרב להניחם עקרי בפני עצמם ואל הספק ה' שהוא
 למה לא מנה הרב עקר שהוא ית' חי ונצחי ויכול ורצונו וולתו מהתנאי' האלהי' חשיב

ואל הספק

ואומר שבעקרי הראשון שמיצאונו ית' הוא המציאות השלם והמחייב בעצמו ככלל שהוא חי ושהוא נצחי ושהוא חכם
 ושהוא התנאים כי אם לא היה כן לא היה מציאותו השלם בהללו ולא היה הוא מחייב המציאות ובעקרי ה' שהוא
 לברו ראוי לעבוד ככלל שהוא יכול ורצונו כמו שבא בהקדמה ה' ובעקרי הצמיר' שהוא המדידעה האלהית ככלל שהוא
 חכם וסביריעת עצמו יודע כל הדברים וכל זה יורה שבכלל דברי הרב הגדול יוכלו כל הדברים האלה ואמנם למה
 היו העקרים באותו מקום ה' ככה התבאר בהקדמה ה' הטו' שהוא למה לא זכר בכלל
 העקרים ענין תכלית האדם ואמונת השאירות הכפס כמו שכל זה כולל ב'סוד ה' והוא כפס וכו' כתב הרב ז' ושהגמול הגדול הוא חי' הע' וענינו הגדול הוא
 הכרת וכו' הנה אם כן תכלית האדם כבר ככלל בגמולו שהוא גמול תע' והשאירות הכפס הוא ח' הגמול הכפס'
 אשר זכר להיתום ככללם שמה לא זכר הרב כפס עצמו ה' שהוא למה לא זכר תשוב'
 האורים ותומים ככלל העקרים כמו שזכר הרב חסדאי אשכנז ואומר שגם זה כבר נכלל

ואל הספק

בעקרי התפי' שהוא מציאות הנבואה לפי שהאורים ותומים הם מין ממיני רוח הקדש אשר הוא באדרגה' השני
 מדרגות הנבואה כמו שכתב הרב ז' בספר ארבעים וחמשה חלק שני מספר המורה שהביא שם מדרגות
 הנבואה ובאדרגה' השני שהוא מרחק הקדש זכר ענין תשובת האורים ותומים הנה אם כן ענין האורים ותומים'
 הוא מין ממיני הנבואה וככלל בעקרי העשירי' השפעה עמר שהוא למה לא מנה
 הרב בכלל העקרים תועלת השפעה והתאזרה וראש דמנה יוס' שהאורים

ואל הספק

ה' ככלל העקרים תועלת השפעה והתאזרה וראש דמנה יוס' שהאורים
 וארכבע' פירק המנה כמו שפנה הרב ל' חסדאי' אשכנז ואומר כי כבר התבאר בהקדמה הזאת שאין ראוי שיהיה
 עקס מן העקרים שסם מנה פרטי מציאות התורה ומפני זה אין ראוי שמונה קטלה והתאזרה ועני' זה יוס' שהפיר'

ראש חמשה

ושפך דמם להיזקם מצות פרטיות ואין ראוי שימנעו בכלל העסקים כי אם הדברי' הכוללים אך כי הדברי' קטנים כלם
 כבדו ככלל בעקר הד' שראוי שבעבור אליו ית' ולא לזולתו : וכבר ביארנו חז' למה עבודה שכלל היא הפעלה ויכלול ג' כ'
 בעקר העשירי מירידה והעבודה האלה' וכיסוד הא' עשר מהמנוול והעונם ומפני זה לא נמנעו בערך העקרים :

הפרק ה' באתר שני ספקות אחרים : ואליהם

מצוה ידועה ואינה ראוי' להספק זה קרה לנו שני מקומות שבהם נראה שיש ספק : הראשון בערך הדבר' הראשון והשני
 ונראה שיש ספק בזה : כי אם היה זה דעתו היה הספק אשר העיר הר' חסדאי קשה ההפך מזה אבל היתה כוונת
 הרב כמו שביארנו בהקדמה ה' שמיצאותו ית' הוא שלם בתכלית השלמות שהוא מחייב המציאות מצד עצמו לא אפשרי
 וכמו שהוכחתי מדרביו וכפי האמת הזה הנה ישייה המצוה הוא הלאה אשר הנחנו שהוא מצדו ונתייה המצוה הראשונה
 שהוא יצוה אותנו שכלאין שמיצאותו בתכלית השלמות אין בגמורו כלל ושהוא מחייב המציאות לא אפשרי וכפי זה היה
 המצוה מצד ראשית א המצוה וזולתו ולא היה העקר הוא ענינו שהיה יתעלה נמצא כלבד כמו שחשש החכם הזה כי אשר
 שמיצאותו הוא בתכלית השלמות ושהוא מחייב המציאות מצד עצמו ואינו תלוי בזולתו ולזה הוכיחו הרב יהודה הר' חסדאי
 שאין ראוי' אלא שיהיה כי באמרו אכבי' וי' יורה על היותו מחייב המציאות וכמו שכתב הרב בספר המורה פרק ס' ח' א' ו'
 כלשונותיו ית' הנמצא 'בפס' כלם כגור' מהעצמות וזה מה שאין העולם בו לא שם אחד : שהוא יוד' הוא וזהו שם
 מיוחד לו ית' ולזה נקרא שם המפורסם ענינו שהוא יורה על עצמו ית' הוראה מבוררת אין השתתפות בו וכו' ויחזיר עוד
 ואין שם שזה השם העצום שלל ידובר בו אלא באקדמוס ובהכרח : המקודש' לבר בברכת כהנים : וזהו שם הגדול ביותר
 הכתובים יורה על ענין אחד אין השתתפות בינו ית' וכן זולתו בענין ההוא ואפשר שיהיה כפי מה שהבננו אין חתנו היום
 ממונה אלא דבר מועט וכפי מה שכתב על ענין זה שכתב הר' חסדאי : וזהו שם המיוחד לו ית' וכן 'הנה שכתב'
 מורה על עצמו ית' ואפשר לו שכתב אחד מהמציאות בזהו הוראה היא כמו שאמר עליו זה שמי המיוחד לו ית' וכן 'הנה שכתב'
 מזה שכתב הר' אכבי' וי' ביאר להם היותו מחייב המציאות שעליו יורה שם יוד' הוא וזהו הא' : ואמנם מה שאמר עוד וי' אלהיך
 אשר הוצאתיך מארץ מצרי' הוא להודיעם שאלו המצוה המצוה הראשונה המחייב המציאות הוא ב' א' ביכולת שהוא המבורך
 בשם אלהיך ובה בכחני להגיד שהוא המנהיג בישראל כי הוא הלאה אשר הוציאם מארץ מצרי' וכלא זכר ביצאת מצרי' כדי
 שיכירו אלהותו ויהיה טעור הכתב אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרי' מביית עברי' ואכבי' וי' כל' שהלא היכולת הענינו בזה
 והוציאם מארץ מצרי' הוא י' ל' מחייב המציאות וזהו מה שיאמין הרב בעקר הא' והמצוה הראשונה כפי מה שהבננו מדרביו
 ואמנם הראית לרעת ששם מה שביארנו בזה לו יאמר מקום אל הספק הזה : אשר העיר הר' חסדאי : ואמנם בעל ספר
 העקרי' הביא בהער השם הזה דרך אחר והוא אמרו שמהרה כבוד : אשר עין בעין נראה לישראל כיום מתן תורה
 היה מורה מציאותו ית' באמונתו ומה שכתב הר' חסדאי היה מצוה אותם שיאמינו מציאותו ית' ולא דברי
 רוח הם כי אכבי' וי' אלהיך הוא מאלף אלא ית' מאלף הכבוד : ואשר אמרו שיהיה כוונת הדבור' הא' מציאה היתה
 אותם להאמין כי הוא ית' כותב להם התורה ומדבר עמהם ושאינו דבר מושפע : מהדבר' השמימי' ולא מצד המורס'
 ושהוא אמרו אכבי' וי' אלהיך אשר הוצאתיך ויונה שכתבתי אכבי' הוא היותו מתייחס אליה : וכמו כפי פרטי הרב ודרביו
 הספק הא' ותוא ששני שהעיר ב' הר' חסדאי על אשר מנה הרב אכבי' וי' אלהיך מצוה באמרו ששם מצוה
 וגדרה לא יפול אלא בדברי' שם ונבחרה מבה בהם מה שאין כן באמרו' שאינם נקבות בצרן ובהכרח

ואל

אמנם ואומר שכתב ביארתי בהקדמה העשירית ששם היות שהאמונות יחולו ויגינו בלב האדם וכפשו כמו שיחולו
 הנצרות שטובעיות בנוסחאין שיבינו בעתה ובהכרח מוולת בחירה ויצון : הנה עם כל זה א' שיבינו האמונו' ההם
 אלא לא יקדמו אליהם ההכנה הקודמת מירידת הדברים המביאים אל אותם האמונות שהם טובלים : אותם בנפש
 והיריעות ותחכירות ותחכירות ההם והתעלמות הזה הם ההכנות וההקדמות המביאות אל האמונות : ואין ספק
 שההכנות ההם הם שפעל הצרן וההכירה ושיפיו נקבות : בזמן כי לאדם מצינה לשמוע וללמוד ולרעת : ולרעת
 הגברים שיחייבו ויולדו האמונה בנפשו או לא ידעה להתעסק בה : והנה הרב כל מנה מצוה עשה נורת האמונה
 ואמתתה כי אם ידעת הדברים ההם ונלמודם המביאים אל קצין האמונות ולכן אמר בפסוק הראשון מספר המדע
 ביקור האמונה שהוא אמונת חיוב המציאות כשביאר ענינו אמר : וי' ויריעה דבר זה מצוה עשה וכו' : הנה לא אמר
 הרב ואמונת דבר זה מצוה עשה כי לא תלה המצוה באמונה כי אם ביריעת הדברים ההם ששם מביאים אל האמונה
 וכן אמר בעקר השני שהוא ייחודו יתעלה ויריעת דבר זה מצוה עשה כי תמיד תלה המצוה ביריעה ובהתעלמות
 הדברים ההם לא באמונות שהם הנצרות המדעיות בנפש : ועם היות שכתב מוכין המצוה אשר לו כתב הרב כשני
 המצוה האלה וז' היא המצוה אשר נבטונו באמונת הייחוד וכו' : אין כוונתו שהיתה המצוה על צורת : אלא שהיא
 המצוה בנפש כי אם על ידיעת הדברים ההם המביאים אליה כמק' כל שם שכתב בכתב הידוע כמו שאמרתי
 כי הוא המקום הכחות העצמי' לביאר זה : וכספר מוכין המצוה לא כוון הדבר כי אם בלבד על מספר המצוה מוולת
 דבר אחר :

הפרק השמונה עשר

באתר הספק העשירי :

ואל הספק

העשרים שהוא הנ' שהענין ב' ה' חסדאי מואותו מאמר על ר' שמואל פאביא ארבע מוסכרות
מכות. לבאר שאכ"י ו' אלהיך היא מנהג ומוכח ממונ' ש' כן דע שהוא דעת בעל הלכות
גדולות שלא מנה אכ"י ו' אלהיך ממונ' תר"ב מנות; והל' א"ש בפער ההפכות אשר נעשה על שפר מוכן המנות הביא
הטעם הזה לר' דברי בעל הלכות גדולות וימנע לקחה ה' חסדאי ואפי' אפי' אלהי פהרס הגדול; וחסכו שבאחדם
אכ"י ו' יהיה לך מנהג הבורה שמענום לא כווננו כי אם על שני הפסוקים הראשונים שהם אכ"י ו' אלהיך אשר
הוצאתיך מארץ מצרים מכות עבדים ולא יהיה לך אלהים אחרים על שני; ולא יותר מזה כי שני הפסוקי' האלה לר' עבדים
שמונו מפי הבורה להיותם ישודות ופחות גדולות באמונות; ואמנם שאר הפסוקים לא תעשה לך פסל וכל תמונה וגו'
יחסכו שמענו אותם מפי משה כשא"ר הדברות ומה שטענו על זה ה' חסדאי ו' יה' חסדאי סאין ר' ח' סיוקח מאמר לא יהיה
לך כי אם כולל הדבר המושך עד לאוהבי ולשומרי מצותי לפי שכלו אותם הפסוקים בלשון מדבר בעדו ושאר הדברי'
באו בלשון נפתח אין טענתם הוא כלום כי אינו מזהקוסי מידבר משה הדברים מפינו וימנע אותם בשם האל יתעלה
שולחו; וכבר מנא כזה בכתוב פסוקים רבות דא"ר ב' ח' סיוקח שדר ויהי כי תבא בפרש' ויקרא משה אל כל בני ישראל כי
עם היות משה המדבר בשמו מפינו שמו שאמר אתם ראיתם את כל אשר עשה ו' לעיניכם וגו'; ולא נתן ו' לבד לב
לדעת וגו'; והנה חזר מיד ואלוהי אתכם במדבר ארבעים שנה וגו'; למען תדעו כי אכ"י ו' אלהיכם; וחזר לר' במנו
שאמר ותבאו אל המקום הזה; ויבא סיוקח לקראתיו למלחמה וכפס; וכן הדרבה מקומות ידבר משה פסוקים בשם
שולחו וכזה יהיה אמרו בזה כי אכ"י ו' אלהיך אל קהל לאוהבי ולשומרי מצותי; ושאר הפסוקים שמונו אותם מפי
משה עם היותו יודבר אותם בשם שולחו כי הגיד להם הדברים באותו שבגנו עצמו שמונו אותם; ואלתה תראה שם
לדעת הרב חסדאי והל' א"ש בטורח למר כן בהכרח לפי שאם היתה כוונתם באמרו אכ"י ו' יהיה לך על הדבור
כלו עד לאוהבי ולשומרי מצותי; הנה עם היות שלא כמנהג בלשון המנות אכ"י ו' יהיה לך להיותם אמונות הנהג על כל
פסוקי שאמר באותו דבור שמונו מצות והם לא תעשה לך פסל; ולא תשתחוה להם ולא תעבדם; ואיך אם כן יעלה כלל
לתר"ב מנות; כי תר"ב הם וכבר הרגיש הר' חסדאי בספק הזה וכתב שהן שתי מנות לא תעשה לך פסל ולא תעבדם;
לא לא תשתחוה היא בכלל ולא תעבדם לפי שהשתחויה היא מין ממיני העבודות; אבל זה אין ענין לו לפי שכל השכחתי
שמונו המנות מנו לא תעשה לך פסל מצוה אחת לא תשתחוה להם מצוה בפני עצמה; ולא תעבדם מצוה אחרת ויותר
דייק ר' ח' לפי דרכו שאמר שלא תשתחוה להם ולא תעבדם שניהם יונללו בדבור לא יהיה לך ושהם מימים מואות
וג' הכולל אותם; ויהיו א"כ שתי המנות לא יהיה לך ולא תעשה לך פסל; אבל פסל הכתוב לא יסבילו כי הכתוב מזה
שאכ"י ו' אלהיך היא מצוה אחת; ושניהם ה' היותו ית' מחייב המציאות שלהם בתכלית השלמות; והיותו אחד השני
אותם מפי הבורה; והמונח על זה הוא מאמר ארזנו משה במשנה תורה; אתה הראית לדעת כי ו' הוא האלהים
אין עוד מלבדו; כי באמר ו' הוא האלהים כיון על שרש הראשון שהוא מחייב המציאות שלהם בתכלית השלמות
ובאמר אין עוד מלבדו כיון על שרש החדש ושניהם אמרו שמונו מתוך האש כי היה תכלית המראה כלו כרי שסתמנו
בשתי האמונות היקרות האלה והיו אמרו אחרי אתה הראית לדעת כי ו' הוא האלהים אין עוד מלבדו; מן השמים
השמיעך את קולו ליסדך ועל הארץ הראך את אש הדולה ודבריו שמונו מתוך האש; ואין שפה שוכחן למדו חזר
שאכ"י ו' יהיה לך מפי הבורה שמענום ושלא כווננו כי אם על שני הפסוקים האלה כמו שאמרתי; ולכן תמצא דעת
הזה מוסכם בדבריהם וז' לא בלבד במשכ' מכות דיבריו שמונא שיהי הראיה אשר הביא הרב כי בסמךקומות
אחרי השכחתי ענינו אמרו במדרש חזית' ר' יהושע בן לוי שני דברות שמונו ישראל אכ"י ו' יהיה לך יה' חסדאי
פיהו ולא כל הכשירות; ורבנן אמרו כל הדברות שמונו ישראל מפי ה' ר' יהושע דסבנן בשם ר' לוי טימון דרבנן
אחרי כל הדברות בתי' דבר אחת שמונו וכשמונה מין עבדי ליה ר' יהושע בן לוי מלך שאין מוקדם ומאוחר בתורה
אז אינו מדבר דבר אחת שמונו וכשמונה אלא אחר פסוקי או שלשה דברות; ר' עזרא ור' סימון ור' יהושע בן לוי הפס
סימניה אמר תורה נוח לנו משה כל התורה תר"ב מנות הוי' תורה בגי' מטריא עולה תר"א תר"א מנות דבר משכ'
עמונו כרם אכ"י ו' יהיה לך לא שמונו מפי משה אלא מפי ה' חסדאי ו' יהיה לך יה' חסדאי ו' יהיה לך יה' חסדאי ו' יהיה לך יה' חסדאי
מחבתי ישראל ככלו בזה הדבר וגם פקעתם השכחתי שכל הדבר שמונו מפי האל ולא הוקשה אצלם היות קצת הדברות
בלשון האל ית' מדבר בעדו וקצתם בלשון משה כשליש המדבר; ויבא לנו מזה שדעת הרב הגדול נכון כפי שרש חזר
השכחתי המנות הם אכ"י ו' יהיה לך אש שאמר שמונו לא יהיה לך הוא כולל לא תעשה לך פסל ולא תשתחוה להם
ולא תעבדם ולכן קראוה מצוה אחת מצי' כללית; ואם שמונו שכווננו בל' יהיה לך אותו לאו ומונו שמונו בלבד
שמונו מפי האל; ושאר הפסוקים לא תעשה לך פסל ולא תשתחוה להם ולא תעבדם שמונו מפי משה ולא מפי הבורה
גללו זה לא היו תמיד אומרים אכ"י ו' יהיה לך בלבד ולא זכרו שאר המנות בשם; וכבר הפענו חכמי' אחרוני'
מכאן שמונו להוכיח מואמר חזר שאכ"י ו' אלהיך אינו מצוה ובעצת בעל הלכות גדולות שמונו סאין ר' ח' או
לפסוקי במונ' שרטי המוצר חסדאי שמונו עקרי האמונה וכל המצות תולדות לה כי כר' המצות
הם גזירות שגור לנו השם יתעלה אחר האמונה הזאת ומי שאינו מאמין באלהות אין לו תורה כלל
ולא חשב שאכ"י ו' אלהיך הוא עקר האמונה ויסודו כי אין לתורה אלא כי אם עקר אחד שהוא

הפרק התשעה עשר

ראש אמנה

הספוק ב' וכו' שהם תל' והם מאשר העיריות את שם למה בספר המדע הלבנות יסודי התורה הכי
הרב קצת מהיסודות והעקרים שזכר בפי' המסנה והשמיט קצתם ונמה בתוך הלבנות יסודי התורה הכי
דברים אחרי שמיים מכלל היסודות כמו להאכה את השם ליראה ממנו ללכת בדרכיו לקדם שמו שלא לחלול שמו שלא
לזכר דברים שנקרא שמו עליהם ועינים אחריים מזהות הטוב והלהות אשר זכר מזה **אשר** ואומר
שזכר הגדול בפי' המסנה לזכר העקרי אשר ראוי שמיים כל בעל דת להודיע מי הוא
יקרא על שם על הלה לזה וזו הלה הכושר שאין להם חלק לזה ולא יקראו בשם ישראל וזה
העקרי וזו וזמה שצריך לזכר בכלל וזהו מקום ראוי לזכרו כי שפוקר תורתנו יסודיותה הם י' וכו' הנה כי בראי
אותנו המקום היה הראוי והנאות לזכר בו עקרי הדת ומאשר הם עקרים אמנם בספר שמיים התורה הדי הגדולה
אשר עשה הרב לא היתה כוונתו כי אם לזכר המצות אשר בספר תורת האלהים וכמו שציאיר בפתיחת פירושו ולכן
מנה במחלה המצות כלם אחת למדת למצוא השכון ואחרי מינים עשה חלוקת חבורו לפריו והלכותיו ורשם המצות
אשר יבואו בהם כי זה היה התכלית המוכרח שמה ולכן אמר בפתיחת הספר וזו הלבנות יסודי התורה ים בכללם אשר
מצות שם מצות עשה וארבע מצות לא תעשה וזהו פירוש א' לדע' שיש שם אלה ב' שלא יעלה במחשבה שיש שם אלה
אחר זה וזה ד' תעשה ד' להאכה ממנו ו' לקדם שמו א' שלא לחלול את שמו א' שלא לזכר דברים שנקרא שמו עליהם
ט' למצות אל הנביא והחבר בשמו א' שלא לנשותיו וכיאר כי לא המצות הלא בפרקים א' וכו' הנה התבאר בדרכיו שאין
הכוונה הראשונה בהלבנות הלא כי אם ביאור המצות לא ביאור העקרי שזכר התבאר בתוספת קראי אנו
סמיה בפי' המסנה כמו שאמרתי ואמנם הביא הנה הלבנות יסודי התורה לזכר אותם היסודות שיש בכללם מצות
ולכן לא אמר כי יסודי התורה כי אם בלשון סמיית הלשון יסודי התורה ואינו א' כי מהקשר שזכר בלבר אותם היסודות
שיש בכללם מצות או שיתייחסו אליהם ולכן תמצא שבהקדמות הספר בשאלת החבור ליד ספרי אלו ספר ראשון חלול
בו לא המצות שהם עקרי דת מרצה תוך האדם אותם תחלת הכל כגון יסודי השם ב' ו' ואחרי עז' וקראתי
סם ספר זה וספר עכ' הנה ביאר שיהיה תכלית הלא ביאור המצות שמיים ולכן המצות אלוותם שפיו מתייחסו
אליהם לא זולתם ועצבו זה היה שהיה להאכה ליראה ממנו לקדם שמו וליהות שמיים עקריהם נקשרות ומעיינות
עם אותם היסודות וליהות הנוקם ההוא מיוחד בעצם וראשונה אל ביאור המצות הים שהביאם הלבנות האלה
ועוד אני אומ' בתוספת זה שכאשר תביא העיון באותם הפרקים הלבנות יסודי התורה תמצא זכרון העקרי והיסודות
כלם עם היות שלא באו מזה באותו סודי מהקרימה והאחר שהביאם בפי' המסנה בפי' כוונת כל אחד מהמקומות
כמו שאמרתי כי הנה בפרק הראשון זכר הרב בפי' שאלת העקרי הראשונה שהם היות ית' ומצא שלם בפתיחת הספר
ממנו המצות והיותו אחד ושמיים גשם ולא כח בגשם ובפרק השני זכר הכתובים כלם ובפרק מדרגות השכל'
המבדלים וכן ביאר הפרקים א' וז' וכו' ענין הפרקים השמיים יתר יסודות והאחרונה אלה והביא כל זה במדע
המספר האות וכלם קדמון וכלם אחר ואינו קדמון כשענין יתר אלו כי זה ידענו מזה שביאר הרב כדמצי'
הלא עלינו למעני' ומסל' שהם כלם ברואים ומאחר שהם בעצמ' ומאחר שהם מתייחסים הלא שניתי אלה קדמון שביאם
ויצא לנו ב' מזה הספר העקר הה' שהוא ית' ראוי שבעבור נזכרם קול ברוממותו ואין ראוי שנעשה כן למצוא אחר
לפי שפעולותיהם מסודרות ומובדלות ואין להם חפץ ולא בהיותם לפעול בחלוקת מה שיעצלו אם הרוחניים השמיים
עם היותם חיים משכילים ואם השפלים שמיים כן ולכן בשאלת הפרקים הלא שהם ב' וז' וכו' הרב מדרגותיו של
הה' כד' שמיים רבם שראוי לעבדו וכי כל המצאעים במצאו ממנו והנה הביא בכללם להאכה וליהות ממנו לפי
המסכהכינות האלה לא מצד האהבה והיראה דאין שאלתם מהם שמי מיני העבודה שזכרנו חו' למצות מצד
ההשקפה ושלא למצות מצד היראה ולפי שהביא ראוי לקדם שמי ולפי שראוי ליראה ממנו ראוי שלא לחלול שמו כמו
ושלא לזכר דברים שנקרא שמו עליהם הנה אם כן באו תמצות הלא היה מתייחסו אל העקר הה' שהוא שראוי לעבדו
וכפ' א' הביא הרב ב' העקרי' ו' ואכניע שם מציא' הטובאה ומדרגת נבואת מרעה' וכו' ח' ופר' ט' הביא העקר הח'
שהוא תורה מן השמים והעקר הט' שהוא נבואת התורה וצד תמצא שזכר ב' הקודם זכר הרב העקר השמיים והוא
מהירידה האלהית ואופן ידיעתו הדרכי' ואמנם בפי' הפקיר הרב על העקר ה' שהוא מהשכר והעונם ולכן הביא
המתיים לא הביאם הרב בהלכו יסודי התורה לפי שהם מינים ככלל בעקר ה' שהוא מהשכר והעונם כמו שביארתי
בהקדמה ה' והנה הביאם הרב בהלכות תשובה לפי שיש שם מינים ככלל בעקר ה' שהוא מהשכר והעונם ולכן הביאם
ה' עקרים שהביא הרב בפי' המסנה כלם באו בדרכיו בספר המדע הלבנות יסודי התורה כי הרב אשר זכרתי
ושאמר הדרכי' שהביא באותם הלבנות הם מתייחסים אל היסודות והעקרים השם ולכן ונמצא שזהו

2A1

הרב לא אהה בזמן המהות, כי אם ה' הראשון' מהם כל מהמחשבה האלה והחזרתו ופחד העקרי' לא תוכח
אחת בזמן המהות ולא כלל בעשה: אפי' הוא שהעיקר ה' והוא שהאחד ית'אנו גוף ולא כח ברוך לא
באם הרב למחיתו מזה עם היות סהריו ופחדו ופחדו מחד להפסותיכם וכו' לפי שלא מוכח בזמן המהות

דאס אפנה

שחזר ית' ככתב הסכום ולביאור חיוב המציאות אחר ואם יעלה על הדעת שהוא אינו מצינו וכו' ר"ל שכתבתי על הסכום
 יפתקו המסובבים כלם ואל כל המעלות והמסובבים לא ימנעו שימנעו ודבר שהוא כזה להם ינמינו טוה דבר מדומה
 ואינו דבר אפסרי ר"ל המעלות והמסובבים הראשונים ית' לכן אחר הרב ואם יעלה על הדעת שאינו מצינו כי זה דבר ידוע
 האדם ואל כל אלהיה כן וקטן דבריו באחריו שכל המצאנים נריכים לו והוא כה' אינו נדון להם ולא לאחר מהם כי
 זהו ענין המצויים המציאות המציאות אינו תלוי בולתו ומציאות כל הדברים תלוי בו עזר אמר ר"ל ל' אין המצאתו
 באמת אחר מהם הוא שהכניס אומר וי' אלהים אמת הוא לבדו אמת ואין לאחר אמת באמתתו והוא שהעדר
 אומרת לו עוד מלבדו כלומר אין עם מצינו אמת מלבדו כמותו עכ' ודעה הרב לבאר בזה ענין אמתו והוא ששם היות
 שכתב בו ית' מצינו ואחר כך באר הדברים כחצאין שאין עם המציאות כאחר בו ית' ובאר הדברים כחצאין ופשוט
 כי אם כספוק ובפחות יותר וזה ל' שהדברים כפי מה ששם אצל המציאות וכפי מה ששם
 אצל המציאות ככה הם אצל האמת כי האמת הוא דבר כמסך א' המציאות ומתקדק עמו ול' שהכניס י' ש' המציאות
 כחכיות מעורב כפועל ואפשרות מעורב בחיוב ואינם פועל גמור בהחלט היה שאין מציאותם מציאו שלמה החלואית
 ולכן אינם אמת גמורה ובהחלט ואמנם ידע שם האמת בהחלט כפועל הראשונה ית' ל' ש' המציאות מוחייב מצד
 עצמו ואינו אפשרי והוא כפועל מכלל דבר ואין בו כחכיות ולא אפשרות בדבר מה ולפי זה אין מציאותו כמציאות שאר
 הדברים ואין אומרתו לו כפועל מצינו באמתתו ומעלות שאר הדברים ל' ש' המציאות מוחייב אמת מוחלט ו
 מציאות שאר הדברים הוא מציאו אפשרי מצד עצמו ואמתתו ופועליות מעורב עם כח המציאות עם ההעדר
 ולפי זה יאמר המציאות והאמת בו ית' ובאר הדברים בשתיק או פסוק חסם בלבד לא בשם גודל והנה הוכיח הרב
 זה ממשל הכבא א' ימיהו וי' אלהים אמת וי' הפסוק יתבאר עם פי הפרשה שמה והוא כי בתחלת אמר שמעו את הדבר
 אשר דבר יי' עליכם בית ישראל כה' אלהי א' ררך הגוים א' תלמודו ומאותות השמים אל תחזקו כי ימיתו הגוים מזהמה
 הנה הוהירם על שני הדברים הא' שלא ילמדו דרך הגוים והוא מעבודת הפסילים שאין בהם ממש והשני שלא יחזקו
 מציאות השמים כמו מציאות הגוים מהמה כי הנה הגוים להיפך תחת ההנהגה השמים העליוני כמו שאמר אשר חלק
 יי' אלקי ארצם לכל העמים היה ראוי שיחזקו מהם אמנם ישראל סתם ומיוחדים א' ההנהגה האלוית כמו שאמר ואחלק
 לקה יי' לא היה ראוי שיחזקו מאותות השמי' כיון שאין בהם כח ולא ההנהגה בעם ישראל ואחר לבאר מה שהוהירם ראשון
 להרחיק מהם חקות הגוים באמרו כי חקות הגוים הכל הוא גו' כהסך ובהכח ייפהו גו' כמותו מקשה הנה ולא
 ידברו ר'ל שאין בקרבם דום מניע כ' מ' דברת וכיון שזה כן אל תיראו מהם כי לא ירעו וגם הניח א' אתם ר'ל שאין
 בהם כח לעשות דם וגם לא לעשות טוב כי הם בשמים מתיים ואחר אחר זה מצינו כמון יי' גדול אמת וגדול שאר
 בגבורה כאמ' על אמות השמים שהוא חלק השמי' מהאזהרה ר'ל מצינו כמון יי' לא בדברים השמיים ולא בשכלים
 הגבוליים ואחר גדול אמת וגדול שאר בגבורה הגדיר כי השמי' הוא גדול מצינו עצמו ואינו מקבל כח
 מהמציאות כלם מקבלים מזהו וזהו אמרו גדול אמת ואמנם אמרו אחר זה מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה כי
 בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מצינו כמון הוא פסוק ג' מאר כי אין השמי' מכלל מלכי הגוים ולא מכלל חכמייהם
 ל' ידעך עליו ית' זה המאמר אצל פי' וס' אפ' מלכי הגוים וחכמייהם שלא יאיימה עליהם אור התורה האלוית מתוך
 חקייתם ועינם יכירו ויסערו גדלו ומעלתו ית' כען שאמר כי מזהרם ששם ועד מכוואו גדול שמי' בגוים וזהו אמרו
 באן מי לא ייראך מלך הגוים ר'ל מי הוא זה מלך הגוים שלא ייראך כי לך יאתה היראה ל' שאתה הוא הפועל הגדול
 ולא שמים ולא מניעיהם כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מצינו כמון ר'ל שחכמייהם וכל אפ' מלכותם יורו שאין
 כמון ולכן אחת יבגרו ויכנסו מזהר הכנס גו' ר'ל הנה בענין הסכום הא' כל חכמי הגו' מורי' כפועל מני' אמת ואמנם
 סכומם הוא בדבר א' והוא בענין האומצ' 'שמי' כינס לבין הדבור ית' ופשוט' הטלשמות לאוריד השפעה מהעליונה
 וזהו אמרו מזהר הכנס מירקע מירקע וגו' וסוף דבריו מעשה חכמים כלם ר'ל לבד הדבורי' עמי הארץ משהכנס
 בזה אצל גם חכמי הגוים כלם מושי' בענין הזה ר'ל בהכנסת האומצ' וזהו מעשה חכמי' כלם והגיד הכניס שזהו
 פועל ומורה באמרו וי' אלהים אמת וכבר הוועדך ששם יורד הוא באמ' על הסכום הראשונה בלבד לא יפסדך
 בו זולתו מהמציאות ואמנם שם אלהים כאמ' על התנ"ך בעל הכולת הכ' כ' בהתקנתו אמנם חכמי הגוים יסערו
 ויבגרו מחייב המציאות וזהו אמרו מצינו כמון יי' ולא יסערו בהיותו מנבא ומתנב' בעולם השפל ולא לו זכרו שם
 א' ש' הכניס הורה לבדו הוסיף על דבריה' באמרו וי' א' אמת ר'ל המציאות המציאו' בעל הכולת והתנב' והתנב'
 הוא אמת במחלטו וכנגד הפסיל' אמר הוא א' ש' ש' ש' חיות ולא הרב כי אש כס' וכנגד אותות השמים אמ'
 ומלך עולם מקצפו תרעם הארץ וגו' ל' שהוא הפועל והתנב' האמת בעולם ומקצפו תרעם הארץ ולא מאותה השמי'
 ואחריו עוד כדכא קאמרין לחן וגו' כלשון ארמי אמרו קמפרט' שהוא ל' שהיו הכפרי' מתוכחי' עם ה' ידעו ר'ל
 ירמיהו מה שסיבבו לה' והסבכו הוא שרצה הכניס לתת להם מופת עצמי במה שהיה מדבר על א' שהיה מציאותו
 מחייב ולא אפשרי כמון' ומניעיהם באמרו כדכא קאמרין לחן ר'ל שזהו תאמרין לאותם הגוים עובדי הפסיל' (ל' חכמה)
 אשר דבר והוא שאלה שאלה ששם ית' והארץ ואינו שבה פועל ומתקדק ל' שהיו הכפרי' מתוכחי' עם ה' ידעו ר'ל
 השמים ר'ל ל' יעברו אמר כי הנה עשיתי שמי' והארץ הוא המורה ששם כלם אפשרי ובעל כחיותו ושאינם כמציאם
 כפועל גמור ואין אמתתם אמת מוחלט כמו הא' ית' הפועל והמורה א' אתה הנהגה התבא' הפסוק שהכניס הרב וי' א' אמת

ראש אמה

עב ביאר הפרשה מסכים לרענו : ואמנם מה שביאר עוד מן התורה אתה הראית לרעת כי לא הוא האלהים אין עוד מלבדו : וביאר בו הרב אין עם מציאות מלבדו אין ספק סלח בא בפסוק שהוא מלת אמת אבל בפסוק הדברים מורי עליו כי באמרו אין עוד מלבדו לא סיפורם שאין במציאות דבר אחר כי אם השית כי רבו הכמאלי דבר מוחם הוא וגם אין ראוי סיפורם שאין לאה מלבדו כי השכלים הנברלי בקראי לאם ואך יאמ שאין עוד לאה מלבדו ולכן ראה הרב שאמרו אין עוד מלבדו חזר למה שאמר כי לא הוא האלהים כי אם יורה על חיוב המציאות והוא עם המפורש ואם לאם כאמ' על כפל היכולת והמכחיב וכאן אמ' שאין עוד מלבדו מצי שיהיה מחייב המציאו בעל היכולת הנברלי : כי הנה עכין חיוב המציאות הוא הסבילות המוחלט והאמת הבמור כמו שאמרתי ולמה אמ' אין עם מציאות מלבדו וס' יורא ואן הא הוא המורה על האמת : עוד כת' הרב המצי הוא הוא לאה העולם ארן כל הארץ והוא המכחיב הגלגל בכה אסר אין קן ותכל' בכה אסר אין על הפסוק שהרי הגלגל סובב תמיד וא' מסיבות בלא מסבב והוא כ'ה המסבב אותו בלא יד ובלא גוף פ' : הסי' כי לפי שכתב הרב בתחלת דבריו שיהיה העקר הראשון הזה יסוד מיוחדות התורה ועמ' החכמות ההתקדיות : וביאר אותו על נד הנידור ומכאן הפסוקים כפי מה שיאמ' לתורה ראה להודיע שהעקר הזה הוא אשר אמרו בג' הפסוקים שהוא לאה העולם ארן כל הארץ והוא המכחיב הגלגל וכאן אמ' המצי הוא אשר ביארנו עכינו כפי התורה הוא עצמו מה שהתבאר מתוך הפקירה והעיון ולפי שהמופת' אשר הביא הרב בתחלת החלק השני מספר המורה על מציאות השם מהם לקוחים מפאת העולם בכללו והתקשרות חלקיו זה בזה ומהם מפאת ההויה וההפסד ומהם מפאת תבונת הגלגל והוא המופת המשותף למאמרי הקדמות ולמאמרי החדוש כפי מה שזכר שמה לכן אמ' הרב בבאן המצי הוא לאה העולם כנגד המופת' אשר עשה מכללות העולם : ואמ' ארן כל הארץ כנגד המופת' אשר עשה מפאת התבונה השמימית : וכפי הרעית המשותף לבעלי הקדמו' ולבעלי החדו' ולפי שהצ'ת הוא אם בחוק אם בהתמדה לכן כאשר אמ' הרב והוא המכחיב הגלגל בכה שאין קן ותכלית ב' יאר כימי הצ'ת והוא אמרו בכה אשר אין קן ותכלית' שהיה המין הראשון ושאין לה הפסק והוא המין השני מתצ'ת בזמן ותמידות : הנה התבאר מזה שמה שביאר בבאן הרב מהתבונה השמימית שאין לה קן ותכלית הוא כפי דעת הפילוסוף ולא כפי דעת התורני ואין בזה בטול כי הוא כ' במובד מופת' הפילוסופים ודעותיהם בדרוש הזה : וגם כולל למה שהצ'ת בזמן אשר יזכור הרב כאן הוא מצד אחד ד' שהיה לו התחלת כמה שגבר ולא היה לו קן ותכלית כמה שיהיה בעתיד ומזאת הכחיה יהיה צ'ת' ואמרו והוא כ'ה המסבב אותו הוא כפי דעת האומ' שאמרנו הראשון הוא הסבה הראשונה גם כי הוא האמת כפי תורתנו שאמר' והנה י' כנס עליו : רוכב שמים פועלו והמשורר אמ' סולל לרוכב בערבות : לרוכב בשמי שמי קדם : עוד כתב הרב ז' ליריעת דבר זה מצות עשה שכל אכבי י' א' : וכל המעלה על דעתו שיש עם לאה אחר חוץ מזה עובר בלא תעשה שכל' לא יהיה לך אלהים אחרים על פני וכפר בעקב שהוא העקר שהכל תלוי בו ע' : הנה אמרו ויריעת דבר זה אינו חוזר לאמרו המצי הוא וכל' ש' אם לאה שזכר למעלה עכין חיוב המציאות ומה שהזכירנו מן הכתובי' : וכבר מירשתי למעלה הלשון הזה והוא שהמורה היא שיהיה לרעת הדבר' כלם דל' הלאה י' תמצי ראש' ואחר מציאו כל הנמצא ושהוא מחייב המציאות כי כל זה בלא תכלית ב' ידענה על ידיעה וההתלמדות הוא מפועל הצדק והבחינה ולכן תפול עליו שם המורה וגדרה עם היות שהאמונה אשר תגליר ותעשה כהפס הידיעה וההתלמד' שהיה היא כקניית בלי בחירה ורצון וכמו שהתבאר בהקדמה העשירית וביארת' ג' כ' ארן הוכיח הרב המורה הזאת מפסוק אכבי י' א' להיד שמה ממש יורא ואן הא המורה ע' חיוב המציאות : ואחרי שזכר המצות עשה שיש בזה העקר זכר הכלתי בעל תכלית כשימחק לשם ההויה : ואחרי שזכר המצות עשה שיש בזה העקר זכר לא תעשה ס' והוא אמרו וכל המעלה על דעתו שיש עם לאה אחר חוץ מזה עובר בלא תעשה ופירשו שכל' המעלה על דעתו שאין אלה תפסל הוא האמריב המציאות : אשר זכר אבל הלאה ס' הוא נמצא אחר וזה מזה הנה הוא עובר בלא תעשה וכפר באותו עיקר הראשון שהוא העקר הנדון מכל העקרים שהכל תלוי בו : הנה אם כן שמעלה על דעתו והוא שאין האלה האמת הוא המצי הראשון הנזכר כי אם אלה אחר חוץ מזה ולא אמ' מלבד זה לפי שהוא כופר בעקב הראשון ואינו מורה בו וזהו מה שאמ' הרב וכפר בעיקר דל' שאינו מוסק' באמנות אלה שבי אכרי כופר בעיקר הראשון שיהיה האלהות ממנו ית' ומיחס אותו לאחר או מאמין שאין בעולם אלה כדעת א' פקדום ומהם הוכיח זה מפסוק לא יהיה לך אלהים אחרים על פני לפי שזכר ביאר הרב פירק לו חלק ראשון מספר המורה שפכים כאמר על המציאות : וא' יאיה על פני מלשון קדימה כמו לפנים הארץ יסדת : וכמו לפנים בישראל ואמ' סלח המאמריב והאמר' כהחלט' או יאיה על פני מלשון קדימה כמו לפנים הארץ יסדת : וכמו לפנים בישראל ואמ' סלח יעלה על מחשבתו שיש אלה קודם אליו במין ממייני הקדמויות לפי שאינו כ' כי הם לאם אחרים בלא ספק רוצה למור מאחרים ונמשכים ממנו ית' ומציאותם אחרי מציאותו לא על פניו רוצה למור קודם אל מציאותו : עוד כתב הרב ז' אלה זה אחר הוא ואינו שים ולא יותר על שים אלא אחר שאין בייחודו אחר מן האחרים הכמאלי בעולם לא אחר במין שהוא כולל אחרים הרבה ולא אחר בהגוף שהוא נחלק' למחלקות ולקטנות אלא ייחוד שאין ייחוד אחר

במותו בעורס' עד כאן

ראש אמות

ואחרי שביאר הרב העקר הראשון מציאותו ית' המחווייב וזכר העקר השני מאחדותו ולפי שבהאחדותו יוכלו שני דברים כמו שביארתי בעקדמה הב' הא' שאין לו שני ולא שותף באלהות וזהו שאין בו רבוי עבדים ולא תרבות כלל וזכר הרב בעקר האחדות שתי ההודעות האלה כי באמרו אלהים זה אחד הוא ולא שנים ולא יותר על שנים כיון על הענין הראשון שאין לו שני ולא שותף באלהות ובאמרו אחד שאין כייחודו אחד מן האחרים וכו' כיון אל הענין השני ולזה חזר ולא אחד כיון שהוא כולל אחד הרבה ולא אחד כגוף שהוא נחלק לעליונות ולתחתיות וכן נחלק גוף מתחלק ולכן לא יסמיה אחד כי יתחלק לרבים ועוד כתב הרב אלו היו מלווהות הרבה היו גופין ובויות מפני שאין הנמנין השונים באמירותם כפירייה זה מזה אלא באמירותם שוארעו לבויות ואלו הן גופין ובויות מפני שאין הנמנין ותכלית שאל להיות גוף שאין לו קץ וכל שיש לגופו קץ ותכלית יש לבחוקו ויסיף ואלהינו ברוך שמו הואיל וכוהו אין לו קץ ואינו פוסק שהרי הגלגל סובב תמיד אין כחו כגוף והואיל ואינו גוף לא ירעו לו מאורעות הגופות כדי שיהיה נחלק ונפרד מתאר לפי ח"א שיהיה לא אחד וידיעת דבר זה מצות עשה שאלו שמע ישראל יא אלהינו יי אחד עכ'.

הפ' אחר שביאר הרב ענין האחדות רצה להוכיחו משפלת הטבעה ועשה בו גבול אמצעי מהרחקת הגשמי לפי שעינינו ועיני האחדות דבר אחד ושניהם דברי מתחייבי מציאות ולכן אמר שאם היו אלוהות הרבה יחייבי בהכרח שיהיו גופים ובויות לפי שאין הרבה השמים במציאותם כפירייה זה מזה לא משפלת המקריס כאלו תאמר שיוכלו לראות ממשוען במה שאר מהם לכן האחד שחור והאחר ארוך והאחר קצר ואם הדינו שיהיה היוצר ית' ברוך וגוים כשאל המקריס הנה יהיה לו קץ ותכלית לפי שא' להיות גשם ב' בת' במרחקיו ואם היה גוף ב' בת' הנה יהיה בהכרח כחו ב' בת' לפי שהתבאר בה מספר השמע שא' שיהיה כח ב' בת' בגשם ב' ומאחר שידענו שהשם ית' כחו ב' בת' והתבאר זה מתבוננת הגלגל מסובב תמיד ל' מהתהלת הכריאה ה' סובב תמיד ולא יסור מלפניו אף שיהיה העולם כחוי והתנועה כחיות יתחייב בהכרח שיהיה תחת' ב' בת' בכח וימשיך מזה שאינו גוף ולא כח כגוף שאם היה כן לא היה ב' בת' בכח זו היא הראיה שהביא הרב על ענין האחדות ואם תאמר הנה שובנו כלית כוללת ב' מיני האחדות אשר זכר כי הוא לבד מסובב על שאין הלאה שנים ולא יותר משנים ולמה לא עשה שובנו כוללת על שאינו מורכב גש כן ראה דבריו באמרו ולא היה היוצר גוף וגויה היה לו קץ ותכלית פ' כזה כלל המין הכ' מהאחדות ולכן תוליד שא' שיהיה אלא אחד גש תוכל להקשות במה שחמ' הרב שאלו היו אלוהות הרבה היו גופין מפני שאין הנמנין כפירייה זה מזה לא באמירותם שוארעו לבויות כי הנה מציאו הרבוי והמנין בשכלים הכפריים מחמור ובכשמות ב' א' אחר האמות לרעת המאמינים ומי המונע שיהיו כן האלוהות אבל תשובת זה מבווארת כי הרב יסבור כדעת ב' שהמספר כגדולים הוא ב' היות האחד עליו והאחר עלולו אליו ואף שיהיה כדעת ב' שהם יתחלפו כמדרגת השלמות המיוחדת לכל אחד מהם הנה אין הענין כן באלוהות שעינינו השווי במעלת האלוהות והכפסות יכלו זו או זו כפי המושכלות אשר קנו בחוצצנו ובגוף וכל התחלפות הגופות היא שבה להלפס ואין כן ענין האלוהות ולכן אמר הרב מפני שאין המאמינים המונים במציאותם כפירייה זה מזה ואמנם אם דעת ב' כגדולים הלא אמותיו אל אלוהות כדברי ב' החולק עליו בזה אין מקום החקירה האמת וכן החקירה בהקדמה האומרת שכל כח נמצא מתפשט בגשם הנה הוא ב' להיות הגשם ב' בת' אין זה מקומה כי יש בה עיון רב ובספר המדע באו הרבנים האלה בענין קל בלתי מדויק כפי כוונת הספר והנה הוכיח הרב מצות הייחוד מפסוק שמע ישראל יא אלהינו יי אחד לפי פירוטו על השמיעה ל' ער הכהנה וידיעה האמת ואולי אמר שאלהינו ששם השמות המונים על חינוכ המציאו ועל תיכולת הכ' ב' אין מהם כי אם מציאו אחד כי כד התבאר בהכמות האלוהות שהמחייב המציאות א' שיהיה כ' אם אחד ולזה אחרי שאמר יא אלהינו שמה השם ואמר יי אחד הנה בזה ביאר הרב העקר השני שהוא האחדות והעקר הב' שהוא הרחוק הגשמי כי שניהם התבארו כאחד ולפי שהביא ראיה מן הסכוב על האחדות בלבד הביא גם כן הוכחה מן הסכובים על הרחוק הגשמי וזהו אמרו הרי מפורסם מן התורה ומן הכתובים שאין ה' ב' גוף וגויה וכו' ואחר זה ראה להפיר הספקו אשר יקרו בעקר הזה מפשטוי הכתובים ואמר שהשנה בזה היא שדבריה תורה כשמן בני אדם ושהדברי שבהו בדברי הכתובים הם במראה הכנבואה וזהו ענין הפירוש ולפי ראייתו לפרש כלו כי אם מה שיתייחס אל התר הספקות ב' ר' וכו' וכו' שחיותו עם מנה שפירשתי בבואור דבריו.

הפרק העשרים ואחד

ועכנה שהוא השביעי בעקריס ואל הספק העשרי

העשרי

מאמר

בהיותם דברים מתחייבים אל העקר הראשון ממחוייב המציאות וכללם בן אפי' ואומר שכבר התבאר בהקדמה הרביעית שהעקריס ששלה עשר האלה אשר עשה הרב לפרס תורת יי באחת קצתם כפסלים בקצתם כמו העקר השני והשלישי והרביעי שוכלו בראשון אבל ראה הרב לעשות כלם עקריס וזכר כל אחד עקר בפני עצמו לפי שלא היה מציא עקריו אלה לחכמים יודעי העתים כי אם לכל העם מקצה מאמר ועד זקן ולזה הוצרכו מאמרות גדולי המעלה וזכרם בפני עצמם וכבר קראם הרב בספר המורה השאלות היקרות וזכר שמה המציאות האלה והאחדות והרחקת הגשמות וחדוש העולם ומזאת הבחינה וזכר הרב האמונות האלה במספר העקריס בפירוש המורה ובפן בספר המורה.

ואל הספק

הב' סוף השמיני מאמר העירובי והוא למד מהם הרב עקר תחיית המתים בהחלט והיה ראוי שהיה העקר להאמין שתחיית המתים מן התורה כמו שאמרו במשנה האומר אין תחיית המתים אכל יאמר שאינו מן התורה הנה הוא כופר ואין לו חלק לעלה כי מה לנו באמונתו אם אינו מודה שהוא מן התורה ואם אפי' היה ואינו שמה שפיר' כבודו במקומו מונח אינו מתייבש לא כפי הכרח ולא כפי לשון המשנה הלא מדרך השכלה לפי שדעת עשיר תחיית המתים אינו מופשט בעיון כי הנה אמונת השכל חולק עליו כפי השקפות השכלות וא' כי אף אפ' שאמר שמדרך העיון יאמין בתחיית המתים מדרך השכלה ידוע שעקרה נמצא בתורה אם כ' יאמר ואם ברמז ומפני זה ראה הרב המיומנ' שהאומ' אין תחיית המתים מן התורה לא היתה פונתה לשלול שהיה מן התורה בלבד ולהודות במציאותה אם משאת העיון או השכלה אכל היה דעתו שתחיית המתים אין ראוי שביאין אותה משאת הטענה השכלית כי הוא דבר יחלוק עליו העיון ואינה גם כן משאת התורה שהיא למעלה מן השכל ולומר שהיא אשר השרישנו בזה אכל שסמינו ששולט בזה וההדעת מלבד וכן כשרצה הכופר לבפור בעקר הזה אמר שאין תחיית המתים מן התורה כלל הנהגה מכל התבאיה מכל הכתובים וא' כי אינה אמונה אקובלת ואחר שפירשנו גם כן מנאכלת יתחייב שפירשנו אמונה מודעת ואומנם שיתבאר מהוויית הנב' שזאת היתה כוונת המשנה לל לבפור שתחיית בהחלט יתבאר ממה שאמרנו על אותה משנה וכל כך למד תלמוד הוא כפר בתחיית המתים לפי' לא יהיה לו חלק בתחיית המתים אמה ביארו שבאמרו אין תחיית המתים מן התורה היה דעתו לבפור בהחלט תחיית המתים לא לשלול בלבד שהוא מן התורה כדברי ר' ל' ומפני זה עשה הרב המיומנ' הדעת האומרת שהוא עקר בפני עצמו ו**הנה** א' כי הותרו הב' שפנות אשר העירונו על דברי הרב הגדול בעקרים ובאמנות האלה אשר הניח בפנינו

יתבאר מדרך סבבך כלל אמרנו פיו אין בהם נפתל ועקש ושה' עקרים אשר זכר הם אשר ראוי שיונחו במדרגת העקרים כפי האכמות המוכנות בהם כמו שזכרנו : בחקירה על שאר דעות החכמים בעקרים : **הפרק הכב'** העקרי והיסודות אשר הכי

ואמנם בעקרי הרב המיומנ' יבס מהם נפתלם במצות מיוחד' אשר אין ראוי שימנו בכלל העקרים כמו שכל בהקדמה הז' וגם מהם כשתבחינים אינם יסודות מיוחדים לתורה הלכות במה שהיא חלוקה למי פשוט כן ישתתפו בהם שאר הדעות טעניות ומחשבות כענין הכחירה וחלוקת ממה שהביא וכבר התבאר בהקדמה השמינית שעקרי התורה האלהיות ראויים היו מיוחדים אליה במה שהיא חלוקה ולא ישתתפו לרת אחרת אך העקרים שזכר הרב המיומנ' כאשר נתיב בהם הבחינה והעיון נמצא מיוחדים לתורתנו האלהית במה שהיא חלוקה

סלחת העקרים אשר הענינו בעל ספר העקרים וחשב שלש כונה המשנה באמרה ואל שאין להם חלק לעלה האומר אין תחיית המתים מן התורה שפיר' לבפור ולהבחינים השכר והעונש האלהי והאומר אין תורה מן השמים שהוא העקר הכ' והאפיקורוס שהוא המכחיש מציאות השם הנה כשתבחנו בעקרינו מנא שכל יתלנו גם כן מציאות וטענה כי הנה עשה היסוד הראשון שהוא נמצא ויתחייב אליו הספק הראשון שהעיר על חשדיו בגד הרב וגם עשה תורה מן השמים סוב' לנכונות ולעולל נכונות משה ואמר שמהו יכנסו תחתיו והנה מציאות הנכונה בכלל הוא הסוב' עד האמת ותורה מן השמים הוא המין הנכנס תחתיו וכבר הרביע הוא עצמו בשק הזה כפ' מאמר ראשון משפירי אכל לא תרצו בראי' גם כי אם נמנה תורה מן השמים עקר ביאורו אופן שהניחו יהיה הדבר עקר לעצמו ודרך הרב המיומנ' באמרו התורה אשר בידנו היום הוא דרך אחר ישר ובריא חלוקה וכן בעקר השכר והעונש שאמר שנכנסו תחתיו הידיעה וההשגחה אין ספק שההשגחה הוא השוב והשכר והעונש הוא מין מיוחד ומהשגחה אשר הביא לפיוע דתו לא כוונת למח שחשב כלל כי הנה תחיית המתים אינו סוג השכר והעונש ולמה יהיה סוג ויכנסו תחתיו הידיעה וההשגחה ושאר הדברים הכללי' ממנו גם האפיקורס אינו מכחיש מציאות השם בלבד כי אם גם כן ידיעתו והשגחתו והשכר והעונש וכמו שביאר הרב בס' האמונה ובאמונות אחרים וכל זה יוכיח שאין מחשב העקרי אשר הניח החכם הזה מדויק ו**וכבר** ראיתי מי שחשב שאין ראוי שניחא לתור האלהי כי אם עקר אחד והוא מציאות השם וקראו קבלת אלוהות

בפ' ו' ואחרי שמוכרי הרב המיומנ' גם כן לחזו זה במה שאמר בתלמוד אמר יסוד היסודות ועמוד האמונה לידע שיש פס מצי ראשון וכו' ביאר בהפנה ההיא היא יסוד לשאר היסודות והיא פס כן בלבד יסוד ראשון לכל התורה כלל אכל גם זה בלתי משפיק לפי שכבר יאמין האדם במציאות האל ויהיה כופר בשאר חכמות כלל אם לא יתחברו יסוד הראשון שהוא יסוד היסודות ויש מי שחשב ב' כ' שאין לתורה האלהי כי אם עקרי אכל שהוא תורה מן השמים לפי שבה יתבארנו ויכולנו העקרי כלל ועם זאת יהיה זה עקר לעצמו ל' שעקר התורה האלהי הוא שהתורה מן השמי' וכלל הוא שהיה הרב עקר לעצמו : ואף יתייב בוחר בהנה עקרי' לתורה האלהי לא היתה מניח כי אם עקר אחד והוא חרש העול לפי שהוא השורש והיסוד אשר עליו נסב התורה האלהי ופונתיה ואמונותיה כלל אם שזכרון הכחירה הראשונה ואם כשטורי עניני האבן ומעשה הכס' והשכלאן אשר אין מקומו להם כי אם עם אמונת האדונס' כן אמונות הידיעה וההשגחה והשכר והעונש כפי המצא אשר א' א' שאיני האדם כלל לא בשלנו ואם לא יאמין בחדוש העולם הכולל תרצנו וכמו שזכר הר' א' בתחלת פירוט התורה

באמרו כי חרות העולם הוא טרם האמונה בלה' וכל מי שאינו מאמין בו נחושב שהעולם קדמון הוא כופר בעקר דתו לן תורה כלל וכן כת' הרב המורה פ"ד מ' ט' שאמונת אדוננו העולם היא יסוד תורת מלכות כלל כשם והיא שפיר לבקר הייחוד ושאיבהם אבינו התחיל לבנות זה הדעת אשר הכיחו אליו העיון ושל זה היה קורא וי אל העולם ושכבר הורה זה הדעת באמרו אל לעיון קונה שמים וארץ הנה התבאר לך מדברי הרבנים האלה שאמונת אדוננו העולם היא עקר גדול בתורתנו ואותו ראית דרך לפני בעקרי השירה לך מציאות ואחריותו ודחקהם בגמנו ושאר הדברים שם אמונת העולם ואינם מייחסים לתורה אלהית שיהא אלהית כי גם שאר התורות והשכחות משכחות אלהים כל שכן שאמונת אדוננו העולם היא היסוד אשר רבוש וגם אמונת כמו שאמר אלהים בפרקו כי יקוץ ואלו שאל זה רצו וביין הכתוב במה שאמר בתחלת התורה בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ ויהיה תאשית מלפני התחלה ועקר וטרם ובאלו יאמר שדברי התורה האלהית כלם ראוי שישימו אותם קודם שם התחלה וטרם וראשית אחר והנה שברא אלהים את השמים ואת הארץ ואחר התחלה הזאת הביא ספורי הכריזה והאבות והנחות ושאר הדברים ולחינת האמונה הזאת שרם והתחלת התורה הזכחה על כל הפקלה והאמונה בתחלת התורה וקודם כל דבריה כמשפט התחלות הפרק הבן בבואו הדעת הנפס בדורו היה ואישר אמונתו הס' בדורו היה הוא והאנשים האלה סליים הס' אמונתו הס' והנמשכים אחריו לן תאשית לנחית עקרים וקדמות בתורה האלהית כי אם לתמשכס

אחרי מזהב חכמי האמונות, בפעריהם כי זה ראוי בכל החכמה מן החכמות בעצמה וזו הולידות, וישירות שאין ראוי לכופר ולהתנחם בהם ואין בעל החכמה ההיא אחוייב לכפר אותה ולמאמץ מצד מה שהיא בעל החכמה ההיא וזה ההתחלת התקבלות פסכר התבאר בחכמה אחרת יותר כוללת וקודמת אליה או בחכמת האלהות הקודמת וראשונה לכל החכמות אשר התולדות הש מנבואות בעצמם והיה זה כדי שכל אשר יספח האדם בהקדמה מהקדמו' אותה חכמה ויכניסה ביכאור אותה ויכניסה באותה התחלת הכוללות להיותה שהיא ראש אשר עליה תשוב החכמה ההיא כלה ואין ראוי שיהיה עליה המעיין ולא יאמר בההיא הניכוח האחד חכמת האלהות דברי מקובל' בה שפיר התבאר בחכמה אחרת, כוללת ומעין זו הם שבעים ושיש האותה תקח חכמת האלהות התולדותית מחכמת האלהות וחכמת הנגזר מחכמת המעשר ; וחכמי אמונתו אחרי אשר התעברו בגוים בעיני ספריה ודיעותיהם חזרו ממעשיהם והצטיקו דרכיהם ועצבים בתורה האלהית, באמרו איכה יצדכו הגוים האלה את חכמותיהם חלל בהתפתחות התולדות, ושרשים אשר עליהם תשובו ואעשה כן גם אני בהנחת עקרים וישרות לתורה האלהית ; ובעניי אין הכרח דומה לראיה כי חכמו' הגוים ספריה להיותם בדרך הפקירה והעיין כדי שלא ישתמש עינכם בביאור הקדמותיה הוצרכו להניח התחלת מקובלת שיסכל אותה המעיין באותה חכמה ולא יבאש עליהם מופת וראיה ויתבאר אותם ההתחלות בחכמה אחרת, כוללת ומעין זו הם שבעים ושיש האותה תקח חכמת האלהות התולדותית מהאליהם הכין דרכה והוא הכנה לעצמו על דרך הקבלה המאמנה בפי מה שראה הכרחי לנמלחו' ולזה לא נצטרך להניח בה אמונות יותר עקרי' או שא' ולא יותר מקובל' שלו מאלו ולא כתי' אמונת למצות זו על זו לפי שכלם נכתבו ארבעה אחד ; גם כי אין תורה אחרת ואין חכמה ואין תבונה אליה יותר כוללת וקודמת אליה מתורתנו כדי שנקח ממנה התחלתיה ויתבאר ויתאמת שמה על כן אחרי' וזאת איש אל לבי שתורה האלהית באמונתויה כלה אמת וכל מצותיה נצטוו מן השמים והקדמות שהם בכל האמונות ובעל החכמה כקטון גדול כמות זה כן מות זה ; ולכן האכאכב שאין ראוי שינכח בתורה זו אליה עקרי' ולא ישרות הפסוק הא' וזוהי ; לפי שמחוייב' אכאכב לתאמין כי חכמת האלהית בתורה היא גדולה ממנונות והשפירים שכלו בה הוא מין ואפיקודים כי אין באמונות ובפסוקים העזריים מצד שהיא אחרת מעלת לאחר מהם על האחר ; אמר בפי' תר' כי דבר יי' בזה זה האומר אין תורה מן השמים תביא אידך כי דבר יי' בזה אפי' אמר כל החכמה מן השמי' חזן ומפאר חזן מלא אפירי כפי' לא משה מפי' בעצמו אמרו זהו דבר יי' בזה אפי' אמר בלתי מן השמים חזן מולקדוק זה ומבאר שזה זו זהו דבר יי' בזה' הנה ביארו במאמרום את חלקי המצות האליהם תורה ויכל האדם להביטו' ודבר יחייבו' שיהיו חכמות החכמה ודראו' איכל שכל חלקן מן האין כקטון כגדול ואיכל כל כן ישראל להכלל ואין להפיר אצלם בין שיהיה בתורה בכללה ויחייב שאין תורה מן השמים ובין שיכפיר בחלק מצותה פסוק יהיה או ידקדוק או גדרה שזה ולזה אמרו שם שמעם בה חזקיהו היה יוצא ודורש באגדות פ' דופי' ואומר לא היה לו לנחש לכתוב ואחות לטון תמנעו ושכאכאו מפני זה כופר ואפיקודים ; וכן כתב הרב הגדול בפירושו המעשה בזכרון העקרים בבקור השמיני שהוא תורה מן השמים אמרו ז' ואין הפרש בין כפי חכ' כופר ונמצים לכן אכב' יי' אליה' ואמע ישראל יי' אליהו יי' אחד הכל מפי' הגבורה והכל תורה יי' תניימה קדושה ואחרת הנה הורה בפיו ובפסוקי' שבענין האמונה ובבחינת האמת אין ראוי שכניח בתורת האלהים האמונות בדרך' השרשים והתחלת' סיחיו' וכל בעל דבר להפיל אמונו' אחרי' שיוכל להשק בהם כי כלם יחייב' שיקבל' יחייבו' היותם באות' אליה ולא יספיק ולא יעניי' על דבר מה' ; ואם הדבר כן בענין האמונות שאין ראוי שניח עקרים וישרות, הנה ככה בענין המצות אין ראוי שבעשה קצת' עקריות וגדולת המעלה מקצתם כי הנד' מצינו מצות כוללת

అవగాహన

[illegible][illegible]

ראש אומות

לפי סגל מרומותיו של ה' ה' אלהי כבוד מדה וכו' : ויראה מדרבניה מים בתורה עקרי יסודות אותם אשר אמרו מהכוס
בהם אין לו חלק לע' וגם הרב הגדול בפי אומות ומשנה הכי' ה' עקרים אשר זכר ואמר מאותו מקום ראה באור
לכרם : ואזי בעיני באותה משנה שערתי בה קוסיות לא התעורר דמי ז' כפירשו עליהם וגם הרב הגדול בפי התוס'
לא העיר עליהם כלל : וראיתי לוכסם פה ולהשיב עליהם במתת חיד ובתשובתם יתבאר יותר הספק הקודם הזה :
הקושיא הראשונה כמה שאמרו במשנה כל ישראל יש להם חלק לע' אלו הם בני הע' אלו יורשי הע' אלו מומזמים לחיי
הזה והיה ראוי שיאמר כל ישראל יש להם חלק לע' אלו הם בני הע' אלו יורשי הע' אלו מומזמים לחיי

העול הבא ומה להם חלק לע' אלו הם בני הע' אלו יורשי הע' אלו מומזמים לחיי
ולא אמרו מהנה יורשיהם ואלו
הקורה אשר יחוייב שיאמינם כל בעל דת היה ראוי שיכחו ויבארו אותם העקרים כדי שיאמינו אותם האדם וחי בהם
ויהיה לו חלק לע' כמו שביארו אותם היסודות לענין הכוסר בהם באומם ואלו שאין להם חלק לע' כי כן עשה הרב
הגדול בעקדיו שביאר העקרים ההם שגדיר לבעל דת שיאמינם כדי שיזכה לחיי הע' ולהזהיר לבסוף שלא יחשק
בכפירתם : **הקושיא** הג' זכרו במשנה ששם הדברים האמה בלבד מהלכר בשמותם אין לו חלק לע' האומות
ששם מכת

והאפיקורוס : ושלמה מהם מעשייה והם הקורה בשפרים האנושים
השם באותיותיו לרעת אבא שאול : ולא זכרו אומנו אחרות בייחודי ית' ומהם העולם וידיעתו והסגולה והשכר והעונש
וכיאת הגואל : ומהעבירות לא זכרו גם כן עבירות אחרות כגון והעבירות וזולתם : **הקושיא** הד' בקדמיה
והאומר שכל בזכרונם כי הה' זכרו ראשונה הכופר בתחיית המת' ואחריו הכופר

הסמים ואחריו האפיקורוס : והנה עם היות שפירשו בגמרא האפיקורוס על המבזה החכמים אין ספק שהיה מלה
ארמית באמר על הנמשכים אחרי דעת האפיקורו' שהיה חכם אחד מהחכמי' שהיה מכחיש מצוות אלו ושאר המצוות
מהייחוד והדיעה וההשקפה כגון שכתב הרב כפ"ר ח"ב מספר המורה : אבל בגמרא פירשוהו על המבזה תלמידי
חכמים לפי שאין כל אדם מספיק לדעת מצוות השם מעצמו ואומנם ידענו אותו חכם הקבלה ואם נד' המופת
מפי החכמים והמבזה תלמידי חכמים המפרסמים ומודיעים מצוות השם לכל האנשים הרי הוא מכחיש מצוות
השם ועל כן בקרא אפיקורוס ואחר שזה כן יקשה עוד הכח האומנות האלה במשנה והיה ראוי שיזכר ראשונה
האפיקורוס ואחריו האומר אין מורה מן השמים : ואחריו האומר אין תחיית המתים מן התורה : וכן עשה הרב הגדול
זכר עקר תחיית המתים באחרונה : **הקושיא** ה' כמה ששאלו בגמרא על הכופר בתחיית המתים וכל

כך כגון שזכרו במשנה ולא תמצא בגמרא ששאלו בזה כל
שאר הדברים יותר היה ראוי לשאול על המכה ועל הלוחש על המכה ועל ההובא את השם באותיותיו למה כעבורו על לא יהיה

לחם חלק לע' שהיה העונש בהם יותר זר ויותר בלתי מתחשק אל החטא : ואחר הכתרים שהמנהג האמת תוריעבו
סכל ישראלים דל ואם עשיר במצות יש לו חלק לע' לפי שבקיום אי זו מצות שבה ליד יזכה לשכר העליון היוצא
ההוא וכמו שאמרנו למעלה שכל אי' לחי הע' ז' כלם באו מצוה לירד להודיע שבמצות אחת פטעה כהונן קטת חי'
העולם הבא עד שכל בקבלתם ז' שאין ממול יורש גיהנם : ומפני זה אמרו כל ישראל יש להם חלק לע' והיא בזירי'
כוללת לכל האומה שכל אשר בשם ישראל יבנה יזכה לחיים הנשמי' ולפי שאין השכר בעצם שזה לזירי' אבל כל אחד
מהם נוקח בפי מעשיו וכמו שאמרנו לכל אחד ואחד עושה לו מורד לפי כבודו לבן אומרו באו יש לו חלק ר' בין גדולי'
בין קטני' כפי ישר ברכה מאלו : כפי מעשיו ויהיה לו חלק מה שבכר העליון והזכירו זה מאמר הכביא והעמך כלם
צדיקים לגולם ירשו ארץ ר' סליחות עם י' הם כלם במדרגת צדיקים וירשו ארץ חיים שהוא הע' : גם השפר
לפרט מה שאמרו יש להם חלק לע' על המנהג הסכלית לפי שפרשנים בחייהם קריים מתים וכפסם פבלה עם כליון
הבוקר ולא יהיה לה השפירות וככחיות כלל אומנם בני ישראל להיותם צדיקים באומותיותם ותורתם י' להם חלק מוכן
ומוחל לרש הע' : והחלק שכלו נשפזו פתיה קיימת וכנחית ובשארית עדי עד ולכן אמרו יש להם חלק לע' ולא אמרו

בעה בבית והותרה בזה הקושיא הראשונה : והנה לא הוצרכו חז' לבאר אותם שיש להם חלק לע' והעקרים אשר
ראוי שיאמינו היוצאים אותו לפי שכבר ביארו בראש המשנה שכל ישראל יש להם חלק לע' היות מור מות סביר שפרתי
מדינתם שאין צריך להירח עקרי התורה השם שיאמינו אותם כל כן ישראל כדי שיזכה לחיי הע' כמו שכתב הגדול
והנמשכים אחריו כי התורה כלה וכל פסוק ופסוק וכל מלה ומלה וכל אות ואות שבת הוא עקר ושרש שאין סכאלין
ולכן אמרו שלא יצטרך האדם להשתדל כי אם היות מבין ישראל ההולכים בתורה י' וזהו הכת שכרו אותו וצדיק
באומותו יהיה : האומנם הוצרכו לבאר במשנה פעם היות שאמרו שכל ישראל יש להם לע' : הנה כבר ימנעו מזה

החטאים בכפשותם והם האומרים אין תחיית המת' מן התורה ואין תורה מן השמי' והאפיקורוס כי להיותם ממוזגים
ישראל יאכזרו טובה הדבה ולא יזכר לחי הע' : והנה זכרו שלש האומנות האלה ושלש העבירות ולא זולתם לפי
שהכופר באומות התורות לא ימלט פתיהם כפירתו בחק הכורה ית' שנתן לו תורה והוא המאמר לרעת האפיקורוס
שיכחיש מצוות השם : ואחרונה ויכלתו וידענו שהאומה והמבזה : ומלגב על התלמידי סכמיש'
והמודיעים האומותיות דאלה

ראש חנה

או מתהיה כפירתו בחן התורה עצמה באמרו שאיזה מן השמי' כי עם היות סיודה במציאו' השם ואחרותיו ושאר הפכות האלהיות הנה יכחש תורת משה היותה אלהית ואלה' מן השמים ואם שתיהם כפירתו בחן המקבל שהוא האדם והוא האומר והכופר בהשאריות עצמו באמרו שאין תחיית המתים מן התורה רוצה לומר שפסג וכח בשמי נפשו כפסד הבקר ואין לו השאריות ותחיית המתים ויחשוב שפסג זה לא באו בתורה ייעודים נפשיים רוחניים כי אפס טובות בשמיות ושזה ממה סיורה שאין לנו תחיית המתים לפי שהענין חולק עליו ואחריו שהתורה לא יעמידנו על זה סתמיים שאין האמנות הזאת אמתית ולא נדרשת. הנה התבאר שחכמו' במשנה שלמה הכפירות האלה להיותם כפי החלוקה השכל' אם כפי היות התורה ואם כפי המקבל אותה ואם כפי התור' עצמה והנה זכרו במשנה הכפירה אשר מצד המקבל ראשונה לפי שקרוב אדם אל עצמו ולכן זכר ראשונה היאך הכופר הזה פסג עצמו כי משחית נפשו הוא יעשה. ואחר כך זכר הכפירה השנית האמצעית שהיא באלהות התורה. ובאחרונה זכר הכפירה שהיא בחן האל ית' כמו שאמר והאפיקורוס. האמנם ע' עקיבא אמר שלם בלבד יגורש מחי' הפ' וה' ובאחרונה זכר הכפירה האפיקורוס אבל גם הקורא בספרים החזוניים שהם ספרי המידים כמו שפירשו בגמרא היה עכשו כן אחרי שנטה לרעת המידים ומי' יסור לבו ואמר לו כחמוסי' בעניני האפיקור' ואמר עוד שפכפירית התורה לא בלבד יקרא כופר האומרים שאין תורה מן השמים שפכחים אלהות כי גם המכחז אותם ולחש על המכה ואומר כל המחל' אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני' י' רופא'ך אין לו חלק למה לפי ששם היות שאינו מכחש' היותה הנה הוא מכחז אותה וכבר ברשו בגמרא שהיה זה לפי שהיה מוזכר שם שמים על הרקיקה ושאר הדברים המביאים אל בזיון התורה האלהית וגם להיותו משתנה בתנא' לפי שגם זה מכלל הכפירה כי אם היה הוא מאמין באמת ובתמים שהתורה אלהית היה כונה בה מורא וכבוד. וגם נוכל לפרש שהקול' על המכה הוא כנגד הכופר בתחיית המתים שהלחש על המכה היה להחיות מתים וחולים ברוח שפתי' והוא כפירה לפי שכבר אהול' שמתתח תחיית המתים לא כמסרה ביד שליח והוא ית' אמר אני אמת ואחיה מחצתי ואני ארש' והאננס ארש' שר' עקיבא הוסיף בשתי הכפירות הראשונות שהם תחיית המתים והאפיקורוס רצה גם כן להוסיף על הכפירה השלישית שהיא אין תורה מן השמי' ואמר שלם בלבד יגורש מעדן הע' האומר כפי' שאין תורה מן השמים או המכה בה דרך בזיון כי הנה גם המנהל עתירה בדברים האלהיים וכפס המקורש אין לו חלק' והוא אמרו אף התורה אלהית ופירשו בגמרא שהוא ההנהגה היותו בלשון לבו מן המקורש לפי שהיה מנהל עתרי השם האלהי ולא יעשה זה כי אם להיותו מכת אפיקורוס או להיותו מכת האומ' אין תורה מן השמים שלם הקל' ככבוד השם המקורש וזכרו בלשון לבו וחרו' ומוקדם קדשו' הנה התבאר שר' עקיבא ואבא שאול לא דברו כי אם בדברים המתחשים לכפירות הראשונות שזכר תבא קמא ואלו ככללם בשהכופר בתחיית המתים ואלהות התורה וכבודה ובאמונות האלהיות והשמות המקודש' אין לו חלק למה ואמנם שאר העבירות עכשן בת' בתורה ואין העובר עליהם בעדר מהחיים הרוחניים כי אותם הכופרים והטועני' אשר זכרו והותרו בזה השאלה השנית והשלישית והרביעית. אמנם בגמרא אמרו וכל כך למה על הכופר בתחיית המת' לפי שפסג במציאות השם ואלהותו מובאר בגמ' הוא שלם יירש הע' שהיה השכר אשר ית' האלהי' לאותו' ולחשוב כי שמו. וגם כן האומר אין תורה מן השמים ראוי שלא יירש הע' לפי שאין דרך לאדם לבא שמה כי אם באמונ' והתורה והכופר בה איך יזכה לשכר האמנ' ממנה. אבל הכופר בתחיית המתים רוצה לומר שאמין במציאות האל ואחרותו והרחקת הגשמות ממנו וחרוש העולם ויריעתו והטבחתו ותגמולו והתורה אלהית ונכחית ומעלת ארוננו משה ושאר העקר' כלם אינם לא נעדר. ועם זה יאמין שהמת' לא ישובו לתחיית' למה יהיה עכשו כל כך גדול שבעבור זה לא יהיה לו חלק למה והזכויות והאמונות האמתיות כלם יפלו ולא יקבלו עליהם השכר האחרון והנה הספג הזה אשר עשו בגמ' מיה בשום עשאו בעל שפר העקרים בגד הרב המימנו' על אשר מנה תחיית המתים עקר כמו שהתבאר למעלה בפי' הק' ובפי' מזה המאמר ולא דבר מהקורא בספרים החזוניים והלחש על המכה וההנהגה את השם באומותיותו לפי ששם מעבין הכפירות הראשונות אשר זכר וכללים בהם כמו שביארתי. והיתה תשובת הגמרא הנה כפר בתחיית המתים לפי' לא יהיה לו חלק בתחיית המתים והתורה בזה הקושרה' ואמנם מה הכרעה בפ' בזה המקורש האדם הוא עולם הכפונות שזכה האדם לאו איד אחר והתורה או היא זמן תחיית המת' או הוא האחרון שיבא אחרי התחיית ואחרי יום הדין. ואף היה בזה מדה כנגד מדה הנה יש בזה עיון רב ובו נשתכחו באוכי עולם ואני ארחיב הדבור בזה במאמר דק' ע'נליים אשר אני עושה. והיונ' לנו מזה כלל הוא שרבותינו ז' במשנה לא עשו פרש' בעבין התורה ולא כוונ' אשים. אבל על צד האזהרה זכרו הכפירות אשר ימנעו האדם מחי' הע' וכיונא בזה אמרו בפי' דכאם השטה. אבל המידים והשמומדים והאפיקורוסים והמסורות ושכפרי בתחיית המתים ושכפרי בתורה ושכפרי מדרבי' הנבזי' ושכפרי חתית' בארץ החיים ושכטאו והחשאו את הדברים כגון יריבע' עין נבט וחכירי' וירדן' לבתינס' וכדונ' בו לדורי דורות וכו'. הנה התבאר שלם זכרו הדברים האלה ליתובם עקרים ויסודות הדת כי אם להיותם עבירות קשות ומעשים מגונים מכלת ערי השכל ומדיבות נפש שהמה יגרשו האדם מהשפחה במחלת קדש' שהם חיי הע' ובהם הנהג' השפג כל וכתחזק דעת' אשר הכחתי בעבין העקרי' והוא מה שרבי' לבאר בזה האומר והתהלה והסבה לזר' וזר' לא יתעלה ויתברך אמן ואמן והיתה השלמות כשאלו' ובהזק' חדש אחרון שנת קור' רנ"ה ויטע'.